

דברי הכנסת

הישיבה השש-עשרה של הכנסת הארבע-עשרה
יום רביעי, ח' באב התשנ"ו (24 ביולי 1996)

ירושלים, הכנסת, שעה 09:03

תוכן העניינים

דברים לזכרו של חבר הכנסת לשעבר חיים קופמן, זיכרונו לברכה
שאליות בעל-פה
ביקור שר החוץ הצרפתי ב"אוריינט האוס"
מחסום בכניסה לצור-נתן
הודעת יושב-ראש הכנסת
הצעות לסדר-היום
הפגנות פלשתינים ומתנחלים בשילה
הצעות לסדר-היום
האבטחה באוטובוסים הציבוריים
הצעות לסדר-היום
רצח נשים בידי בעליהן האלימים
הצעה לסדר-היום נסיבות מותו של המנוח מוחמד אבו-גלידאן במעצר משטרת ירוחם
הצעה לסדר-היום סגירת רחוב בר-אילן בירושלים והצורך בהפגת מתחים בין דתיים לחילונים בישראל
הצעה לסדר-היום התנהגות המשטרה כלפי מפגינים בכביש בר-אילן
הצעות לסדר-היום שיקום קטינים בידי משרד העבודה והרווחה
הצעה לסדר-היום תלמידי ישראל ממשפחות מעוטות הכנסה לקראת פתיחת שנת הלימודים התשנ"ז
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
שאליות ותשובות
ישראלים ביפן
הצעה לסדר-היום
השלטון בטורקיה
הצעה לסדר-היום הפסקת שליחותם של שגרירים וקונסולים אשר מונו על-ידי הממשלה הקודמת
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת
הצעה לסדר-היום
ממשלת נתניהו והעולם הערבי
דברי יושב-ראש הכנסת עם סיום המושב הראשון של הכנסת הארבע-עשרה
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

דברים לזכר של חבר הכנסת לשעבר חיים קופמן, זיכרונם לברכה

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, ישיבת הכנסת פתוחה – היום ח' באב התשנ"ו, 24 ביולי 1996.

חברי הכנסת, בימים אלה מלאה שנה לפטירתו של חברנו ועמיתנו חבר הכנסת חיים קופמן, זיכרונם לברכה. עם כינונה של כנסת חדשה, חשבתי כי יהיה זה לכבודה של הכנסת אם נעלה כאן את זכרם של חברינו ביום השנה הראשון לפטירתם.

לחברים הרבים מכל המפלגות, לוועדות הכנסת ובעיקר לוועדת הכספים חסרים היום עצותיו הטובות של חיים, הרעיונות המפרים שלו וביקורתו שתמיד נאמרה ברוח טובה ובחברות.

שנותיו האחרונות של חיים עברו עליו בסבל רב, ולמרות זאת לא נפגעה חיוניותו. הוא לא שיתף איש בסבלו ולא נתן לייסוריו להגביל אותו. הוא היה חבר בולט ביותר בחיי הכנסת, ובעיקר בוועדת הכספים. הוא שימש בעבר כסגן שר האוצר וכסגן יושב-ראש הכנסת, וניהל את הישיבות ברוח טובה ובהגינות מוחלטת. הוא היה איש אהוב בבית הזה ומקובל על הבריות.

הדברים שחיים אמר ועשה רשומים לא רק ב"דברי הכנסת" אלא בהיסטוריה הכלכלית והחברתית של ישראל. אני משוכנע כי רבים מאתנו זוכרים אותם דברים ופועלים ברוחם ולאורם.

לחנה ולבני המשפחה אומר רק זאת: נזכור את חיים כפי שהיה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להוסיף רק, שהוא היה גם מפקד גדוד תותחנים אהוד על פקודיו, נערץ על פקודיו ואהוד על מפקדיו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה לך, חבר הכנסת זאבי.

הודעה ליושב-ראש הכנסת, אבל אני רואה שהחומר עדיין איננו כאן. אמסור את ההודעה לגבי ועדת הבחירות בשלב מאוחר יותר.

שאלות בעל-פה

היו"ר ד' תיכון:

אנו עוברים לסעיף הבא: שאלות בעל-פה. השר לביטחון פנים ישיב על שאלתא מאת חבר הכנסת אבנר חי שאקי, בנושא: כוונת שר החוץ הצרפתי לבקר ב"אוריינט האוס". חבר הכנסת שאקי, בבקשה.

ביקור שר החוץ הצרפתי ב"אוריינט האוס"

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני יודע שמאז נכתבו הדברים חל שינוי-מה, והשר הצרפתי איננו נכנס ל"אוריינט האוס", אבל בכל זאת השאלתא בעינה עומדת.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני חבר הכנסת שאקי, הישאר צמוד לטקסט.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

את ההערות תוכל להשמיע לאחר מכן.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

תודה. מתברר יותר ויותר, כי שר החוץ הצרפתי מתכוון להעמיד את מדינת ישראל במבחן ולהתארח ב"אוריינט האוס" בביקורו הקרוב בישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם ממשלת ישראל, ומשרדך במיוחד, מודעים לכוונות הנלוזות האלה?

2. אם כן – כלום אין זו חובת ממשלת ישראל להזהיר את השר טרם בואו, כי שלטונות ישראל ימנעו ממנו את הגישה למקום?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב השר לביטחון פנים, בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת שאקי, אכן השתנו הנתונים מאז הגשת את השאלתא. היו מגעים עם שר החוץ הצרפתי, שגרמו לכך שהוא שינה את תוכניותיו, ואנחנו מברכים על כך. שר החוץ הצרפתי לא יגיע ל"אוריינט האוס". השיחות שהיו עמו קודם לכן גרמו לשינוי. אני יכול לומר, שאת השיחות שלו עם נציגי הרשות הפלשתינית ועם חלק מנציגיו הוא יערוך בתוך הקונסוליה הצרפתית שבמערב העיר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שאקי, עכשיו תוכל להשמיע את הערותיך ושאלותיך.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

תודה, אדוני היושב-ראש. אדוני השר, כבר אמרתי בפתח דברי: השאלה היא עקרונית. האם אין זה מן הראוי שממשלת ישראל זו, אשר התחייבה בפני בוחריה כי לא תיתן דריסת רגל לפעילות פוליטית כלשהי של הרשות הפלשתינית בירושלים המזרחית, וכי "אוריינט האוס" לא ישמש עוד בשום צורה ואופן כמקום שהוא למעשה תחליף של משרד חוץ עתידי כביכול, שלא יזכה ולא יקום – האם אין זה מן הראוי, אדוני השר, שהממשלה כממשלה, ואדוני השר לביטחון פנים כשר לביטחון פנים, יודיעו בהצהרה חד-משמעית: ממשלת ישראל לא תתיר עוד לשום שר חוץ להיכנס ל"אוריינט האוס"? היא שוללת מן הרשות הפלשתינית כל זכות להשתמש בבית הזה למטרה פוליטית כלשהי, וממילא לא יהיה צורך במיקוח ובשכנוע מדי פעם, עם כל שר מחדש, כדי שירכך את עמדתו ויחליף את מקום המפגש לקונסוליה.

הקונסוליה הצרפתית במזרח-ירושלים, אדוני השר, היא מעין חצי שגרירות צרפתית, ומצער שהשגת המטרה נמשכת. הם משיגים את שלהם. הרשות בירושלים המזרחית מקיימת פעילות פוליטית לכל דבר. כל השאלה היא, מה מתכוון אדוני השר, מה מתכוונת הממשלה לעשות, כדי שזה לא יישנה בשום נסיבות וללא כל התחכמויות נוספות מצדם של שרי החוץ הקיימים והעתידיים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב השר לביטחון פנים, בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

ממשלת ישראל מתכוונת לעמוד בדיבורה, שלא תהיה שום פעילות של הרשות ב"אוריינט האוס". היו מפגשים מספר ונקבעה מדיניות. אנחנו לא ניתן לשום פעילות של הרשות להתבצע. העברנו מסרים מאוד מאוד ברורים, גם אתמול בשיחות של שר החוץ עם היושב-ראש ערפאת. אחד הסיכומים הוא, שהרשות לא תפעל; כלומר, אותם סיכומים – אנחנו נקפיד עליהם.

אשר לביקורים רשמיים של שרי חוץ, כבר נאמר שנעשה הכול כדי למנוע. אי-אפשר לעצור שר חוץ בצורה פיסית, אבל אפשר לעשות מערכות שלמות מסביב, שלא ייצרו מצב ש"האוריינט האוס" הוא בעצם עובדה קיימת כמשרד חוץ של הרשות.

כך שאני יכול להבטיחך, שהממשלה הזאת לא תיתן יד לביקורים כאלה ותמנע אותם. יש גם דרך של הידברות. היא תעשה הכול כדי לעמוד בהבטחתה, שלא תהיה היום בירושלים שום פעילות של הרשות, או יותר נכון, של המועצה הפלשתינית. כך שרוח הדברים שדיברת, בעצם זו הרוח של הממשלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

למה לא לאטום את הבית?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת זאבי, זו שאילתא בעל-פה.

חבר הכנסת וליד צאדק הגיש שאילתא בעל-פה בנושא: מחסום בכניסה לצור-נתן. בבקשה, חבר הכנסת וליד צאדק.

מחסום בכניסה לצור-נתן

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר לביטחון פנים, אני עד בוקר בוקר לפקק הארוך המשתרע למרחק כמה קילומטרים מהמחסום הנ"ל. כביש 444 הוא עורק תחבורה ראשי, שעוברים בו אלפי מכוניות פועלים הנוסעים לעבודתם. ביקשתי בעבר מהמשטרה בטייבה לערוך סידורי תנועה שיאפשרו זרימת כלי הרכב.

רצוני לשאול:

האם תקיים המשטרה סידורים להקלת המצב? תודה.

היו"ר ד' תיכון:

ישיב השר לביטחון פנים. בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת היקר וליד צאדק, אני יודע שהבעיה הזאת של צור-נתן, אתה מטפל בה כבר הרבה זמן, אבל נדמה לי שגם אתה ער לבעיות הקשות של חיינו במדינה. הצומת הזה הוא בעצם נקודת המפגש בין האנשים שמגיעים מכיוון יהודה ושומרון. לכן חייבת להיות נקודת בקרה.

העיכובים בזרימת התנועה בכביש 444 הם בעצם כתוצאה ממחסום של המשטרה, והמחסום הזה הוא כורח המציאות. חובת המשטרה היא לבדוק כל רכב שנכנס, לדעת להבדיל בין המספרים הכחולים, הירוקים/צהובים, לדעת להבחין בין סוגי כלי הרכב ולעצור את האנשים. יש פה בעיה של קו תפר קשה מאוד.

במדיניות שאני רואה – אני אשמח שיהיו בעתיד מעברים מסודרים. על כך תדון הממשלה בעתיד. כשהיו מעברים מסודרים, לא נצטרך להציב בתוך שטחים מחסומים שמפריעים לתנועה, לזרימת התנועה.

אני בהחלט חושב שלטענה שלך יש רגליים, בזה שבאמת יש שם עיכוב. מה שאני יכול להבטיח לך, שלאחר בדיקות שעשיתי השבוע – בודקים אפשרות לגרום לכך שלא יהיו עיכובים. אבל את הצורך בבדיקה אנחנו לא יכולים להסיר. אני אבדוק את הבעיות הטכניות במקום, מתוך מגמה שלא יהיו תורים ארוכים. זה מה שאני יכול להבטיח לך.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת וליד צאדק.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

תודה, אדוני השר.

אני לא מתנגד להצבת המחסום. מה שאני מתנגד לו, ומה שמפריע – שהתור הארוך הזה, אלה פועלים שיוצאים. אני אישית עובר שם. אני איש טייבה ואני מתעכב לפעמים לפחות חצי שעה, לפעמים שלושת-רבעי שעה.

המשטרה לא בודקת כל מכונית. הכוונה היא אם אפשר לעשות מסלול סמוך באורך 10 מטרים. אלה שהמשטרה לא בודקת ולא חושדת בהם, שיעברו בלי תקלות ובלי שיעכבו את אלה שבאים אחריהם.

לכן, לעצם העניין, אין לי שום התנגדות לבדיקה ביטחונית, ואני אתך בעניין הזה. אני מסכים לכל מלה שאמרת. הכוונה שלי היא לעשות סידורי תחבורה, או סידורי מפלט, לאלה שיעקפו את המשטרה, ויתחילו להזרים את המכוניות שאינן מעוכבות. אלה שבודקים, שיציבו אותן בצד. זה הכול. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב השר לביטחון פנים. בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

קודם כול, אני יודע שלחבר כנסת יש חסינות – הוא יכול לעקוף. אבל זה נאמר בחיור לגבי העניין.

אפי אושעיה (העבודה):

נעמי חזן (מרצ):

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אפשר גם להסיר את החסינות.

אני מקבל את רוח הדברים שלך. אני אבדוק אותם. חלק מתפקידנו הוא לשמור על הביטחון וחלק מתפקידנו הוא לתת לחיים השגרתיים לזרום. במדיניות הזאת אני אבדוק איך התנועה תזרום שם טוב יותר, ויגישו לי הצעה. אני מבטיח לך שיהיו שם פקקים מצומצמים יותר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשר.

הודעת יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, שתי הודעות. למי שעדיין זוכר, לפני כחודש ימים הבטחנו לקיים, בשבוע האחרון לפני צאת מליאת הכנסת לפגרה, דיון בנושא תאונות הדרכים, ומה עושה הממשלה בנושא הזה.

בשל אבדלו של שר התחבורה, חבר הכנסת יצחק לוי, לא עלה בידנו לקיים את גמר הדיון במרוצת השבוע וגם לעסוק בפרסומי הממשלה באשר לכוונתה לטפל בנושא הזה. אני מניח, שלכשיחזור השר, באחת הישיבות הקרובות בעת הפגרה, אבקש ממנו לסכם את הדיון ולהמליץ המלצות. מקצת מן ההמלצות אנחנו קוראים בעיתון.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

— — — הוא צריך להיות נוכח.

היו"ר ד' תיכון:

הבנתי. השר לביטחון פנים מתקן, בצדק, ואומר שסיכום הדיון צריך היה להיעשות על-ידו, אבל השר יצחק לוי, שר התחבורה, פנה אלי וביקש לדחות את העניין, שהרי הוא רוצה לקחת חלק בדיון הזה.

הודעת יושב-ראש הכנסת על הקמת ועדת הבחירות המרכזית לכנסת החמש-עשרה

היו"ר ד' תיכון:

הודעת יושב-ראש הכנסת. רבותי, גם זה מנהג חשוב. בהתאם לסעיף 23(א) ובהסתמך על הסעיפים 15(א), 16(א)(ב)(ג)(ד)(ה) וסעיף 17(א) ו- (ב) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט – 1969, הריני מכריז על הקמתה של ועדת הבחירות המרכזית לכנסת החמש-עשרה והרכבה:

יושב-ראש הוועדה – שופט בית-המשפט העליון אליהו מצא. ממלא-מקומו – שופט בית-המשפט העליון מיכאל חשין. הרשימה המפורטת של חברי הוועדה המרכזית, כתובותיהם וממלאי-מקומם מונחת על שולחן חברי הכנסת, למעט סיעת יהדות התורה המאוחדת, שלא הגישה שם של מועמדה. לפי החוק, אצמן את חברי הוועדה המרכזית תוך 15 יום מהיום.

בהזדמנות זו אני רוצה להודות למי שכיהן כיושב-ראש הוועדה עד לימים האחרונים, השופט תיאודור אור, ולחברי מוועדת הבחירות המרכזית. תודה.

הצעות לסדר-היום

הפגנות פלשתינים ומתנחלים בשילה

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעות לסדר-היום מס' 297 ו-346, בנושא: הפגנות פלשתינים ומתנחלים בשילה. הצעה ראשונה בנושא זה לחבר הכנסת אחמד סעד. בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום שישי שעבר, 19 ביולי, קרה דבר חמור מאוד, שיש לו השלכות פוליטיות מרחיקות לכת.

בני הכפר תורמוס-עיא, הנמצא סמוך לעיר שכם, ובני הכפר קריות-בני-זיד, יצאו לאדמותיהם הנמצאות בסכנת הפקעה. בני הכפר, בשיתוף עם נציגי "הוועד להגנה על הקרקע הפלשתינית", עמותת "האדם והמים", "העמותה הפלשתינית להגנה על זכויות האדם והסביבה" ונציגי "הוועד הלאומי האסלאמי" יצאו לאדמותיהם, ששם הקימו המתנחלים גדר בגבולותיהם כהכנה להפקעה ולנישול.

כל כוונתם של בעלי האדמות הפלשתינים היתה להקים משמרת מחאה נגד נישול מאדמותיהם. בגלל מימוש זכות לגיטימית זו הותקפו תושבי הכפר על-ידי מתנחלי ההתנחלות שילה, שהתפרעו בצורה פראית וברברית. תחת הגנת כוחות הביטחון והכיבוש הכו המתנחלים במוטות ברזל, במקלות, ובירי על תושבי הכפר תורמוס-ע"א, זקנים, נשים וטף. כמו-כן התקיפו באכזריות את הצלמים, אנשי התקשורת הפלשתינים והזרים.

צבי הנדל (מפד"ל):

מה עשו שם אנשי הכפר?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

תחת להעניש את המתנחלים המתפרעים, הטיל הכיבוש הישראלי עונש וסגר קולקטיבי על קורבן המתקפה הפראית, על הכפר תורמוס-ע"א ותושביו.

אנו מאשימים את הכיבוש ומדיניותו בהרחבה ובעיבוי של ההתנחלויות, לרבות הקמת התנחלויות חדשות, בהגברת העימות ובהזנת התפרעות המתנחלים.

מקור בעיית הכפרים הוא הרחבת ההתנחלויות על חשבון אדמת התושבים הפלשתינים וניסיון להקים התנחלות חדשה במסגרת התוכנית שעובדה ממשלת נתניהו בתחילת השבוע שעבר, שבמרכזה הקמת עשר התנחלויות חדשות בגדה המערבית הקדושה.

מדיניות התנחלות זאת הינה מכשול גדול בפני המאמץ להוציא את התהליך המדיני מביצת הקיפאון ובדרך להשגת שלום ודו-קיום אמיתי עם העם הערבי הפלשתיני.

אנו תובעים מהממשלה להפסיק, ומייד, את המתקפה ההתנחלותית החדשה, לשים קץ להתפרעות המתנחלים, להסיר את הסגר, להפסיק את מדיניות הענישה הקולקטיבית המנוהלת נגד בני העם הערבי הפלשתיני ולהתקדם ברצינות במשא-ומתן עם אש"ף והרשות הפלשתינית להשגת פתרון הקבע והשלום הצודק. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. באותו נושא – הצעה נוספת של חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום שישי היתה – כפי שתואר על-ידי קודמי – התכתשות אלימה בין מפגינים פלשתינים לבין מתנחלים בשילה.

היתה לנו דוגמה מזעזעת, אדוני שר הביטחון, של נטילת החוק לידיים על-ידי מתנחלים, ונטילת החוק לידיים נעשתה בשלושה שלבים.

השלב הראשון היה, ואתה כשר הביטחון צריך להיות רגיש במיוחד לעניין הזה, התנפלות של מתנחלי שילה על חיילי צה"ל – ראינו את זה בצורה מאוד ברורה – תוך שימוש בשפה שלא כדאי לחזור עליה מעל דוכן הכנסת.

השלב השני – התנפלות של המתנחלים על מפגינים פלשתינים תוך שימוש באלימות – – –

צבי הנדל (מפד"ל):

מפגינים תמימים.

נעמי חזן (מרצ):

מפגינים לא אלימים – –

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

נאבקים על זכותם – – –

נעמי חזן (מרצ):

– – הנאבקים על זכויותיהם על-ידי שימוש דמוקרטי – – –

צבי הנדל (מפד"ל):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, עד כאן. חבר הכנסת הנדל, עד כאן.

נעמי חזן (מרצ):

אי-אפשר לבוא אל אנשים ולדרוש מהם שישתמשו בכלים דמוקרטיים, וכשהם עושים זאת לבוא ולהתנפל עליהם בצורה אלימה, להרביץ לילדים ולנשים ולקשישים. זו נטילה גסה של החוק לידים, וזו הפרת חוק גסה.

והשלב השלישי, אדוני שר הביטחון, וראינו את זה היטב, כשללא פרובוקציה היתה התנפלות ופגיעה של צלמי תקשורת, תוך ניסיון ליטול מהם את הקלטות כדי שאיש לא יראה מה קרה.

אני רוצה לספר לחברי הכנסת, ובמיוחד לך, שר הביטחון – – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת סאלח סלים, לא מקובל שאתה מתהלך ומדבר חופשי-חופשי, אחר כך ממשיך ומנהל משא-ומתן. אתה רוצה לומר משהו לחבר הכנסת טלב אלסאנע, תעזבו את המליאה ותוכלו לדבר.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

הוא רצה להגיד לי – – –

היו"ר ד' תיכון:

הכוונה, אם כן, לשניכם. בבקשה, חברת הכנסת חזן.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מתארת לעצמי שגם הם מתרעמים על המקרה הזה.

אדוני שר הביטחון, במקרה חזיתי במחזה המזעזע הזה במהלך מסיבת גיוס של כ-30 מסיימי תיכון, שעמדו להתגייס ביום ראשון, ואומנם התגייסו. אני רוצה להגיד לך, ששתי הדקות שראינו בטלוויזיה זעזעו את הבחורים והבחורות האלה, שהיום הם חיילי צה"ל. הם הפסיקו את המסיבה ודרשו ממני, ובצדק, להעלות את הנושא הזה על סדר-יומה של הכנסת.

הם ביקשו ממני לשאול אותך שלוש שאלות. שאלה ראשונה: מה אתה כשר הביטחון תעשה כדי להגן עליהם מפני התפרעויות מהסוג הזה כאשר הם משרתים בצבא? והיום הם בצבא. השאלה השנייה: מה תעשה כדי להגן על אזרחים פלשתינים וגם – כן, הם אמרו זאת – על מתנחלים מפני שימוש בалиמות מהסוג שהם ראו ביום שישי? והשאלה השלישית, ואני דורשת ממך, אדוני שר הביטחון, תשובה עליה: האם עצרת או דאגת לכך שייעצרו אותם אנשים שהתנפלו על צלם הטלוויזיה, פצעו אותו וגרמו לכך שהוא עדיין מאושפז?

אדוני שר הביטחון, למען אותם חיילים אני מבקשת ממך תשובה. תודה.

צבי הנדל (מפד"ל):

סליחה. הצלמים – – –

נעמי חזן (מרצ):

כבר ירדתי מהדוכן.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת הנדל, אתה צריך לקבל את רשותי.

צבי הנדל (מפד"ל):

– – –

היו"ר ד' תיכון:

לא. אילו פנית אלי כשחברת הכנסת נעמי חזן עמדה על הדוכן, הייתי נותן לך רשות. אבל היא כבר ירדה מהדוכן.

ישיב שר הביטחון. בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

אדוני יושב-ראש הכנסת, חברי כנסת נכבדים, חבר הכנסת אחמד סעד וחברת הכנסת נעמי חזן, ביום שישי, 19 ביולי, התקיימה הפגנה לא חוקית של תושבי הכפר קריות, שהוסתה על-ידי "הוועד להגנת האדמות", וזו לא הפעם הראשונה. ההפגנה יצאה מכלל שליטה, תוך כדי התפרעות וגרימת נזק של תושבי קריות לאדמות החקלאיות באזור שילה. תושבי שילה הפרו את הסדר אף הם, ובמקום התפתחה תגרה שכללה יידוי אבנים והכאת – – –

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

ההפגנה של הפלשתינים לא היתה אלימה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אחמד סעד, אתה טענת את טענותיך, השר לא הפריע לך.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני חוזר, אדוני יושב-ראש הכנסת, על החלק האחרון. תושבי שילה הפרו את הסדר אף הם, ובמקום התפתחה תגרה שכללה יידוי אבנים והכאת צלמי תקשורת. כוחות צה"ל הפרידו בין הצדדים והשיבו את הסדר על כנו.

על הכפר קריות הוטל עוצר עקב השתתפות בהפגנה בלתי חוקית תוך כדי גרימת נזק למטעי שילה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

צבי הנדל (מפד"ל):

הם לא נטעו עצים.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת צבי הנדל. חבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

צבי הנדל (מפד"ל):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת צבי הנדל, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

גורמי הביטחון ומשטרת ישראל פתחו בחקירה לאיתור המסיתים הן מהצד הפלשטיני והן מהצד הישראלי. ואכן יחקרו את כולם, ועל-פי החוק יועמד לדין כל מי שצריך לעמוד לדין.

ראוי לציין, שנוכחות נציגי כלי התקשורת שהוזמנו למקום מבעוד מועד על-ידי מארגני ההפגנה והשתלבותם בהפגנה הן שגרמו לפגיעה פיסיית בהם.

נעמי חזן (מרצ):

התקשורת אשמה.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת נעמי חזן, את צריכה לעזור לי. תודה.

שר הביטחון י' מרדכי:

יודגש, כי לא היה זה סיקור עיתונאי מטעם צה"ל.

מתחקיר שנערך על-ידי מפקד כוחות צה"ל ביהודה ובשומרון, האלוף גבי אופיר, עולה, כי צה"ל נערך ופעל וימשיך לפעול למניעת הפגנות אלימות ובלתי חוקיות.

אשר לשאלותייך, גברתי חברת הכנסת, נמשיך למנוע הפגנות בלתי חוקיות ופעולות אלימות בכל מקום, על-ידי כל גורם שיפר את החוק. נגן כמובן על חיילי צה"ל כפי שאנחנו מגינים בכל מקום מפני כל גורם שינסה לפגוע בהם, יהיה זה מהצד הישראלי או מהצד הפלשתיני.

אני קורא לך ולחברי הכנסת האחרים שלא לתת את ידכם בצורה ישירה או עקיפה – – –

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אבל מה עשה צה"ל למתנחלים? הוא עזר להם.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אחמד סעד.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני מצפה גם ממך, אדוני חבר הכנסת, שלא לתת יד בצורה ישירה או עקיפה לפעולות בלתי חוקיות ואלימות, שמעמידות את חיילי צה"ל ואת משטרת ישראל במצבים מאוד לא נוחים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

מצד המתנחלים?

שר הביטחון י' מרדכי:

הגנה על אזרחים פלשתינים. אכן, צה"ל ומשטרת ישראל התערבו, וצפוי להניח שלא כל מה שהיה במקום ראיתם בקטע ששודר בטלוויזיה הישראלית. היו שלבים לפני והיו שלבים אחר. לכן, צה"ל

פעל לפני, תוך כדי ואחרי, כדי להגן הן על הפלשתינים שהתפרעו בצורה בלתי חוקית והן על הישראלים שנמצאו על אדמות שלהם ומישהו בא לפגוע בגדרות, עקר עצים והפר את הסדר.

שימוש באלימות מובן שאיננו מקובל, ודאי וודאי כשהוא מתבצע בצורה בלתי חוקית ובמקומות שבהם מוזמנת תקשורת כדי ללבות את היצרים.

צה"ל, משטרת ישראל וגורמי שירות הביטחון חוקרים את האירוע, וכל מי שיימצא אשם יועמד לדין. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

מה מציע אדוני השר? להעביר את הנושא לוועדה או לקיים דיון במליאה?

שר הביטחון י' מרדכי:

אני מציע בכלל להוריד את ההצעות האלה מסדר-היום כי הוועדות נראות לי עמוסות בהצעות רבות מדי.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אין לך רוב.

שר הביטחון י' מרדכי:

אפשר להעביר לאחת הוועדות.

היו"ר ד' תיכון:

הבנתי. תודה רבה.

נעמי חזן (מרצ):

אפשר לבקש בקשה מהשר?

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה, שאלה קצרה.

נעמי חזן (מרצ):

משום שהבטחת מעל דוכן הכנסת שיינקטו צעדים נגד המתפרעים האלימים ואלה שגרמו לפגיעות – האם תסכים להעביר לי את החומר הזה בהקדם האפשרי, לגבי הצעדים שנקטו?

שר הביטחון י' מרדכי:

כאשר ייגמרו החקירות על-ידי המשטרה וצה"ל, יוכל חומר החקירה הזה לעבור לעיון. אני לא רואה בזה שום בעיה.

היו"ר ד' תיכון:

גברתי, בוודאי – – –

צבי הנדל (מפד"ל):

שאלה.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, עד כאן. זה נוהל בלתי מקובל, חבר הכנסת הנדל.

צבי הנדל (מפד"ל):

אבל זה חד-צדדי.

היו"ר ד' תיכון:

זה לא הולך ככה, אבל בבקשה, בפעם האחרונה.

צבי הנדל (מפד"ל):

יש לי בקשה אחת קטנה, שלא בגלל השאלות היזומות האלה בסוף ייענש מי שיגן על ביתו ורכושו.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

זה נכון...

שר הביטחון י' מרדכי:

כל מה שאני אמרתי הוא, שתתבצע חקירה, ועל-פי ממצאי החקירה יוחלט אם לנקוט צעדים וכנגד מי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

חברת הכנסת נעמי חזן, השר מבקש להעביר את הנושא לדיון בוועדה. אני מניח שבועדה יש נציגות למפלגתך, והיא תוכל לעשות שימוש במידע הזה.

נעמי חזן (מרצ):

כבעלת ההצעה לסדר-היום אני גם מוזמנת לוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, ודאי שטוב.

חבר הכנסת בני אלון מציע להסיר את הצעת חבר הכנסת סעד, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, היה בזמנו דיבור על שני נערים, אני אז לא התבטאתי, כי אלימות נגד ילדים היא סוגיה מוסרית שלא רציתי להתייחס אליה ולערב אותה עם נושא של גנבות חקלאיות. אבל בקריות מדובר באלימות מתוכננת של הוועד להגנת אדמות. חברת הכנסת נעמי חזן, התמימות הזאת, ההיתממות הזאת, 30 נערים מבולבלים שלך, חמודים אבל מבולבלים, במקום להסביר להם מה זה מוסר ומה זה שילה, ומדוע אסור לוועד להגנת אדמות לארגן הפגנות שכאלה ולהתחיל את האינתיפאדה עם טלוויזיה, את, חברת הכנסת נעמי חזן, צריכה להצטרף, כאן בבית ושם, לאינתיפאדה מתוכננת בארץ-ישראל, בשילה? אולי תלמדי אותם קצת מה זה שילה ומה זה מוסר. אלה נערים שצריכים קצת מושגים.

אני מבקש להסיר מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת אחמד סעד.

נעמי חזן (מרצ):

אני מעודדת דו-קיום.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת חזן. חבר הכנסת סעד, אתה הגשת הצעה ואתה מפריע לדיון.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אני לא מפריע.

היו"ר ד' תיכון:

אני לא רוצה לקרוא אותך לסדר, אבל תאפשר לאחרים להשמיע את דעתם. תודה.

בנימין אלון (מולדת):

אני אסיים את הדקה הזאת שלי. הואיל ומדובר בהתפרעות של אנשי קריות, והואיל ואני הייתי באותו יום שישי לא רחוק משם, ואני בדקתי את הדברים משני הצדדים, גם אחר כך, והגברת הפרופסור חזן לא עשתה את זה, אבקש להסיר את הצעתו של אחמד סעד מסדר-היום.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה יוכל להציע הצעה להסיר, אם חבר הכנסת דראושה יאפשר לו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

למה לא?

היו"ר ד' תיכון:

אני לא יודע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני עוד לא דיברתי.

היו"ר ד' תיכון:

דיברת עכשיו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אמרתי רק מלה אחת: החוקר המזהיר.

היו"ר ד' תיכון:

אני אומר שתאפשר לחבר הכנסת דהאמשה להסיר את הצעת חברת הכנסת נעמי חזן.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, למרבה הצער, בנושא כל כך חמור אנחנו הופכים את היוצרות. חבר הכנסת צבי הנדל אומר מי מגן על רכושו ועל אדמתו. כולנו יודעים מי. חבר הכנסת בני אלון שואל איפה זה ארץ-ישראל ומה הם עושים שם. נכון, מה הם עושים שם? זאת התנחלות של כיבוש, של דיכוי.

כבוד השר, אני מצפה שלא יאשימו את כלי התקשורת בעניין הזה. מי שאשם זה אלה שגרמו להתפרעות, אלה שבאו והכו את האחרים.

צבי הנדל (מפד"ל):

חברים שלך.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

נכון שצה"ל ניסה להפריד או ניסה להגן על המותקפים, אבל אין בזה די.

צבי הנדל (מפד"ל):

מי שבא לאדמה של השכן שלו ועוקר עצים – – – חוצפה – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

את האלימות הזאת צריך לעקור מן השורש. את ההתנחלויות צריך לעקור מן השורש. רק בדרך הזאת יהיה שקט ויהיה שלום באדמה הזאת ובארץ הזאת, אחרת אתם רק מלבים טרור ומלחמות. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אני מבין שאתה מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה לציין זאת בפעם הבאה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע שאני עוד לא שאלתי אותך. תודה לך על שאתה מלמד אותי. רבותי, אני לא אמרתי מלה.

חבר הכנסת אחמד סעד, אתה מסכים להעביר את הצעתך לדיון בוועדה?

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

לא. אני מציע דיון במליאה.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת נעמי חזן?

נעמי חזן (מרצ):

כן, אני מסכימה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו נצביע על שתי ההצעות בנפרד.

צבי הנדל (מפד"ל):

יש הצעה שלישית של שני הדוברים להסיר מסדר-היום.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר, חבר הכנסת הנדל.

רבותי, נצביע על הצעתו של חבר הכנסת אחמד סעד. מי בעד הכללת ההצעה של חבר הכנסת אחמד סעד בסדר-היום של המליאה? מי נגד? נא להצביע.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 17

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' סעד

בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

שמונה בעד, 17 נגד, אין נמנעים. ההצעה לא עוברת לדיון במליאת הכנסת.

אנחנו ניגשים להצבעה השנייה, שעוסקת בהצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן – להעביר אותה לדיון בוועדת החוץ והביטחון. ההצבעה החלה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, יש הצעה של השר להעביר גם את ההצעה השנייה לוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

נא להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 10

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלתה חברת הכנסת נ' חזן

לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 14, נגד – 10, אין נמנעים. הצעתה של חברת הכנסת – – –

צבי הנדל (מפד"ל):

אני מקבל את בקשתו. הוא ביקש להסיר מסדר-היום.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אבל השר הסכים להעביר לוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, יש כאן – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

פעם ראשונה אני רואה דבר כזה.

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע. יש כאן דיון סוער ואני לא אתן לו לגלוש אל מעבר למקובל.

אני חוזר וקורא את התוצאות: בעד – 14, נגד – 10, אין נמנעים. ההצעה הזאת עוברת לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

הצעות לסדר-היום

האבטחה באוטובוסים הציבוריים

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעות לסדר-היום מס' 289, 309, 315 ו-340, בנושא: האבטחה באוטובוסים הציבוריים. יציג את הנושא חבר הכנסת אורי אור. בבקשה.

אורי אור (העבודה):

אדוני יושב-ראש הכנסת, רבותי חברי הכנסת, אני הגשתי את ההצעה הדחופה לסדר-היום לא עקב סדרת המאמרים בתקשורת על אופן אבטחת האוטובסים – ואני מבין שחברי האחרים שרשומים בהצעה לסדר-היום יזמו בעקבותיה את ההצעה.

אתה תשיב על ההצעה לסדר-היום, השר קהלני?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

כן.

אורי אור (העבודה):

אני מברך את השר לביטחון פנים, כי עדיין לא הזדמן לי לברך אותו מעל במה זו ולא ראיתי שהוא נכנס. אני רוצה לפתוח את דברי, בוודאי לחברי אביגדור קהלני – אני שמח שיש מי שמייצג את

מפלגת העבודה בממשלה הזאת. הוא התחיל לעשות את זה בצורה טובה, ואני מקווה שהוא יתמיד בדרך של ערכי תנועת העבודה.

קריאה:

אורי אור (העבודה):

הוא יהיה בסדר. יש לנו נציגים בממשלה. שמעתי איך הוא מדבר על יהודה ושומרון ועל חברון, ונחה דעתי. הצלחנו להטמיע בו משהו.

שאול יהלום (מפד"ל):

קודם כול, בסוסים לא מפזרים הפגנה של בני אדם. שמעת את זה?

אורי אור (העבודה):

בנושא המשטרה אני סומך עליו בהחלט. אבל אני מציע שנעבור לנושא הדין.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

גם בעניין הגולן תסמוך עליו.

אורי אור (העבודה):

אל תדאג, כשיגיע המבחן האמיתי, אתה תראה איפה הוא יהיה.

אבל בואו נתחיל את השיחה שלנו היום, והיא בעניין האבטחה באוטובסים הציבוריים. יום אחרי שדוד לוי נפגש עם יאסר ערפאת – אני מציע בכלל להירגע כרגע, ואני עוסק באבטחת האוטובסים, ברשותכם; יזמתי את הדין כתוצאה מקיצוץ שלא נבדק, לא בקבינט ולא בשום מקום.

אינני אומר, רבותי, שאבטחת האוטובוסים היא הדבר הטוב ביותר והיעיל ביותר במלחמה בטרור. לא. ולא פה אני צריך לפרט. מלחמה בטרור היא הגעה לבסיסי הטרור, היא מודיעין טוב, היא פגיעה

באנשים שמבצעים את הטרור. אבטחת האוטובוסים היא אחד הצעדים שאנחנו נוקטים במלחמה ארוכה וסיזיפית נגד הטרור הזה.

אני אומר לך, השר לביטחון פנים: מהיום שהוחלט להקציב 40 מיליון שקל לאבטחת האוטובוסים – ואני הייתי אז סגן שר הביטחון – אנשי האוצר עשו הכול אז כדי להוריד את זה. אז התעקש שר הביטחון, והשר לביטחון פנים, יחד אתי, ואמר שזה לא יורד, כי תפקידה של אבטחת האוטובוסים לתת ביטחון לאלה שמתמשים באוטובוסים; לא ביטחון מלא.

לכן, כשהיה ויכוח בשאלה אם האנשים האלה יהיו עם מדים או בלי מדים, אמרנו: יהיו עם מדים, כדי שהאיש הנוסע יראה אותם, שלאיש בתחנה תהיה יותר תחושת ביטחון; והגדרנו מקומות מסוימים, בעיקר ירושלים ונקודות אחרות. אינני רוצה לפרט פה.

אני אומר פה, גם עקב הביקורת שתיכף תהיה, ובצדק, על נושא האבטחה הכוללת, שמטרת יחידת האבטחה הזאת איננה לאבטח את כל הקווים ולא את כל האוטובוסים. יש אלפי קווים ואלפי אוטובוסים שמסתובבים ונוסעים יום ביום בכל רחבי המדינה. אלה נקודות תורפה.

השר לביטחון פנים, אולי אתה כבר יודע, אבל בהחלט ייתכן שעדיין לא, כי עדיין לא נכנסת לזה, היית עסוק ואתה עדיין עסוק ברחוב בר-אילן – ואינני מזלזל בזה, חס וחלילה, באמת שלא – עד היום היחידה הזאת, שבקושי מונה כ-200 אנשים, שהיא בתהליך הקמה, עצרה 100 אנשים פלשתינים, ללא שום אישורי שהייה, בתוך האוטובוסים. אינני אומר שהם פוגעים, אבל זה מראה שיש פה יעילות. האנשים האלה מסתובבים גם עם קטנועים בין תחנה לתחנה, עם מדים, משתדלים פחות לנסוע באוטובוסים, אבל יותר לתת תחושת ביטחון, בעיקר בירושלים ובמקומות אחרים. ואני חושב שבזה הושג חלק מהמטרה.

אילו היה דיון קבינט בממשלה הזאת והיו באים ואומרים: רבותי, אנחנו לוקחים את 40 מיליון הש"ח שהוקצו לאבטחת האוטובוסים ומועידים אותם למודיעין של המלחמה בטרור, או לדברים אחרים – בבקשה. או היה מגיע הקבינט למסקנה, שהוא איננו יכול לעמוד בזה וזה לא חשוב. לא. כמו שלא היה בקבינט דיון בנושא של ביטול חלוקת ערכות אב"כ – ואני אעלה את זה היום מאוחר יותר – לדעתי לא היה דיון יעיל בכל נושא ביטחון אחר בצמצום התקציב, ואז אנחנו מוצאים את אנשי האוצר מחליטים מה טוב לביטחון המדינה ומה נחוץ לו ומה לא נחוץ לו.

אני פונה אליך, השר לביטחון פנים, שתפעל לחזק את האבטחה בתחבורה הציבורית. מאחר שאני יודע שהמשטרה איננה יכולה להקצות לזה יותר אנשים, וכולנו חכמים ונבונים, כי יש כמה חודשי שקט, והיו לנו תקופות כאלה, אינני רוצה לעמוד מעל במה זו ולומר, חס וחלילה – אני מקווה שלא יהיה שום דבר, אבל חס וחלילה יהיה משהו ואז נראה את כולם אומרים: איפה האבטחה, היכן היו האנשים ואיך אפשר למנוע פיגועים.

אני חוזר ואומר, המלחמה הזאת בטרור היא רבת-פנים. האבטחה היא רק פן אחד; אבל התחושה הפסיכולוגית, ואם הצלחת למנוע דבר אחד – לדעתי השגת עולם ומלואו.

אני רוצה להזכיר לכולנו את הפיגוע ב"דיזנגוף סנטר" – בחקירה מאוחרת אמרו אלה ששלחו את המתאבד, שהיתה לו כוונה להיכנס לתוך המרכז המסחרי הגדול בדיזנגוף. עצם הימצאותם של שני שוטרים מאבטחים בכניסה מנעה ממנו להיכנס, והוא התפוצץ באותו מעבר חצייה מפורסם. ומי יודע איזה אסון, חס וחלילה, היה נגרם אילו היה אותו מטען מתפוצץ באותו בניין סגור.

לכן אני פונה לשר לביטחון פנים וקורא לו לבדוק את נושא האבטחה באוטובוסים, לא לזלזל בו ולהתעקש שהאבטחה באוטובוסים תימשך לפחות בהיקפיה היום. דע לך, שההצעה שלנו היתה רחבה יותר, והיא צומצמה מ-80 מיליון לכדי 40 מיליון ש"ח, ולדעתי, 40 המיליון הללו, חשוב מאוד שיושקעו בביטחון פנים רק באבטחת התחבורה הציבורית, קרי – אוטובוסים ורכבות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. באותו נושא, הצעה של חבר הכנסת אליעזר זנדברג. בבקשה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר לביטחון פנים, אני הגשתי את ההצעה הדחופה לסדר-היום בעקבות הכתבה שהתפרסמה, ורציתי להתייחס לעצם הפרסום שלה ומה, לדעתי, חלק מן המסקנות שנובעות מהמצב כפי שתואר בכתבה, בהנחה שזה המצב הנוכחי.

הייתי מחלק את הדברים ליחס הציבור ולדברים שצריכים להיעשות על-ידי המשרד לביטחון פנים ומי שאחראי לתפקוד של אותה יחידה שעוסקת באבטחת האוטובוסים. המסקנה המרכזית שלי היא, שדווקא בצד הציבורי, בצד של עירנות הציבור, לא נעשה די. אני מסכים עם התפיסה האומרת, שאי-אפשר לשים מאבטח או שוטר בכל אוטובוס או על כל נוסע, ולא ניתן לסגור הרמטית. אגב, לא זאת הסיבה שפיגועים לא נעשים. פיגועים לא נעשים מכיוון שמשטרת ישראל וכוחות הביטחון מצליחים לסגור באופן כמעט הרמטי כל אפשרות לבצע פיגוע בכל דרך, לא רק באוטובוס. הלוא המחבלים לא מחפשים לפגוע רק באוטובוסים, הם מחפשים לפגוע במקום רך, במקום רגיש, במקום שאפשר לפרוץ ולנסות לבצע פיגוע. הסגירה הזאת, ככל שהיא הרמטית יותר ומוצלחת, מוכיחה את עצמה כשיטה. אבל צריך גם שהציבור ישתף פעולה, ואבטחת האוטובוסים, לפחות לפי מה שהבנתי, מתבססת בין היתר על כך שהציבור יהיה עירני, שהציבור ישתף פעולה, שהציבור ישים לב מה קורה סביבו כשהוא נוסע באוטובוס.

העניין הזה ככל הנראה עוד לא הצליח, ואולי צריך להקדיש גם משאבים להסברה, להגברת העירנות. אולי צריך לעשות איזה מסע פרסום בעניין הזה, אולי צריך לנקוט דרך אחרת שתגביר את עירנות הציבור ותמנע ממצאים כפי שהתפרסמו בכתבה. אפשר להסתכל על החלק המלא של הכוס, אפשר להסתכל על החלק הריק. יש כאלה שאומרים ש-50% במקומות מסוימים – זו עירנות טובה, ויש כאלה שאומרים שזה מעט מדי. אני התפלאתי על שבכתבה לא הוזכרו ולא צוינו סטטיסטיקות או בדיקות אחרות שעשתה, אני מניח, מערכת הביטחון, שאומרות שהמצב יותר טוב, כי אחרת נותרו הנתונים שהביא הכתב, נותרו הנתונים ש"ידיעות תקשורת" והכתב יובל קרני הביאו, ואלה אומרים: המצב לא טוב, לפחות מן הבחינה של העירנות הציבורית.

אם זה המצב, מן הראוי – וכאן אני פונה אל השר – לבוא ולפעול מייד על מנת להגביר את העירנות הציבורית, בפרט בקיץ. עכשיו החופש הגדול, הרבה תלמידים, הרבה צעירים משתמשים באוטובוסים, נוסעים, ואני חושב שהדבר הזה צריך לבוא לידי ביטוי – או, לחלופין, יש לבוא ולתת נתונים אחרים, שמלמדים שלא כצקתה.

אני רוצה לסיים את דברי בהתייחסות לפן אחר של הפרשה. כל הכתבה הזאת התפרסמה לאחר דיון בוועדת ערר, בהרכב חדש, של הצמזורה. היה ויכוח אם כדאי או לא כדאי, אם מותר או אסור לפרסם את הכתבה מטעמים של ביטחון. אני רוצה לבוא ולחזק את אלה שסברו שיש מקום לפרסם את הכתבה. אני לא חושב שיש מחבל אחד או ארגון מחבלים אחד שצריך ללמוד את הנתונים מן הכתבה הזאת. אני משוכנע שהם מנסים כל הזמן ובודקים כל הזמן כיצד, איך אפשר לפגוע. פרסום הכתבה הזאת יש בו תועלת רבה מאוד מבחינת העירנות הציבורית. מי שקורא את הכתבה ועולה על האוטובוס לאחר מכן זוכר את מה שהוא קרא, זוכר מה נאמר בכתבה, והוא עצמו עירני יותר לנעשה סביבו. מכאן התועלת שבכתבה.

אני מקווה, שגם בעתיד לא ימנעו פרסום של כתבות דומות, שהתועלת בהן, מבחינה ציבורית, רבה, ואני מעריך שמבחינת מודיעין ואינפורמציה, התועלת לצד האחר, למחבלים, מועטה ביותר. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. באותו נושא, הצעה של חבר הכנסת נסים דהן. בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מסתמך בהצעה לסדר-היום שהגשתי באותו נושא על הכתבה ב"דיעות תקשורת", שחושפת ליקויים חמורים באבטחת אוטובוסים. מי שקרא את התחקיר לא יכול שלא להתקומם. כל בר-דעת מתקומם לאור הכתבה הזאת. מה שיוצא מהכתבה הזאת, אדוני היושב-ראש, הוא שיש פה שאננות רבה ואי-אכפתיות: שאננות של הציבור ואי-אכפתיות של הגורמים המוסמכים הממונים על השמירה וההגנה על שלום הציבור.

כולנו זוכרים את הימים הקשים שהיו רק לפני כמה חודשים, שבהם החדירו בני עוולה, פראי אדם, חיות טרף, חומרי נפץ וחבלה לאוטובוסים, והתפוצצו אתם, ובכך גרמו להרבה מאוד הרוגים ופצועים יהודים. כל חטאם היה שהם יהודים שגרים בארץ-ישראל. זה החטא היחיד שהיה להם; על זה נגזר עליהם שלא יוכלו לנסוע בשלום ולהגיע ממקום העבודה הביתה ומהבית למקום העבודה.

המראות היו קשים. אני, עבדכם הנאמן, הייתי מייד אחרי הפיצוצים במקום, בתוקף תפקידי כמתנדב. אני לא רוצה לאסוף עוד אצבעות מבין שלדים שרופים, והכול בגלל שאננות וחוסר אכפתיות של האנשים המופקדים על הנושא.

הקימו ועדה ומצאו דרכים להגביר את הביטחון על-ידי יחידה מיוחדת: נגביר את העירנות של הציבור, נקצה כספים. ובאמת, מייד אחרי אותם ימים קשים חלו שינויים פה ושם, אך השאננות והאי-אכפתיות חזרו.

אדוני היושב-ראש, אנו אמונים על האמור: "אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר"; "אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו". נכון, אבל אנחנו גם יודעים: אין סומכים על נס. אנחנו לא יכולים לסמוך שהכול יהיה בסדר, סמוך על סמוך – הפתגם המפורסם – אנחנו חייבים לעשות מעשים כדי שהדברים האלה לא יקרו ולא יישנו.

למי שלא קרא, אולי לצורך הפרוטוקול, תרשו לי לצטט עובדות מספר שעולות מהתחקיר הזה: 49 מטעני דמה הונחו באוטובוסים; 25 לא התגלו כלל, לא על-ידי הנהגים, שעל-פי חוק היו צריכים לעשות בדיקה בתחילת הקו, בסוף הקו – כך אני זוכר מאותן המלצות – לא על-ידי הנוסעים, לא על-ידי האנשים מיחידת האבטחה. המטענים לא התגלו כלל, אף שהתחקירים ניסו לעורר תשומת לב. הם לקחו בכוונה אנשים שהחזות שלהם מעוררת שאלות. עולים עם תיק, שמים את התיק, יורדים באמצע, ואף אחד לא שם לב. במקום תיק תמים – זו יכולה להיות פצצה. ברוך השם שזה לא היה כך.

אדוני היושב-ראש, מה עוד צריך לקרות במדינה כדי שהציבור והמוסדות המוסמכים ייקחו את הנושא לתשומת לבם ולא ייתנו לו לרדת מסדר-היום? מורי ורבותי, רק מי שדרך על דם, רק מי שאסף פיסות עור יכול לעמוד כאן ולצעוק: תפסיקו, תפסיקו עם זה.

אדוני היושב-ראש, שמענו פה את חבר הכנסת אורי אור. הוא מומחה גדול למלחמה בטרור, אני נותן לו את כל הקרדיט. 40 מיליון, זה לא מספיק, וצריך לעשות את הכול – – –

אורי אור (העבודה):

לכן הורידו את זה, כי זה לא מספיק.

נסים דהן (ש"ס):

לכן צריכים, אדוני השר, למצוא את הדרכים כדי שהכספים שקוצצו יוחזרו, שיגייסו אנשים מתאימים ליחידת האבטחה, ליצור בכל מיני דרכים מוטיבציה להתגייס ליחידת האבטחה, ולו רק בגלל ההרגשה הטובה של הציבור שמשתמש בתחבורה הציבורית, שהממשלה, המדינה, עושה ככל יכולתה כדי להגן על שלום הציבור. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. באותו נושא, הצעה של חבר הכנסת אברהם שטרן.

אברהם שטחן (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, השר לביטחון פנים, אומנם אני כבר הדובר הרביעי, אבל נדמה לי שהנושא הוא מספיק בעייתי, חמור וקריטי, שאפשר להוסיף ולהוסיף עליו ולזעוק זעקה.

כפי שהדברים עולים מתוך התחקיר, היו כמה מחדלים, אבל אני התרשמתי שזו אולי לא כל כך תוצאה של עשייה שלומיאלית או מחדל, אלא עניין של אי-תיאום ואי-בהירות מספיקים בכל הנושא הזה.

צדק חבר הכנסת אורי אור, שזה רק קטע אחד מתוך כלל בעיות הביטחון, אולי אפילו קטע מזערי, אבל זה קטע כואב. כאשר, חס וחלילה, קורה פיגוע, אנחנו יודעים שזה חשוף לעין הזרקורים, נמצא בעין הסערה. גם מספר הנפגעים הוא גדול היות שזה בתוך אוטובוס, וימים רבים התקשורת יוצרת תחושה של מכה קשה מאוד, ואכן כך הם הדברים.

לכן, אף שזה קטע קטן, כדאי להקדיש לו תשומת לב שגם קשורה בתקציב, אבל אולי לא דווקא רק בתקציב. נכון שעברו חודשים מספר, פחות מחצי שנה, וברוך השם יש שקט יחסי. לא קרו מקרים של פיגועים באוטובוסים או פיגועים המוניים, ואני כולי תפילה ותקווה שבעזרת השם, בעזרת הממשלה, בעזרת כל הגורמים והציבור ימשיך השקט לשרור. אבל אסור שניכנס לתרדמה ולשאננות, והרוצה בשלום ייכון למלחמה. צריך לנקוט את כל הצעדים, כי נושא האוטובוסים הוא רעה חולה.

כפי שציין גם חבר הכנסת דהן, עולה מתוך התחקיר, שבבדיקה שנעשתה ב-49 נסיעות התגלו רק 24 מקרים. מבחינה סטטיסטית זה נשמע יפה מאוד, 50% גילו ו-50% לא גילו. אבל, חס וחלילה, פיגוע אחד בתוך ה-50% שלא גילו הוא 100% של הבעיה. אסור להתרשם מהעניין הזה לא לכאן ולא לכאן. צריך להגיע למצב שאפשר יהיה, עד כמה שהדבר ניתן, לסכל את כל המקרים.

לפי מה שקראתי, מתברר שיש כאן, לעניות דעתי, קצת הזנחה או אפילו חוסר תיאום, ובמידה מסוימת גם ביורוקרטיה, שהיא רעה חולה אצלנו בכל תחומי חיינו. אבל בשאלות של ביטחון ופיקוח נפש אסור שזה יקרה.

אולי סגן השר לשעבר אורי אור יודע, ושמעתי שהיה על זה ויכוח, אבל אני לא הבנתי אם הנושא הזה יעבור למשרד לביטחון פנים או למשרד הביטחון, והנה, משום-מה הוא עבר למשרד התחבורה. יושב כאן השר לביטחון פנים, אינני יודע אם זה מקרי, כי שר התחבורה לא יכול להיות נוכח, או בגלל הנושא, ואני רוצה לשמוע ולדעת, האם באמת העניין הזה עובר מעתה ואילך לטיפולך או למשרדך. כפי שקראתי בכתבה, העניין הזה נמסר לאגף מיוחד, אגף הביטחון במשרד התחבורה, שאני מכיר את העומד בראשו, דני שנער. אבל הדבר נראה לי מלאכותי, שלכל משרד תופרים אגף ביטחון. יהיה אגף ביטחון של משרד הפנים, אגף ביטחון של משרד החקלאות וכן הלאה.

אני חושב שהנושא הזה שייך אורגנית למשרד לביטחון פנים, כי הוא עוסק בשאלות של ביטחון פנים פר-אקסלנס. אני גם חושב שלמשרד לביטחון פנים, להבדיל ממשרד התחבורה, יש כל הכלים המקצועיים, כוח-האדם המתאים והמיומנות בנושא הזה. יש גורמים מספר, כמו השב"כ, מוסדות

הביטחון, המשטרה, צה"ל, משמר הגבול, והנה כאן נוסף אלמנט של משרד התחבורה. אני חושב שחייב להיות גוף מתאם שיטפל בכך.

הטיפול צריך להיות בנוהלי קבלה ליחידת האבטחה הזאת, ואני לא רוצה לפרט את מי מקבלים ואיך מקבלים, ההשתלמות שעוברים המאבטחים והתפעול שלהם. מתברר שהורידו את רמת הכישורים הנדרשת מהמאבטחים. בעבר עמדו על זה שהם יהיו אנשי יחידות קרביות בלבד, עכשיו לוקחים גם מיומנים פחות. מעבירים, על-ידי חברה פרטית ששמה "און", שאינני יודע מה טיבה, קורסים מזורזים של חמישה ימים. ראש אגף הביטחון במשרד התחבורה אומר, שקיימת בעיה של גיוס מאבטחים ליחידה. נכון שאין כאן יוקרה והילה כמו למאבטחים במטוסים או בשגרירויות ובמוסדות חשובים, אבל כשקורה, חס וחלילה, פיגוע באוטובוס, הבעיה היא קריטית. לכן, נראה לי שצריך להתייחס לעניין הזה ביתר רצינות, ביתר מיומנות, ולראות מה לעשות.

הבעיה התקציבית קשה מאוד. אוטובוסים נוסעים על פני כל הארץ, אבל אני מניח שוועדה מקצועית תוכל לאתר, גם על סמך מה שהיה וגם על סמך אזורי הסיכון, באילו אוטובוסים כדאי לשים מאבטחים, מה הם הקווים הקריטיים.

בעיה נוספת, שאני חשתי בה באופן אישי, כי אני נוסע באוטובוסים, למשל בקו הבקעה, מס' 961, מקריית-שמונה לירושלים, זו בעיית המטענים באוטובוסים. כאזרח אני תמיד מרגיש חרדה ממש כאשר אני רואה שכל נוסע, אם חייל ואם אזרח, בכל תחנה שהיא, פותח וסוגר את תא המטען, מכניס את הקיטבג או את המזוודה, עולה לאוטובוס, יורד, ואין שום בקרה על העניין. לדעתי זו צריכה להיות מחויבות של נהגי "אגד". הם צריכים להיות אחראים לפחות לשני קטעים: בדיקת המטענים – אין להעלות מטען לאוטובוס בלי רשות הנהג, בלי שהוא בודק; דבר שני, בסוף הנסיעה עליו לוודא שלא נשארו חפצים, ועל-פי התחקיר גם זה לא קרה.

על הנהגים לתרום את חלקם. יש לשפר את יחידת האבטחה, יש לקבוע נהלים מתאימים, יש לקבוע מי המשרד האחראי ויש להקים גוף מתאם. אם כל זה יעשה, נקווה כולנו שהשקט ימשיך לשרור. ונמנע פיגועים ושפיכות דמים בעתיד. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם שטרן.

אני מזמין את השר לביטחון פנים אביגדור קהלני להשיב על ההצעות לסדר-היום.

זו ההזדמנות שלי גם לברך את השר אביגדור קהלני על כניסתו לכהונת השר לביטחון פנים. זו הפעם הראשונה שאני יושב על דוכן היושב-ראש כשהוא מדבר, ואין לי שום ספק בכך שהוא עושה את עבודתו בצורה יוצאת מן הכלל. בבקשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, גם לי זו הזדמנות לברך אותך ולראות אותך משמאלי כרגע.

היו"ר מ' שטרית:

זה לא קשה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אכן הבעיה שהועלתה היום על-ידי חברי הכנסת אורי אור, אליעזר זנדברג, נסים דהן ואברהם שטרן היא בעיה קשה מאוד. אנחנו עדיין חווים את החוויה מהחודשים האחרונים, כשעברנו כמה פיצוצים במדינה, ומשקעים אחרים, והבעיה קשה מאוד.

אכן, הסוגיה הזאת עלתה על סדר-היום הלאומי. אני שמחתי לשמוע כרגע מאדם שהיה שותף להחלטות, חבר הכנסת אורי אור, את מה שאמר בנושא.

פתאום הגענו למצב שבו אנו נאלצים להגיע לקיצוצים בתקציב, וזה נוגע גם לסוגיה הכבדה הזאת. צדקו חברי הכנסת שאמרו, שכאשר אנחנו מתרחקים מאיזו בעיה, קורה לנו משהו. אנחנו עם שחי מהכותרות של הבוקר ובהתאם לכך אנחנו מקבלים החלטות.

אני מתנגד לקיצוץ – אבל דבר נוסף עלה על סדר-היום, והסוגיה המרכזית היא מי הנושא באחריות לעניין הזה. האחריות היא בידי משרד התחבורה. הייעוץ המקצועי ניתן על-ידי המשטרה, וצריך להבין את הנקודה הזאת. הממשלה הקודמת הקצתה 40 מיליון שקל לנושא הזה, והיום יש הצעה לקצץ 28 מיליון ולהעמיד את הסכום על 12 מיליון. כלומר, בעצם לקצץ משנת העבודה הבאה, משנת 1997, וגם את זה צריכים חברי הכנסת להבין.

הפיגועים באוטובוסים היו וימשיכו להיות יעד שלנו, כי האוטובוסים הם מקום ריכוז גדול מאוד של אנשים שנמצאים יחד. קשה מאוד לבדוק מי עולה ומי יורד, איזה ציוד כל אחד מעלה איתו וכדומה. הגענו למצבים כאלה, שאיננו יכולים גם לשים שומר על כל אוטובוס. גם את העובדה הזאת צריך לדעת. ואם נעסוק בזה, יש עוד נקודות במדינה שבהן אפשר לפגוע בריכוזי ציבור. דרך אגב, הפיגועים באוטובוסים התחילו במעלה-העקרבים, והיה אוטובוס הדמים ב-1978. אנחנו מכירים את העניין זה.

לכן, אני רוצה לומר כך: יש פה שיתוף פעולה ושילוב של עירנות הציבור. יש פה בעיה של הנהגים. גם אני קראתי את הכתבה, וגם אני חשבתי בהתחלה שאולי יש מקום שלא לפרסם אותה, מחשש שנתונים כאלה יצאו לציבור. בסופו של דבר, אני מקבל את הדעה של חבר הכנסת אליעזר זנדברג, שאומר: בעצם, מי שקורא את הכתבה מבין שיש לנו בעיה, והוא צריך להיות הרבה יותר עירני. לכן, העירנות של הנהגים ושל אותם אנשים שהם נאמני הביטחון חייבת להיות שונה כתוצאה מן הכתבה. מציאות כזאת, אסור לנו להסכים אתה.

אשר לפעילות של יחידת האבטחה, אני רוצה לומר לכם שיש ביקורת של המשטרה על האוטובוסים. רק בחודש האחרון, ביוני, היו 1,000 ביקורות אוטובוסים. שוטרים עולים ובודקים את הנושאים האלה. וזה לא מספיק, אנחנו נמשיך לעשות.

אבל, בשורה התחתונה, הכתבה הזו חשפה ליקויים חמורים, שאנחנו חייבים להתייחס אליהם אחרת. שנית, באמת יש כאן הסוגיה: באיזה משרד צריך הנושא להיות? לאחרונה, יועץ ראש הממשלה ללוחמה בטרור, תת-אלוף יגאל פרסלר, העלה את הבעיה בפני ראש הממשלה, והוא עדכן אותי, ואנחנו מתואמים בעניין; וראש הממשלה סיכם אתו שייערך דיון בממשלה או בקבינט על הנושא הזה, קרי: לפני שיהיה הקיצוץ, לאורך כל החודשים שאנחנו נדון בתקציב, נערוך דיון בנושא הזה. אני אביע את עמדתי, ועמדתי חד-משמעית: לא לקצץ אגורה אחת מהתקציב.

לגבי המתכונת של היחידה והכפיפות שלה, הפעלתה – על-ידי מי, וערכאות מקצועיות: גם בנושא הזה יש מקום לדיון. אנחנו כרגע ממשיכים על-פי התקציב שאושר בפעם הקודמת.

אני מודה לכם על שהעליתם את הנושא על סדר-היום הלאומי, ואני מבטיח לכם שייערך דיון בממשלה על הסוגיה הזאת, ואכן, חבר הכנסת אורי אור, אני חושב שלא האוצר יקבע את מדיניות הביטחון, אלא האנשים שאמורים לעסוק בעניין הזה.

אורי אור (העבודה):

בינתיים האוצר קובע.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני ממליץ, אדוני היושב-ראש, שהנושא הזה יידון בוועדה.

היו"ר מ' שטרית:

אלא אם הם יסתפקו בדבריו.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אלא אם הם מסתפקים בהודעתי. אני מודיע לכם: ייערך דיון בממשלה על הנושא הזה. אני מתנגד לקיצוץ, ואין לי שום ספק שהממשלה, כפי שהבטיח ראש הממשלה, תדון בכך. יכול להיות שבצעם העלאת הנושא השגנו את המטרה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לכבוד השר. האם חבר הכנסת אורי אור מסכים להסתפק בדברי השר?

אורי אור (העבודה):

לא. אני אומר לשר שכדאי שנושא יעבור לוועדה.

היו"ר מ' שטרית:

הוא הציע להעביר את הנושא לוועדה אם אתם לא מסכימים להסתפק בהודעתו.

אורי אור (העבודה):

לאיזו ועדה?

היו"ר מ' שטרית:

לוועדת החוץ והביטחון.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר מ' שטרית:

רק רגע. חבר הכנסת אורי אור, אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה?

אורי אור (העבודה):

כן.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת זנדברג, אתה מסכים להעברה לוועדת החוץ והביטחון?

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

כן.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת נסים דהן, אתה מסכים?

נסים דהן (ש"ס):

מסכים.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת אברהם שטרן, אתה מסכים?

נסים דהן (ש"ס):

מסכים.

היו"ר מ' שטרית:

ובכן, יש לפנינו שתי הצעות להסרה של שתי הצעות לסדר-היום. אני מזמין את חבר הכנסת גדעון עזרא, שמציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת נסים דהן. דקה מהמקום. בבקשה.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

אני מודע לבעיה החמורה של מטענים באוטובוסים ואני רואה את המראות שחבר הכנסת דהן דיבר עליהם. עם זאת, יש לנו בעיה רצינית בכך, שברגע שמחלקים את האחריות בין המאבטח לבין הנהג, אני חושש שאין לא אחריות של המאבטח ולא אחריות של הנהג.

דבר שני: ברגע שהעניין נמצא בשליטתו של משרד התחבורה, המשרד לביטחון פנים כאילו פטור, ואני חושב שהנושא הזה הוא נושא מדרגה ראשונה, שצריך להיות באחריות של המשרד לביטחון פנים. קרה פעם אחת שנהג מנע כניסת מחבל לאוטובוס, וזה קרה משום שהנהג היה עירני. בכל המקרים היו מאבטחים בשטח. המאבטחים לא הגיעו לפיגועים הנוראים שקרו, וצריך להפיק לקחים. אני חושב שצריך לייעל את העבודה שלנו ושהמשטרה צריכה לעבוד בעיקר בתחנות המוצא של האוטובוסים הקרובות לגזרות של היישובים הערביים. אני בהחלט חושב, שצריך להטיל את האחריות על הנהג, ושנחנו צריכים להיות אמיצים ולהסתכל נכוחה על אף הבעיה הגדולה שקיימת.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת עזרא. אני מבקש להזמין את חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, שמבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מודי זנדברג.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הבעיה חמורה וכאובה. אני שותף לדעתם של כל חברי הכנסת, שיש לאפשר לנסוע בבטחה באוטובוסים. אני לא שותף לפתרונות ולהתלבטיות, אם זה בתקציב ואם זה בדברים אחרים. לדעתי, יש פתרון הרבה יותר יסודי, הרבה יותר בטוח, והוא פותר את הבעיה במאה אחוזים. בואו נפתור את הבעיה הכללית של כולם – בואו נלך לשלום. אז לא יהיו פיגועים, לא יהיו אנשים שירצו לעשות פיגועים, לא יהיה ריב, לא יהיה שום מדון, ואנשים ייסעו בבטחה.

אברהם שטרן (מפד"ל):

אתה מוכן לחתום על זה שכאשר יהיה שלום לא יהיו – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אתה תחתום שלום עם הפלשתינים. אני פוחד משלום אתך. אם אתה – – –

היו"ר מ' שטרית:

חברים, זה לא "גנרל דבטה".

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

את השלום צריך לעשות עם העם הפלשתיני ועם העמים הערביים מסביב. לך תחתום אתם. הם מוכנים לעשות שלום.

אברהם שטרן (מפד"ל):

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת שטרן, אין טעם בוויכוח.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הם מוכנים לעשות שלום.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת דהאמשה, אנא סיים.

בנימין אלון (מולדת):

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת בני אלון, למה אתה נותן לו אפשרות לדבר עוד? תן לו לסיים את דבריו.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני אומר שהפתרון הנכון, היסודי, האמיתי, הפתרון עד סוף הדורות – תעשו שלום. למה אתם נגד שלום? תעשו שלום – הכול ייגמר. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת דהאמשה.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה, ואני מבקש להצביע בעד או נגד העברת ההצעות שהיו לפנינו לוועדת החוץ והביטחון, על-פי הצעתו של השר.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 18

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

18 בעד, אחד נמנע, אין מתנגדים. ובכן, אני קובע כי ארבע ההצעות לסדר-היום מועברות לוועדת החוץ והביטחון.

הצעות לסדר-היום

רצח נשים בידי בעליהן האלימים

היו"ר מ' שטרית:

הנושא הבא העומד על סדר-היום: רצח נשים בידי בעליהן האלימים, הצעות לסדר-היום מס' 319, 339, 344 ו-353. ראשון הדוברים בנושא זה הוא חבר הכנסת שלמה בניזרי.

אני מבקש להזכיר לדוברים, שמכסת הזמן היא שלוש דקות לדובר. אני מאוד מבקש להקפיד על הזמן, כי יש לנו סדר-יום ארוך, ויום קצר – בגלל הצום.

בבקשה, חבר הכנסת בניזרי, אולי סגן השר בניזרי, אני אישית מקווה – השר בניזרי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני לא יודע באיזה גלגול, אבל לא נראה לי בווריאציה הזאת.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אתה לא רואה שאין לו עוד תשתית לזה?

היו"ר מ' שטרית:

יש לו תשתית להיות שר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

איך אמרנו? בינתיים – – –

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ניסיתי לחשוב על הבעיה החמורה הזאת, לאו דווקא של רצח נשים, אלא של הכאת נשים. אני בטוח שעוד מעט יעמדו כאן חברי כנסת וידברו ויגידו: תשמע, מקור הבעיה הוא עונשים קלים וחוסר התמודדות עם הבעיה שלנו בבתי-המשפט, שמקלים בעונשים. אין שום ספק שפתרון ההרתעה הוא אחד הפתרונות הטובים ביותר, אבל אני חושב שהבעיה שלנו היא הרבה יותר שורשית ויותר עמוקה, ולא תמיד אנחנו צריכים להגיע דווקא לקטע של הענשה, אלא אנחנו צריכים לבדוק מה הוא מקור האלימות.

יוצא לי לפעמים להיות נוכח במצבים כאלה ולשמוע את הגערות שגברים גוערים בנשותיהם, לראות את הצורה הקלה שבה מצליח הגבר להרים את היד, לנופף את היד ולהחטיף לה סטירה או "להעמיד אותה במקום", ופה אני באמת שואל: מה הוא מקור היחס הזה כלפי האשה?

תמיד נשמע אנשים, כדוגמת שולמית אלוני בזמנה, שבאה והאשימה את היהדות ואמרה: נו, היהדות מקפחת, היא מפלה. אני, ברוך השם, חי בתוך החברה הדתית ואני רואה בדיוק כמה מקפחים, כמה מפלים. כל פעם אני שואל את אשתי: תגידי לי, את באמת כל כך מופלית לרעה, את מרגישה כל כך נורא ואיום, שאנחנו מקפחים אותך דרך תורתנו? היא אומרת: אני מאחלת לכל אחד בעולם את היחס הנפלא שאני זוכה לקבל דרך יהדותנו הקדושה.

אני אומר, רבותי, מקור האלימות – צריך לבחון מה הוא שורשו. לצערי הרב, מקור האלימות בדורנו מתחיל בתקשורת האלימה. כלומר, האלימות היא לאו דווקא בין בעל לבין אשה. אנחנו רואים את זה בכל תחומי החיים. לא מזמן פורסם ב"כל העיר", בירושלים, שמורים אומרים שבחודשים הקרובים הם יפסיקו, כנראה, לבקר בבתי-הספר בגלל אלימות התלמידים.

כלומר, יש אלימות תלמידים, יש אלימות של גברים, יש לנו אלימות נוראית בחברה, והגיע הזמן לעשות באמת את הבדיקה הפנימית בתוך החברה שלנו. מדוע החברה שלנו הולכת ונעשית אלימה ביותר? אני, ברוך השם, קורא קצת מחקרים, קורא פה ושם עיתונים, ואני רואה דבר אחד ברור – כל מומחי התקשורת וכל האנשים שעוסקים בחינוך מפנים אצבע מאשימה לכיוון התקשורת האלימה. אתה יכול לראות זאת בסרטים האלימים, בהצגות; גם אנחנו, חברי הכנסת, לפעמים, פה – אני אומנם לא רוצה לכלול את עצמי בתוך אותה קלחת, אבל באלימות המילולית שאנחנו משדרים; מי שיושב וצופה בסרטי טלוויזיה, אם זה קראטה ואם אלה סרטים אמריקניים או יפניים, לא משנה. אתה רואה את האלימות הנוראית שמופגנת הן כלפי נשים מצד בעליהן והן בחברה, זה כלפי זה.

לכן, אני אומר: רבותי, הגיע הזמן שמדינת ישראל תעסוק יותר בחינוך, כיצד לכבד את האשה, תעסוק בעניין של הסברה כללית, הן בבתי-ספר והן בכל תחום. תצנזרו בתקשורת ובטלוויזיה את כל אותם סרטים. לי אין טלוויזיה בבית, ואחת הסיבות לכך שאיני מכניס טלוויזיה היא אותה אלימות נוראית שמשדרים ומלעיטים אותנו בה במשך 24 שעות, אותה אלימות שמשדרים בתוך משחקי מחשב. זה מקור הבעיה, לדעתי, וכמובן, אדוני השר, אכיפה והחמרה של העונשים רק יוכלו לשפר את העניין. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת בניזרי. אחריו – חבר הכנסת שמריהו בן-צור, בבקשה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא של האלימות במשפחה הוא אחד החוליים הקשים ביותר שפוקדים את החברה בישראל. האלימות הזאת מתחברת לאלימות בכבישים, וכל זה סובב סביב חוסר כבוד לאדם, זלזול בזולת, הבוטות של החזק כלפי החלש ממנו והסממה – כל דאליים גבר.

האלימות במשפחה לא באה לידי ביטוי במלוא היקפה – – –

היו"ר מ' שטרית:

היום אומרים: כל דאליים גבר.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

לצערנו הגדול. יש רבים אשר נושאים את הכאב, את ההשפלה, את הבושה, את חוסר הישע, מפני שהם מפחדים ומפני שהם לא מאמינים ביכולת של הגורמים השונים למנוע את הסבל הזה.

יש ילדים – אני בא ממערכת החינוך ואני מודע לכך – שהם מוכים על-ידי הוריהם; מצוקתם גוברת מיום ליום ואין מושיע להם ומשום כך הם כושלים מבחינה לימודית, התנהגותית, ומידרדרים אל התהום.

האונס של הבת על-ידי האב מהווה כתם גדול, שלא יסור מהבת לעולם, והיא אף מידרדרת על-פי רוב אל הרחוב, והפשע גורר פשע.

כל הנגעים שהתרבו בקרב המשפחה הם תוצאה של השבר שריסק את המשפחה היהודית עקב ניתוק מערכי היהדות והמוסר היהודי.

חז"ל דורשים מאדם מישראל לכבד את אשתו כגופו. היהודי חויב לדאוג לשלומה, לכבודה ולביטחונה של אשתו. הוא חויב בשמירת השלום והשלווה בבית ובדאגה לכל צרכי בניו ובנותיו, ורק לאחר מכן לעצמו, אבל היום אנחנו צופים בהתפשטות התופעה.

בגלל מחסור גדול בכוח-אדם במשטרה וגם מסיבות אחרות היישום של החוק שהתקבל ב-1991, חוק למניעת האלימות במשפחה, לא חדר לתודעת הציבור, לצערנו, וגם הענישה, לצערנו, מגוחכת, במיוחד כאשר אנחנו קוראים על העונשים שהוטלו על אבות אשר אנסו את בנותיהם או שכמעט רצחו את נשותיהם.

הייתי מצפה, מבקש, שמשדך המשפטים, בתי-הדין הרבניים, יערכו לקיצור תהליך השיפוט, לקיום שיפוט מהיר. הייתי מבקש שמשדך הפנים ימנע את התופעה, שכל החפץ ברשיון להחזקת נשק יקבלו, בלי לבדוק מי המבקש. הייתי מבקש ממשדך העבודה והרווחה להקים בכל עיר גדולה, בינונית, מקלטי הגנה לנשים מוכות וילדים מוכים.

יש מטלות רבות על מערכת החינוך, אבל אני מבקש ממערכת החינוך להתגייס ביתר שאת, כי האלימות בבית-הספר, השורש שלה הוא האלימות במשפחה. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת שמריהו בן-צור. אני מזמין את חבר הכנסת רפאל אלול.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, טולסטוי כתב: כל המשפחות המאושרות בעולם דומות. כל משפחה אומללה בעולם, אומללה בדרך שלה. ייתכן שכל משפחה אומללה בדרך שלה, אך יש מסווה על עשרות אלפי אמהות ונשים בישראל שחיהן אומללים מאותה סיבה: אגרוף בעליהן.

אני מסתכל לרגע. רק בסוף השבוע האחרון, אוסף של מקרים – רצח בראשון-לציון, המקרה בטבריה, אשה באשדוד שהוכתה בגרזן. אתה אוסף מקרים נוספים ואתה אומר: שומו שמים. סוף שבוע. יש לא מעט מקומות עבודה שלא עובדים בהם גם בימי שישי, אז יכול להיות שחלק מהאנשים, המצב שבו הם נמצאים גורם להם לכך, שהדבר הפשוט ביותר זה ללכת ולגרום עוול לאשה, להכות את האשה – עם גרזן, עם סכין, רצח.

אני אומר לכבוד השר: אני יודע שידיך מלאות עבודה; נוסף על כביש בר-אילן יש עוד הרבה מקרים שצריך לטפל בהם. אני לא בטוח שנעשתה עבודה שיטתית, מסודרת, שכשמימים טלפון לתחנת משטרה כזאת או אחרת, השוטר, היומנאי יודע איך להתייחס לחומרת המקרה; אם זה מקרה פשוט, להתעלם, לא לשים לב, אולי סתם תלונה טרדנית. ואני חושב שצריך לקום צוות מקצועי, עם אנשי מקצוע שידריכו את השוטרים בתחנות השונות בארץ – כאשר מתקבלת תלונה כזאת או אחרת, איך לפעול לגביה.

אני חושב, אדוני השר, שצריך גם שמשרד העבודה והרווחה יעדכן את העובדים הסוציאליים איך לטפל במקרים מהסוג הזה, כיוון שיש כל מיני בעיות חברתיות שגורמות לאלימות במשפחה.

אסור לנו שיהיה מצב כמו זה של כרמלה בוחבוט, שלקחה את החוק לידיה ואמרה: אין מי שיטפל בעניין הזה. אולי גם מהתקשורת אפשר לבקש, שכל מקרה מהסוג הזה הם יפרסמו, על מנת לגרום לאותו אדם שפוגע באשה שירגיש מנודה מהחברה, ואולי זה יהיה חלק מהפתרון. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל אלול. אני מזמין את חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

אדוני השר, אולי בדברייך תאמר, האם היה ידוע שהנשים שנרצחו הגישו בעבר תלונות נגד בעליהן על אלימות?

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו נתקלים בתופעה די חדשה של אלימות – מדובר בבני זוג מבוגרים. אם תשימו לב למקרים שהיו בסוף השבוע, מדובר בגבר בן 71 שרצח את אשתו בת ה-50; זוג אחר – היא בת 66 והוא בן 71. זאת אומרת, נפרץ מעגל חדש, של אלימות כלפי נשים מבוגרות.

בפן הזה, בגילים האלה, אנחנו מדברים, בעיקרון, על שני סוגים: האחד – אלימות על-ידי בן הזוג, והשני – כשאנחנו מוצאים לא אחת משפחות הגרות בצפיפות, ולא רק בן הזוג אלים אלא מופעלת אלימות גם על-ידי הילדים ובני משפחה אחרים.

הזמן קצר, אבל אני שמעתי, היה מקרה בירושלים, אשה מבוגרת פנתה, אלה לא היו עולים חדשים או שהיתה מצוקת פרנסה. אשה פנתה כאן לקו מצוקה; היא היתה עם מכת גרזן רצינית בראש, ואז אמרו לה נשים שמטפלות בכך, העובדות הסוציאליות: בואי, תפני למשטרה. ואז היא אמרה: זה לא בעלי, זה הבן שלי שהכה אותי. כשהיא הגיעה, ביקשו ממנה לפנות למשטרה, והיא אומנם פנתה, אבל ביטלה את התלונה משום שהיא אמרה: אני כבר רגילה לזה; בני מכה אותי, בעלי מכה אותי, ככה זה. זאת לא משפחה עם קשיי פרנסה.

אני אחזור לזוגות המבוגרים, שהיא היתה דוגמה אחת להם, והייתי מנתחת זאת: יש משפחות שבהן היתה אלימות במשך כל השנים, אבל עכשיו, לאור העובדה שאנחנו, בין השאר כאן בכנסת, מעלים את הנושא על סדר-היום, האשה מתחילה לדווח, לדבר, פונה למשטרה, פונה לעזרה, אם לקרובים ואם לשירותי הרווחה. זה לא סוג, אלא תוצאה אחרת לכך שהדברים יוצאים ועולים על פני השטח או שהגיל המבוגר יותר הופך גיל קריטי והשינוי מתבטא במאזן הכוחות בבית. בעל יוצא למשל לפנסיה, בני הזוג נמצאים הרבה יותר יחד. אגב, בתקופת מלחמת המפרץ, שבה הבעלים היו בבית, באותה שנה נרצחו 41 נשים בידי בעליהן. בשנת 1991 – כתוצאה ממלחמת המפרץ היו הרבה מקרי רצח. משמע, בני הזוג נמצאים יותר יחד – יש יותר סכנה לאלימות בתוך המשפחה.

המעבר לפנסיה, יציאת הילדים מהבית, הבעל לא עובד; הוא, שבדרך כלל היה מפרנס, הופך לכוח חשוב פחות במשפחה. אשתו – וזה קורה הרבה אצל עולים חדשים – היא המפרנסת, וכך הוא מרגיש שהוא לא שווה יותר. לכן: "אני מרביץ – שימו לב אליי", "שימו לב, אני קיים".

הסיבות האחרות, מחלות זיקנה: סניליות, אלצהיימר, אובדן חושים, אובדן תחושות, וכתוצאה מכך גם אלימות.

נוסף על הגיל המבוגר, צריך לשים לב לנתון נוסף, שאני לא אוהבת לומר אותו, אבל הוא די בולט. אני לא רוצה לדבר כאן על סטיגמה, אלא להיפך, לראות מה ניתן לעשות. בשלושת המקרים של רצח וניסיון לרצח – בטבריה, באשדוד ובראשון-לציון – מדובר בעולים חדשים, אם מאתיופיה ואם מרוסיה. העניין אינו בכך שיש יותר אלימות בקרב עולי חבר העמים או בקרב עולי אתיופיה. התופעה הזאת היא תוצאה מהמצב המאוד-קשה שהם נקלעים אליו עם עלייתם לארץ.

כתוב בעיתון על בני הזוג מראשון-לציון, וזה פשוט שובר את הלב – איזו אשה נעימה ונחמדה היא היתה. שניהם שטפו חדרי מדרגות, גם של הבית שלהם וגם של השכנים. ודאי שהמצב הנחות הזה, המצב שבו בקושי אתה מתפרנס, או בכלל לא, יכול להביא לאלימות.

אני חייבת עוד להדגיש את מצוקת הדיור. הרבה בני משפחה נמצאים בשני חדרים או בחדר וחצי. מצב זה בוודאי יכול להגביר או מגביר את האלימות. לכן הפנייה שלי הפעם היא יותר לרשויות הרווחה, לשר העבודה והרווחה, וכמובן, גם למשטרה – המשטרה שעשתה בעבר. אני פונה אליך,

אדוני השר לביטחון פנים אביגדור קהלני, שתמשיך לפעול ותגביר את הפעילות בנושא האלימות במשפחה. משום שאפשר, אפשר למנוע אותה. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל. אני נתתי לה עוד שתי דקות בערך. אחר כך אומרים שאני נוהג באלימות נגד נשים. לא יכולתי להפסיק את שטף דיבורה.

אני מזמין את השר לביטחון פנים, השר אביגדור קהלני, להשיב על ההצעות לסדר-היום.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

תודה, אדוני היושב-ראש.

שינינו נעבוד היום שעות נוספות. יש לנו עוד הרבה נושאים ביחד.

היו"ר מ' שטרית:

אבל היום יש מגבלה, כיוון שכל חברי הכנסת צריכים להתחיל את הצום לזכר החורבן.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני בדרך כלל מדבר בקצרה. אני מודה לחברי הכנסת בניזרי, בן-צור, אלול ובלומנטל על שהעלו על סדר-היום הלאומי את הנושאים האלה של האלימות.

בכלל, בנושא האלימות המשטרה מקבלת את התלונה, אבל כולנו צריכים להבין שנושא האלימות הוא חלק מהתנהגות של הציבור. ההתנהגות של הציבור נובעת בראש ובראשונה מדפוסי החינוך שלנו. חבר הכנסת שמריהו בן-צור נגע בעניין של החינוך במקרה הזה. הוא חושב, שאם נקדיש יותר לחינוך, אולי נמנע את האלימות.

חלק מהאלימות נובע מכך שאדם לא יודע להתבטא, איננו יכול לשכנע, אז הוא משתמש בכך ידו כדי להגיע לשכנוע. אנחנו מכירים משפחות שזה קורה אצלן, ואלה בדרך כלל משפחות שיכולות להתבטאות שלהן היתה יותר קשה, היתה יותר מורכבת, יותר מסובכת. כאשר זה קורה, שולחים את היד לחגורה, למקל, לנעל.

אני מקווה מאוד שהנושא הזה של האלימות לא ירד מסדר-היום; הוא ירד מסדר-היום כאשר אנחנו נוריד אותו, כיוון שלא תהיה אלימות. לכן, אני ממליץ לחברי הכנסת לעסוק בעניין הזה ולהוות דוגמה וסמל למה שקורה היום במדינה.

אני רוצה למסור כמה נתונים שצריכים לעניין את הציבור. מתחילת השנה, מינואר עד 30 ביוני, היו תלונות רבות של בני זוג על אלימות במשפחה. בנות זוג שהגישו תלונה על בני זוג – 6,870 מקרים. אבל יש גם צד שני – אל תאשימו רק את הגברים; גברים שהתלוננו על אלימות של בנות זוגם – 2,200 מקרים. יחד – למעלה מ-9,000 מקרים.

אני רוצה לומר לכולנו, שהמשטרה עוסקת בנושא.

היו"ר מ' שטרית:

אולי אלה אנשים שהחזירו קצת.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

כאשר נשים מגישות תלונה על אלימות, עורכי-הדין מציעים גם לבעלים ללכת להתלונן במשטרה. כך שזה לא משקף את התמונה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני מכיר עורכי-דין שמציעים לשני הצדדים. בואו לא נעסוק בעניין הזה. אני נותן את פירוט המקרים.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

השר קהלני, לפי הנתונים שיש לנו מכלל העולם המערבי, יש בערך 10% אלימות של נשים. צריך להישאר בפרופורציות הנכונות – רוב האלימות היא של גברים. אנחנו רואים את זה גם במקרי הרצח.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני נגעת בעובדות, חברת הכנסת נעמי בלומנטל. אני חייב להציג בפני הכנסת את העובדות כדי שתדעו אותן לאשורן. אני בהחלט חושב שיש לנו מכה קשה מאוד. שלושת המקרים האלה שדיברתם עליהם כאן – הזוג מהעדה האתיופית, העולה החדש מרוסיה בראשון-לציון וזוג החברים מטבריה – הם מקרים מזעזעים ביותר.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, שאלת אותי תוך כדי הדיון.

היו"ר מ' שטרית:

האם היו תלונות קודמות?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

במקרים האלה לא היתה שום תלונה מוקדמת. אבל לשאלתך, ואני אולי ארחיב אותה מעט, היתה ועדת חקירה פרלמנטרית שהוקמה על-ידי הכנסת לבדיקת רצח נשים על-ידי בני זוגן, והדוח שלה הוגש רק בחודש יוני האחרון. שתי היושבות-ראש של הוועדה היו חברת הכנסת יעל דיין וחברת הכנסת לימור לבנת. מהדוח הזה, שהוגש בחודש יוני לכנסת, עולה, שרק ב-17% ממקרי הרצח שנבדקו על-ידי המשטרה היו תלונות מוקדמות. זה בהחלט מספר שיכול לסבר את האוזן.

אני רוצה לומר, שהמשטרה מטפלת, ויש אוזן קשבת. לא נכון שמישהו פונה ולא מטפלים. בשנת 1996 הוקם מדור מיוחד שעוסק ברגישויות האלה של בעיות הפנים בתוך המשפחה. יש לנו בעיה. השוטר צריך להיות לפעמים גם חצי פסיכולוג.

נעמי חזן (מרצ):

זו לא בעיה פנימית, אלא עבריין שמכה, שעומד לרצוח. תשתמש במונחים אחרים, בבקשה. כבר עברנו את התקופה של בעיות פנים-משפחתיות. יש לך עבריין שמכה, שרוצח. זה הבן-אדם. זה לא בעיות פנים. כבר בעבר ניסתה המשטרה לעשות שלום בית. אנחנו רוצים להציל חיי אדם.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני אומר עוד הפעם: יש בעיות בתחום המשפחה. חברת הכנסת בלומנטל, יש בעיות בתחום המשפחה ויש גם ויכוחים ויש גם ריב כזה או אחר, ויש אלימות. כל הדבר הזה צריך לקבל תשומת לב, והמשטרה מפנה את תשומת לבה לעניין. אני בהחלט מקבל, שאלה שמשתמשים באלימות צריכים לשים אותם מאחורי סורג ובריח, ובדברים האלה אין חוכמות. אני אומר שנבנה מדור מיוחד שעוסק ברגישויות האלה.

אני יכול לומר לכם, שבסך הכול זו בעיה כואבת. יש כאן שילוב של כמה מערכות. בראש ובראשונה – זה החינוך; בראש ובראשונה זה אנחנו. המנהיגות היושבת בבית הזה צריכה לדבר על הדבר הזה, להוקיע את הדבר הזה ולנסות לדחוף לשינוי דפוסי ההתנהגות. אם אנחנו נהווה דוגמה וסמל בצורה המילולית, באופן שבו אנו נוהגים בבית זה איש כלפי רעהו, יכול להיות שזה יקרין עד לאחרון האנשים בעם ישראל.

בכל מקרה, אני מודה לכם על שהעליתם את ההצעות לסדר-היום.

היו"ר מ' שטרית:

לאיזו ועדה אתה מציע להעביר את הנושא? לוועדה לקידום מעמד האשה?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

או לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר מ' שטרית:

אני פונה אל חברי הכנסת המציעים כדי לשאול אם הם מוכנים להעביר את ההצעה לוועדה על-פי הצעתו של השר. חבר הכנסת בניזרי? מסכים. חבר הכנסת בן-צור, האם אתה מסכים להעברת הצעתך לוועדה לקידום מעמד האשה?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אלימות במשפחה אינה עניין רק של נשים, מדובר גם בילדים מוכים.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת בן-צור, הנושא על סדר-היום היה רצח נשים.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

לצערי הרב, המערכת המשפטית לוקה בכך שהיא מטילה עונשים קלים מאוד.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת בן-צור, הנושא שעומד על סדר-יומנו הוא רצח נשים בידי בעליהן האלימים.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני דיברתי על אלימות במשפחה.

היו"ר מ' שטרית:

אבל זה הנושא העומד על סדר-היום, לכן הכתובת הרלוונטית לנושא זה היא הוועדה לקידום מעמד האשה. חבר הכנסת רפאל אלול, אתה מסכים?

רפאל אלול (העבודה):

מסכים.

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל?

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

מסכימה.

היו"ר מ' שטרית:

אם כן, רבותי, יש לנו במקביל ארבע הצעות, של חברי כנסת אחרים, להסיר את ההצעות הללו. אני מזמין ראשון את חבר הכנסת טלב אלסאנע, שנכנס ממש בדקה התשעים, בעיתוי המתאים. הוא מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שלמה בניזרי. דקה בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, החיים הם הערך העליון. לשום אדם אין זכות לשלול מאדם אחר את הזכות הזאת ואת הערך הזה, בשום פנים ואופן ובשום נסיבות. לכן אני מגנה בתוקף את התופעה הזאת של רצח נשים.

אני סבור שהמצוקה אינה ניתנת לפתרון על-ידי גינוי או הפניית אצבע מאשימה כלפי המשטרה. אם אנחנו רואים את התוצאות הטרגיות של המקרה שהיה בשבת – ברוב המקרים הבעל או בן הזוג ניסה לתלות את עצמו או להתאבד. זה מצביע על מצוקה חברתית קשה. הפתרון הוא על-ידי הקצאת תקנים של עובדים סוציאליים ועל-ידי הקצאת משאבים, על מנת לאפשר למשפחות שבמצוקה לזכות בסיוע ובתמיכה בשעות מצוקה, כדי שלא ימצאו את המפלט או יברחו מהתמודדות על-ידי ניסיונות התאבדות או שלילת חיים מהשותף לחיים.

לכן, אני סבור שהמקום הנכון לדון בו בהצעות אלה הוא ועדת העבודה והרווחה, כאשר המטרה היא להביא לפתרון רציונלי על-ידי הקצאת משאבים להתמודדות נכונה עם העניין הזה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. אני מזמין את חבר הכנסת אפי אושעיה, אשר מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שמריהו בן-צור.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביקשתי להסיר את ההצעה מסדר-היום משום שאני חושב שהבעיה איננה המשטרה או עורכי-הדין, הבעיה היא בעיה שלנו כבית-מחוקקים. היא בעיה שלנו כבית-מחוקקים, מפני שאנחנו נותנים אפשרות להפלות, למשל, בשכר בין נשים לגברים במקומות העבודה. בכל רשויות המדינה, במוסדות הממשלה ואפילו ברשויות המקומיות, יש פער שכר של 30%–40% בין אשה לגבר המשמשים באותו תפקיד, באותו משרד, ועושים אותה עבודה. כאשר אנחנו נותנים אפשרות להפלות בצורה כזאת בין נשים לבין גברים, באים אותם מטורפים ולוקחים את החוק לידים. הם חושבים שהכול מותר לגבי האשה. כמחאה, אני מבקש להסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת אושעיה. אני מבקש להזמין את חבר הכנסת בנימין אלון, שמבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רפאל אלול.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אני מתנצל בפני חבר הכנסת אלול על שאני מנצל את התקנון.

היו"ר מ' שטרית:

אתה מבקש להסיר את הצעתו – לוועדה.

בנימין אלון (מולדת):

אני רק רוצה לומר, שהנושא הוא כל כך חמור, והוא קיים בכל הסקטורים היהודיים וגם בסקטור הערבי.

הייתי רוצה לומר רק דבר אחד, במחילה דווקא מהיושב-ראש, פשוט מפני שרציתי שזה יירשם בפרוטוקול: בלי לפגוע ובלי להיראות כמתחסד, אנחנו לפעמים מתבדחים בנושאים האלה, וזה לא בסדר. אפילו, במחילה מהיושב-ראש, ההערה לחברת הכנסת בלומנטל, שהארכת לה את זמן הדיבור, כי לא רצית להיות אלים כלפיה. אני יודע שחלילה וחס לא היתה שום כוונה מעבר לכך, אבל לפעמים דווקא אנשי ציבור מכובדים, כמו היושב-ראש ואחרים, נותנים איזו אווירה קלילה, כי מדובר ביחסים בין איש לאשה. זהו דבר מאוד מאוד מסוכן. רק אם נבין עד כמה תופעת הרצח הזו קיימת בכל מקום ועד כמה היא מסוכנת, נדע גם אנחנו לא לצרף לכך הערות כאלו, ואולי גם להילחם בה ביתר שאת.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. אם הערתי גרמה למישהו תחושה שיש בה פגיעה, אני בוודאי מתנצל על כך. לא לכך היתה כוונתי, ואני מקווה שאתה יודע זאת.

אני מזמין את חבר הכנסת אופיר פינס-פז, אשר מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

אופיר פינס-פז (העבודה):

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להתייחס לדברים של חברת הכנסת נעמי בלומנטל ולחדד את הנושא, ובסופו של דבר להגיש איזו הצעה קצת אחרת.

לא במקרה האלימות בקרב משפחות שעלו למדינת ישראל היא הרבה יותר חריפה, הרבה יותר קשה ופרופורציונית הרבה יותר גדולה מאשר בכלל החברה הישראלית. נדמה לי שנעשה שגיאה גדולה מאוד אם נמשיך להתייחס לתופעה הזאת באופן שגרתי ולא נרד לשורש בעיית תהליך הקליטה במדינת ישראל, שהפך להיות תהליך קשה מאי-פעם, מנוכר מאי-פעם, משום שאנחנו חיים היום בחברה שאינה קולטת עלייה, שאין לה יחס מיוחד לעולים החדשים, והדברים האלה מתפרצים בסוף בצורה הקשה, הכואבת והנוראה ביותר – של אלימות ורצח בתוך המשפחה.

אני חושב, כבוד היושב-ראש, שהוועדה לקידום מעמד האשה דנה תמיד בנושאים האלה, והגיע הזמן שיתר ועדות הבית הרלוונטיות תדונה בנושא. אני מבקש שתפנה שוב לחברי הכנסת המציעים. אני מבקש שהפעם יובא הנושא לוועדת העלייה והקליטה, כדי לדון בתופעה של מקרי הרצח במשפחות של עולים חדשים.

היו"ר מ' שטרית:

אני מודה לחבר הכנסת אופיר פינס-פז. כנגד הדברים שנאמרו כאן, אני מבקש לומר שהוועדה לקידום מעמד האשה היא המקום הראוי לדיון בהצעה זו, וזאת מסיבה פשוטה: צריך להזכיר לכם, שעד לכנסת הקודמת לא היתה ועדה למעמד האשה. אני מניח שגם אז היו הרבה מאוד מקרי אלימות, אלא שמעולם הם לא היו במודעות הציבור, כי הם לא עלו על פני השטח. צריך לברך את חברות הכנסת שהיו חברות הוועדה לקידום מעמד האשה בכנסת הקודמת, שהצליחו, בצורה יוצאת מן הכלל, להביא את בעיית האלימות נגד נשים למודעות הציבור, וזאת בצורה בולטת מאוד; שהצליחו להעמיד את הנושא על סדר-יומנו; להביא את הנושא יום אחר יום. ולכן קיימת היום מודעות, קיים דיווח הרבה יותר נרחב בעיתונות, ואני מניח שבעקבות המודעות הזאת גם טיפול המשטרה בעניין הזה השתנה.

השתנו דברים רבים, ולכן אני חושב שהוועדה לקידום מעמד האשה היא פורום ראוי מאוד לטפל בנושא הזה. על כן, רבותי, ברשותכם – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להעיר הערה.

היו"ר מ' שטרית:

יש לך הערה חשובה מאוד לפני ההצבעה?

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

הערה לסדר.

היו"ר מ' שטרית:

בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני בהחלט חושב שהדברים שאמרת הם חשובים ביותר. עם זאת, בהערות של חבר הכנסת פינס יש טעם. הנושא כל כך עמוק, מורכב ומתמשך, שהייתי מציע להקים ועדה

משותפת של ועדת העלייה והקליטה והוועדה לקידום מעמד האשה, כדי שנוכל לטפל בנושא בצורה רחבה.

היו"ר מ' שטרית:

אני מודה לך על הצעתך. על-פי התקנון, אין אנו יכולים להחליט במליאה על הקמת ועדה משותפת. אם חבר הכנסת אופיר פינס-פז יעמוד על הצעתו להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה, נעביר את הנושא לוועדת הכנסת, והיא תחליט איפה יתקיים הדיון, ואז אתה מעכב אותו.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אל תפיל את זה עלי. זוהי הזדמנות חשובה להביא לכך שגם יתר ועדות הבית תדונה בכך.

היו"ר מ' שטרית:

אם יש בפני שתי הצעות, אני איאלץ להעביר את זה לוועדת הכנסת להחלטה. מה החלטתך?

אופיר פינס-פז (העבודה):

ועדת הכנסת.

היו"ר מ' שטרית:

ההצעה תועבר לוועדת הכנסת להחלטה.

מי בעד העברת הנושא לוועדת הכנסת, שתחליט איזו ועדה תדון בנושא, האם הוועדה לקידום מעמד האשה או ועדת העבודה והרווחה? אני מבקש להצביע. בבקשה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 20

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

אם כן, רבותי, 20 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה מועברת לוועדת הכנסת על מנת שהיא תחליט לאיזו ועדה להעביר אותה.

הצעה לסדר-היום נסיבות מותו של המנוח מוחמד אבו-גלידאן במעצר משטרת ירוחם

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, מס' 282. אני מזמין את חבר הכנסת טלב אלסאנע להעלות את הצעתו לסדר-היום בדבר נסיבות מותו של המנוח מוחמד אבו-גלידאן במעצר במשטרת ירוחם.

אני מבקש להעיר, ידידי חבר הכנסת אלסאנע, שאומנם יש לך עשר דקות, אבל מאוד אעריך כל דקה שתחסוך, כי אתה יודע שלוח הזמנים היום דחוס מאוד. יש הרבה מאוד הצעות לסדר-היום ויש לנו שעת סיום של המושב היום. אם נצליח להכניס את כל סדר-היום במושב, זה יהיה יפה מאוד.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

השאלה היא, אם הדקות שאחסוך, תוסיף לי אותן בהזדמנויות אחרות.

היו"ר מ' שטרית:

בהזדמנות אחרת אני אפצה אותך כל פעם בדקה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

בהזדמנות זו אני רוצה לקדם בברכה את אנשי הוסטל "יסמין" מיפו, את המדריכים שלהם ואת מנהל ההוסטל אדיב ג'אשאן, שנמצאים כאן ביציע הכללי.

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

למדתי יחד עם אדיב ג'אשאן ב"בית צבי" ברמת-גן. אנחנו חברים טובים.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

אז יש לו נציגה כאן במליאה. אני חושב שהוא עושה מלאכה מצוינת. כנראה הייתם תלמידים טובים.

כבוד היושב-ראש, לא במקרה הסוגיה שאני בא להעלות נדונה מייד אחרי נושא חשוב לא פחות והוא אלימות בקרב המשפחה. אינני סבור שניתן לעשות הפרדה בין אלימות לאלימות. ככל הנראה, סוגיית האלימות הופכת להיות איזו נורמה, וזה מכל מיני סיבות – עקב גישה סלחנית, עקב גישה פשרנית, אולי גם עקב שליטה בעם אחר, כך שלא ניתן לומר שאפשר להפריד בין כללי התנהגות מעבר ל"קו הירוק" לכללי התנהגות בתוך "הקו הירוק", ומי שמעודדים אותו לאלימות מעבר ל"קו הירוק", הוא ימשיך בזה, אם בתוך המשפחה ואם, אולי, גם כלפי האוכלוסייה הערבית בתוך מדינת ישראל.

לכן, מי שרוצה להילחם באלימות צריך לדאוג להילחם באלימות על כל גווניה, בכל מקום, בכל צורה, נגד ערבים, נגד יהודים, נגד ילדים, נגד ילדים יהודים ונגד ילדים ערבים, ולא לעשות הבחנה כמו שהיה בשבוע שעבר, כמו שחלק מחברי הכנסת עלו לכאן והתייחסו לעניין של התקפה ואלימות כלפי ילדים מנפת ג'נין על-ידי חברים מקיבוץ גבעת-עוז.

הסוגיה שבפנינו היא סוגיה טרגית, קשה מאוד. ב-7 ביולי, כבוד השר לביטחון פנים, נעצר צעיר בדואי כבן 35, מוחמד סאלם אבו-גלידאן, בשעה 24:00, על-ידי משטרת ירוחם, כשהוא נוהג ברכב מסוג "סובארו". החשד של המשטרה היה, שהוא נהג ברכב ללא רשיון רכב, או אפילו ללא רשיון נהיגה. אבל גם נהיגה ללא רשיון רכב או ללא רשיון נהיגה היא בגדר עבירת תעבורה. ככל שידוע לי, על-פי החוק, בגין עבירות אלה מעולם לא עצרו ולא עוצרים. לכל היותר, המשטרה נוהגת לרשום דוח ולזמן את העברין או את החשוד בביצוע העבירה לדיון בבית-משפט שלום לתעבורה.

אולם במקרה הזה, משטרת ירוחם, מסיבות שאינן ידועות, ראתה לנכון לזמן אותו לתחנת המשטרה, לעכב אותו ולאחר מכן לעצור אותו. מדובר בתחנת משטרה קטנה, לא מדובר בבית-מעצר גדול, שמוחזקים בו מאות או עשרות. כשעה לאחר מעצרו, כפי שנמסר לי, הוא נמצא תלוי בתא המעצר. ללא רוח חיים.

לטענת השוטרים בתחנת המשטרה, הוא התאבד על-ידי כך שתלה את עצמו בחולצתו בתא המעצר. השאלות הנשאלות בהקשר זה הן, מדוע אדם שנחשד בעבירה של נהיגה ללא רשיון רכב, עבירה פשוטת ערך, לא חמורה, עשוי להתאבד? איך קרה דבר כזה שהוא התאבד שעה או שעה וחצי לאחר מעצרו? איך קורה שבתחנת משטרה קטנה, מול עיניהם של השוטרים, מתאבד אדם שהוא באחריותם, במשמורתם, ואי-אפשר להגיד שברגע שאדם מוחזק על-ידי המשטרה היא לא אחראית לשלום.

אני סבור שנסיונות המקרה הזה מעלות תמיהות ושאלות רבות. חשוב וטוב יהיה אם המשטרה תפעל כדי להציג את התמונה האמיתית, ואם יתברר שאחד השוטרים מעד או טעה והוא היה הגורם לתוצאה הטרגית, לדעתי המשטרה צריכה להעמיד אותו לדין. כי מה התוצאה האחרת? התוצאה האחרת תהיה, שכל המשטרה תישאר חשודה ואחראית לתוצאה הטרגית והקטלנית הזאת. כל בני המשפחה, אולי סקטור שלם יפנה אצבע מאשימה כלפיה. אולי בפועל הוא התאבד, אבל חשוב שהצדק הזה, חשוב שהנסיונות האלה גם יראו, לא מספיק שהמשטרה תבהיר לעצמה שהיא נקייה מכל אחריות ושהמקרה הזה נבע מהמעשה של החשוד עצמו, שהחליט לשים קץ לחייו.

חקירת המקרה הזה בצורה מעמיקה, בצורה יסודית, לרבות השעיית מפקד תחנת המשטרה בירוחם, שבאחריותו, במשמורתו, בתחנת המשטרה שהוא אחראי לה קרתה התוצאה הקשה הזו, תיתן לשאר האזרחים לחוש שהמשטרה באמת לא מנסה לחפות על השוטרים אלא מנסה ללבן את האירוע, לעמוד על נסיבותיו, ואם מישהו מעד הוא ייתן את הדין.

אני רוצה לומר, שהמנוח נורה לפני כעשר שנים על-ידי מפקד "הסיירת הירוקה", אלון גלילי, ונפגע קשות. הוא סבל מנכות בשיעור של 100%. ההתנכלויות כלפיו המשיכו הן על-ידי "הסיירת הירוקה" והן, בפעם אחרת, על-ידי המשטרה. שורה של תלונות שהוגשו על-ידו לנציב תלונות הציבור בגין התעללות מצד שוטרים וגם מצד פקחים, כל הדברים האלה והתוצאה הטרגית מעלים חשד, ולו חשד התעללות מצד שוטרים וגם מצד פקחים, כל הדברים האלה והתוצאה הטרגית מעלים חשד, ולו חשד קל ביותר, שהיה כאן מעשה זדוני שגרם למותו.

אכן, בניתוח הגופה שבוצע במכון הפתולוגי באבו-כביר – דאגתי שפתולוג מטעם המשפחה יהיה נוכח, ויש סימנים לחבלות, אבל חבלות קלות. כולנו יודעים שלא ניתן להבחין בין חניקה שבוצעה בדון על-ידי גורם חיצוני לבין חניקה שבוצעה עקב התאבדות ועקב תלייה. גם קשה להבחין בין חבלות יבשות, שחוקרים לפעמים מתמצאים בזה, לבין העדר התעללות מצד שוטרים. יש חבלות ואלימות שניתן לבצע בלי להשאיר עקבות. הדוח של הפתולוג איננו חד-משמעי, אבל גם אין בו ראייה מחשידה.

לכן, שאלתי לכבוד השר לביטחון פנים היא, מה הצעדים שננקטו על-ידי המשטרה כדי להבהיר בצורה חד-משמעית, שהמשטרה לא היתה אחראית? לדעתי, עצם העובדה שחשוד נכנס לתא המעצר בריא ויוצא ממנו ללא רוח חיים – זה דבר שמדבר בעד עצמו. זה דבר שמעיד על כך, ששוטרים האחראים לשלומם של החשוד התרשלו או שהם אחראים למותו בצורה זו או אחרת. ולכן, נטל ההוכחה הוא על המשטרה. המשטרה צריכה להוכיח לעולם ולמשפחת המנוח, שהיא לא אחראית לתוצאה הטרגית שהיתה.

רק לפני חודש ימים בערך עלה כאן על הדוכן חברי, חבר הכנסת טופיק כטיב, והעלה מקרה חמור מאוד של אלימות שוטרים כלפי צעיר ערבי מהגליל, שנזקק לאשפוז בבית-החולים "רמב"ם" ונלקח לחדר טיפול נמרץ. אינני יודע מה מצבו היום, אבל כאשר הנושא הועלה כאן נמסר לי שמצבו קריטי, קשה מאוד.

שתיקה או גישה סלחנית משמעותן עידוד שוטרים להמשיך בדרך של אלימות. לפני ימים מספר פנה אלי תושב יפו, שגם הוא היה קורבן לאלימות מצד שוטרים באזור תל-אביב-יפו.

כדי לשים קץ לתופעה של אלימות שוטרים, שמטילה צל כבד על היושר והניקיון של המשטרה, יש צורך בגישת תקיפה וחד-משמעית מצד השר לביטחון פנים. אני סמוך ובטוח שאתה, בתור שר חדש ונמרץ, תפעל כדי שהצדק יצא לאור בסוגיית חקירתו ונסיבות מותו של המנוח מוחמד סאלם אבו-גלידאן.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. אני מזמין את השר לביטחון פנים לענות על ההצעה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת טלב אלסאנע, אכן, ב-7 בחודש זה נעצר בנקודת ירוחם מוחמד אבו-גלידאן – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

— — —

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אצלי כתוב "מוחמד". אתה נקבת בשם אחר.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

מוחמד סאלם אבו-גלידאן.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

תודה. השם "סאלם" חסר ברשום לפני.

הסיבה למעצרו היתה, שהרכב שבו הוא נסע היה רכב לא כשיר לתנועה, והסיבה השנייה היתה – שהוא נהג בעת פסילה. הכניסו אותו לתא מעצר בנקודת ירוחם.

אני רוצה לומר לך, שאני קראתי את החומר שהכינה ועדת החקירה, והוא נמצא לנגד עיני. קראתי את תיאור המעשה ואת המסקנות של הוועדה.

בשעות הלילה נערכה ביקורת בתא המעצר, קצין תורן וכו' שוחחו אתו עד אחרי השעה 24:00. בנתונים של ועדת החקירה המונחים לפני אני קורא, שאחרי השעה 24:00 עוד נכנס אליו הקצין התורן, דיבר אתו, שוחח אתו. בשעה 01:10, כאשר נכנסו שוב לתא, הוא כבר היה תלוי.

אף אחד לא נגע בו. בתחנת המשטרה היו עד לאותה שעה שוטרים נוספים, ולאחר מכן הם עזבו. קל מאוד לעמוד מעל במת הכנסת ולהאשים שוטרי מדינת ישראל על כל דבר שייעשה במדינה. אדם החליט לקחת את נפשו. אנחנו לא יכולים להיכנס לראשו של כל אדם.

אני מביע צער על כך, אני מביע צער על המעשה הזה, ואני יכול לומר שהמשטרה עושה דברים רבים כדי שעצירים לא יוכלו להתאבד. צריך לעשות כל מיני פעולות כדי למנוע זאת, ואני יודע שמדי פעם אנחנו מסירים נקודות נוספות – ונאמר לי שכך נעשה לאורך שנים – כדי למנוע התאבדות של עצירים.

על-פי הנתונים שבדוח ועדת החקירה המונח לפני, לא נגעו בבחור. ועדת החקירה מונתה על-ידי מפקד המחוז הדרומי. ובכן, לא נגעו בבחור, לא הרביצו לו. אבל כן נאמר שיכול להיות שקודם לכן הוא שתה קצת בירה.

לעמוד על הבמה הזאת ולהשמיע חשדות כלפי המשטרה ולהצביע על סימנים כאלה ואחרים, זה אולי קל, אבל אתה הרי טלפנת אל המכון הפתולוגי וקיבלת תשובות על השאלות שלך. אני לא אתן להאשים אף לא שוטר אחד בדברים כאלה. המשטרה תמשיך בעבודתה, ואדם שינהג ברכב לא תקין וללא רשיון נהיגה בתוקף ייעצר על-ידה אם היא תמצא לנכון לעצור אותו. לא אני ולא שוטר אחר יכולים להיכנס לראשו של עצור או לראשו של כל אדם שהחליט ליטול את נפשו. אנחנו לא נפיל על המשטרה, בהזדמנות זו, גם את הדבר הזה.

אני מסכים להעלאת הנושא, ואני שמח לטפל בכל נושא. אבל בטון הדברים שלך, חבר הכנסת טלב אלסאנע, היה כאילו כדי להפיל את התיק על מישו, כשהעלית חשדות שונים ואמרת שכאשר לוחצים בידיים זה נראה כמו חניקה בחבל. אני מציע שתחזור כך מהדברים האלה. המשטרה הזאת היא של כולנו, תפקידה של המשטרה להגן על כולנו.

אני שמח שהעלית את הנושא ואני גם שמח להשיב לך, כי אסור לעבור על דברים כאלה לסדר-היום. אבל בין זה ובין האשמת המשטרה גם בהתאבדותו של אדם המרחק גדול מאוד.

אני לא יודע מה חבר הכנסת טלב אלסאנע רוצה. מה היית רוצה – – –

היו"ר מ' שטרית:

השאלה היא, מה אתה מבקש, אדוני השר. אתה קובע.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני בעד הסרת ההצעה מסדר-היום.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. ובכן, רבותי – – –

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

שאלה, ברשותך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' שטרית:

לא, לא. אני מצטער, כבר עברנו את הזמן. ובכן, רבותי, לפנינו הצעה אחת, הצעתו של השר, להסיר את הנושא מסדר-היום. אנחנו עוברים להצבעה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני ביקשתי – – –

היו"ר מ' שטרית:

אתה ביקשת להסיר, אדוני, ולכן אינך יכול לשנות.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

— — —

היו"ר מ' שטרית:

אתה ביקשת להסיר.

רענן כהן (העבודה):

אני מבקש להעביר.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אבל אני ביקשתי – – –

היו"ר מ' שטרית:

יש עדיפות לסיעה אחרת, אדוני. אתה ביקשת תחילה להסיר. לחבר הכנסת רענן כהן יש עדיפות עליך.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אבל אני ביקשתי קודם. היית נותן לי רשות דיבור וסיימנו.

היו"ר מ' שטרית:

תרשה לי להבהיר לך, חבר הכנסת דהאמשה, שכאשר חבר כנסת מאותה סיעה מבקש להסיר או להעביר לוועדה, ובאותו זמן מבקש זאת גם חבר מסיעה אחרת, התקנון נותן עדיפות לחבר הכנסת מהסיעה האחרת.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

היית נותן לי את זכות הדיבור, הייתי מבקש להעביר, והיינו גומרים בזה.

היו"ר מ' שטרית:

עכשיו ביקשת זאת, וחבר הכנסת רענן כהן ביקש זאת אתך. במקרה כזה אני חייב לתת למי שביקש קודם. אני מצטער, אני חייב לנהוג על-פי התקנון.

חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד. כבוד השר, אני חושב שהבקשה להעביר את הנושא הזה לוועדה היא בקשה נכונה, גם טובה וגם נוחה, כדי שנושאים כאלה יוכלו להתברר. גם אם הטיעונים שלך הם דברי אמת, נכונים ומדויקים, חשוב מאוד שלא ניצור מין תחושה כאילו דווקא נושאים כאלה, שסביבם נוצרת אווירה מסוימת ומתעוררות מחשבות מסוימות – הדבר נקטע באמצע ולא הגיע לכלל ביור.

דווקא מפני שאנחנו מדברים באוכלוסייה הזאת, דווקא משום שאנחנו מדברים באוכלוסייה שיש לה קשר למיעוטים, חשוב שלא תיווצר תחושה כאילו אנחנו מנסים לברוח מן האמת ומנסים להעלים עובדות. משום כך, אדוני השר, אני מציע, למרות כל הדברים שאמרת – ואני מקבל חלק מהדברים שאמרת – שתסכים להעביר את הנושא לוועדה. יתקיים שם דיון, ואתה תוכל להביא לוועדה את כל הדברים שיש לך בנושא הזה. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד הסרת – – –

קריאה:

אולי השר יסכים להעביר לוועדה.

היו"ר מ' שטרית:

אדוני השר, האם אתה מוכן לשנות את עמדתך?

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כדי שנדע מה היה. אנחנו רוצים שהתמונה תהיה ברורה. אני מעוניין שכולם ידעו מה היה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת אלסאנע, אתה העלית האשמות. השר השיב לך בעניין הזה. אתה דיברת בשקט, אף אחד לא הפריע לך. השר ענה לך ואמר את דעתו. הוא יגיד לנו עכשיו מה הוא רוצה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

כיוון שהועלו כאן האשמות כלפי המשטרה, ולא שמעתי את חבר הכנסת טלב אלסאנע חוזר בו, אני מבקש להסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר מ' שטרית:

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ההצעה להסיר את הנושא מסדר-היום, על-פי הצעת השר? השאלה שלפנינו היא – מי בעד העברת ההצעה לוועדה ומי נגד? מי שבעד העברת הנושא לוועדה, יצביע "בעד", ומי שרוצה להסיר את הנושא מסדר-היום, יצביע "נגד". בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 4

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 16

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

בעד – 4, נגד – 16. ההצעה הוסרה אפוא מסדר-היום של הכנסת.

הצעה לסדר-היום סגירת רחוב בר-אילן ביחשלים והצורך בהפגת מתחים בין דתיים לחילונים בישראל

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו עוברים להצעות הבאות לסדר-היום – יש לנו שתי הצעות בדבר הפגנות ברחוב בר-אילן וההתנגשויות ברחוב בר-אילן. אני מזמין את המציע הראשון, חבר הכנסת אבנר חי שאקי, להצעה לסדר-היום מס' 228. אני מבקש לציין, שהזמן בהצעות הללו הוא שבע דקות. אני מבקש מכם להקפיד על הזמן, בגלל הצום.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, העובדה ששאלת סגירתו או אי-סגירתו בשבת של רחוב בר-אילן בירושלים אינה יורדת מעל הפרק מעידה על חשיבות השאלה ועל חומרתה ומחייבת מאמץ עילאי מצד כל הגורמים הנוגעים בדבר כדי להביא את המערכה הזאת בין חרדים לחילונים לידי גמר טוב.

השאלה המתבקשת היא: האם מתיחות זו היא בלתי נמנעת? האומנם אין מנוס מן החוויה הקשה, החוזרת על עצמה זה חודשים ברחוב הזה, כששני מחנות מתייצבים זה מול זה כשני יריבים – חרדים מזה וחילונים מזה? האומנם אין דרך להביא לסיום המאבק הקשה הזה, המחדד ומחריף את היחסים בין דתיים ובין חילונים בארץ בכלל?

מקור הרע, לעניות דעתי, הוא בחשדנות ההדדית, בחוסר האמון ההדדי, בחוסר הכבוד ההדדי, בבורות גדולה במושגי יהדות בסיסיים, בייחוד בכל מה שנוגע ליריב. שלילה הדדית טוטלית מסוכנת לשני המחנות. יהודים הם בני עם אחד, דתיים ושאנים דתיים. יש מדרג עצום של קיום מצוות, ואל לו לשום אדם ליטול לעצמו את הסמכות ואת הזכות לפסול את זולתו ולכנותו בכינויים שרק מחריפים את היחס אליו.

החילונים אינם בהכרח מחוסרי זהות יהודית, אינם אויבי יהדות, חלילה. והחרדים הדתיים אינם זוללי חילונים, אינם פרימיטיבים, אינם ריאקציונרים, אינם מורדי-אור, אינם יצורים מסוכנים, שהגידול במספרם צריך להדאיג, חס ושלום. אלה ביטויים של ניכור ושל בורות במושגים ביהדות.

הרב קוק זצ"ל הביע את דעתו במאמר מפורסם שלו, מסע המחנות, שעצם המונחים "חרדים" ו"חופשיים", שפעם שימשו כמו שמשמש היום צמד המושגים "דתיים" ו"חילונים", הוא מקור הרע. הפיצול הפורמלי שהתקבל – הם ואנחנו – ממילא טובים ורעים. כל צד רואה את המחנה היריב כרע ואת עצמו כטוב. מכאן ההתנשאות, מכאן מתן הציונים ומכאן השלילה ההדדית המסוכנת, המביאה לאלימות מילולית, שעל כורחה מסתיימת באלימות פיזית גם כן.

דווקא בערב תשעה באב נקראים כולנו לסובלנות. אל נשכח כי חז"ל אומרים במסכת יומא, דף ט', שבעוד המקדש הראשון חרב מפני שהיו בדור עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, הרי המקדש

השני חרב אף שבמשך קיומו עסקו בתורה, במצוות, בגמילות חסדים, מפני שהיתה בו שנאת חינם. מפני ששנאת חינם, כך אומרים חז"ל, שקולה בחומרתה כנגד עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים גם יחד.

משום כך אני חושב, שמעל במת הכנסת הזאת צריך לקרוא לכל הנוגעים בדבר, למנהיגים ולמונהגים, לעשות ככל יכולתם כדי להימנע מכל גילוי של אלימות במאבק הזה.

אני שומע היום כי הפגנה אדירה צפויה ביום שבת זה. מדברים על 50,000 מינימום ועל כ-100,000 לפי המודיעין המשטירתי. ולכן, הקריאה צריכה לצאת מכאן, מכולנו, שכל צד בעניין – החרדים שיפגינו, אלה שירצו להפגין כנגד, המשטרה שתתערב, שלושה גורמים כביכול שונים באינטרסים שלהם, אינטרס אחד לכולם-לכולנו: שהמאבק יהיה תרבותי, הוגן, ושייעשה אחר כך ניסיון לשבת ולהידבר. יש צורך באמנה חברתית, שתגבש עקרונות המוסכמים על כולנו, איך חיים יחד, איך נדברים, איך מנסים להבין זה את זה בלי לכפות דעות זה על זה.

זו מדינה יהודית ודמוקרטית, כך אומרים לפחות שני חוקי-יסוד. מגילת העצמאות אומרת: אנו מקימים בזה מדינה יהודית, היא מדינת ישראל.

רבותי חברי הכנסת, אדוני השר, כדי לתת ביטוי ליהדותה של המדינה חייבים גם בפרהסיה יהודית. והשבת היא הפרהסיה, בה"א הידיעה, ליהדותה של המדינה. הבקשה היא מאותו ציבור שמתעקש לנסוע בכביש הזה לנסות ולראות שפה, ברוח טובה, תתקבל המלצתה של ועדת-שטורם, שאמרה שאפשר בשעות התפילה לפחות לא לנסוע שם. זה יהיה ביטוי נפלא של רצון טוב, של רצון באחדות, של רצון למנוע שנאת חינם.

אני שמח להיות איש בשורה ולהודיע לכנסת הנכבדה, אדוני השר, שממש לפני יומיים הופענו בבית הנשיא, בהסכמתו ובאדיבותו של הנשיא, שדולה שהיתה לי הזכות להקימה, ששמה שדולה לקידום הבנה בין דתיים ולא-דתיים. 30 חברי כנסת מכל הסיעות הצטרפו אליה, ומטרתם אחת: הבנה, קידום הבנה, מניעת אי-אמון, ביטול חשדנות, הכרת יתר.

כאשר שמעתי בבית הנשיא על חברת כנסת מסוימת, שידעתי שהיא חילונית מאוד, שלא אחת תקפה את היהדות הדתית, שהיא שומרת כשרות למהדרין בביתה, ראיתי עד כמה עדיין כולנו בורים ועד כמה איננו יודעים את האמת המלאה על חברינו ועל יריבינו. מה שאומר שהכרת יתר פירושה לימוד יתר. כל זמן שמדברים לא יורים – זה בתחום המלחמה והשלום. כל זמן שמדברים אין שונאים – זה בתחום העניין הפנימי החברתי הקשה הזה.

האנטי-דתיות, שפשטה את הרגל בעולם כולו, חייבת לפנות את מקומה לחופש לעמדה משלך. אין לי, כאדם דתי, ואני מצהיר ואני בטוח שזו דעת חברי גם בתנועתי וגם בתנועות האחרות, אין לנו כוונה לכפות על חילוני אחד במדינה לנהוג בניגוד למצפנו. כל מה שאנו מבקשים הוא, שבמקום שזה מביא לעימות פיסית, מקום שזה ממש עולה לאנשים בבריאותם, תושבים של הרחוב שכולם דתיים, כולם חרדים, והשבת היא בעיניהם דבר כה קדוש, שהיו רוצים קצת להסתובב ברחוב עם ילדיהם ונשותיהם – אם אפשר שנגיע להבנה זו, יהיה זה יום גדול לישראל.

אני רוצה לסיים ולומר – הרב קוק זצ"ל אמר: שנאת חינום החריבה, אהבת חינום היא שתבנה אותנו, בעזרת השם. רבי אלימלך מליז'נסק, צדיק מגדולי הצדיקים בדורות האחרונים, אמר: בואו ונראה כל אחד מעלת חברנו ולא חסרונו. יש מעלות לכל חוג בעם הזה, לכל מחנה בעם הזה, לכל קבוצה בעם הזה. יש קבוצות שתרמו את מיטבן בביטחון, בתעשייה, בחקלאות, בחברה, במדע, בטכנולוגיה וכו'; ויש כמוכן שתרמו בקידום היהדות, ביסודותיה, בחיזוק תורת ישראל.

יחד, במאמץ מלוכד ומאורגן, אדוני השר – ואתה יכול לתרום פה תרומה שתיזכר לך אולי יותר מכל מיני פעילויות אחרות – נעבוד, נידבר, נכבד זה את זה. יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך, כך לימדונו חז"ל במסכת אבות, שהיא המסכת הנפלאה שמעצבת את המוסר היהודי יום יום.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת אבנר חי שאקי.

הצעה לסדר-היום התנהגות המשטרה כלפי מפגינים בכביש בר-אילן

היו"ר מ' שטרית:

אני מזמין את חבר הכנסת שלמה בניזרי להעלות את הצעתו לסדר-היום, מס' 312, בנושא: התנהגות המשטרה כלפי מפגינים בכביש בר-אילן. אני אודה לחבר הכנסת שלמה בניזרי אם יוכל להבהיר לי, האם בהפגנות האלה ברחוב בר-אילן אין משום חילול שבת.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ממני אל תבקש לקצר, כי שמתי לב, שכשאתה מבקש, רק מאריכים. עדיף שתדל מזה.

היו"ר מ' שטרית:

אתה בדרך כלל מדבר במסגרת הזמן.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני משתדל מאוד.

רבותי, גם אני יכול פה לפרט רבות בסוגיית כביש בר-אילן, לפי מה שאני עושה בשבועות האחרונים. הן כאן והן בתקשורת. חבר הכנסת חיים דיין, תן לי להשמיע לשר מה החבר'ה שלו עושים.

רבותי, הנושא שלי הוא אלימות המשטרה בכביש בר-אילן. כאזרח שגר שם, במוצאי שבת האחרונה הגעתי לשם, אבל לא מצאתי את כבוד השר. אמרו לי שאתה נמצא במקום אחר. החלטתי לבוא ולבדוק שוב מקרוב, כתושב בר-אילן, שכל שבוע אני עובר שם ובכל שבת אני רואה את התנהגות השוטרים. הבטיחו לנו ריסון. גם למחרת שמעתי בתקשורת, שהיה איפוק מצד המשטרה בהתנהגותה כלפי המפגינים.

אני קורא בעיתון, שכרגיל המתפרעים היו החרדים. אני שומע את אביב בושנסקי, כתב "קול ישראל", שאומר: המשטרה הפעילה את הזרנוקים רק פעם אחת. 12 מתפרעים חרדים נעצרו על יידיי אבנים. כלומר, כל מיני תיאורים כאלה שאני רציתי לבדוק בשטח, האם באמת היו. לשיטתו, שוב, אבנים נזרקו, הרבה אבנים, ו"טיטולים רבים הועפו שם. כלומר, זריקת "טיטולים" הפכה לדבר שקורה כל שבוע. היה איזה "טיטול" מסכן שהתעופף פעם אחת בטעות, אני לא יודע איך, ומאז זה נהפך ל"טיטול" הכי מפורסם בעולם. חבל שלא שמו עליו איזה לוגו, כך היו יודעים והיה לחברה רוח מסוים. "טיטולים" הועפו באוויר. אני כל שבוע עובר שם ולא מוצא את ה"טיטולים" הללו.

היו"ר מ' שטרית:

זה רעיון לא רע לחברות ה"טיטולים".

שלמה בניזרי (ש"ס):

כן, זה מה שאני אומר. זה רעיון טוב.

אבנים התעופפו. או, כפי שהיה כתוב בשבוע שעבר בעיתון "הארץ": אלפי החרדים זרקו אבנים. היו 10,000 חרדים. אם רק כל אחד מהם היה זורק אבן אחת, תאמין לי ששום שוטר חי לא היה יוצא משם.

אני החלטתי במוצאי-שבת לעמוד בתוך ההפגנה. הגעתי בסביבות השעה 19:30 עם הילדים שלי, בדרך לישיבה; אמרתי: אעבור שם לראות מה קורה. הגעתי לאזור, ופתאום ראיתי אלפי חרדים ברחובות ומצד שני היו אנשי מרצ. הייתם צריכים לראות, רבותי, את השתוללות המשטרה בנושא הזה של הזרנוקים. אנשים עומדים שלווים על המדרכה, צועקים "שאבעס" – –

נעמי חזן (מרצ):

אתה לא היית שם. כי הם לא היו שקטים, תסלח לי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

צועקים: "שאבעס". הם לא צריכים לשבת בשקט. אף אחד לא יסתום להם את הפיות.

נעמי חזן (מרצ):

שלמה בניזרי (ש"ס):

תגישי הצעה לסדר מהמכסה שלך, לא מהמכסה שלי.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת חזן, אני מבקש לא להפריע לחבר הכנסת בניזרי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

המפגינים, מביעי מחאה אני קורא להם, לא כמו שהתקשורת קוראת להם – המתפרעים; כשיש הפגנה בכל מקום בארץ, של התעשייה האווירית או של בעלי מפעלים – – –

נעמי חזן (מרצ):

— — — זו מחאה

שלמה בניזרי (ש"ס):

תסלחי לי, זו הסתה פרועה, מה שאת אומרת. אתם המתפרעים הגדולים ביותר. אתם אלה שבאים לתוך שכונה חרדית שלוה ביום שבת, מביאים אוטובוסים מכל הארץ – – –

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת נעמי חזן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אתם המתפרעים הגדולים. מביאים לתוך שכונה חרדית בחורות חשופות חצופות. הרגשתי שם כמו בחוף הים, רק חיפשתי את המציל באותו רגע. באים לתוך שכונה חרדית עם סיגריות ביום שבת, מביאים רמקולים ביום שבת לתוך שכונה חרדית, כדי להכעיס. אתם מחנה השלום. אוי לו לאותו שלום שלכם. אני בז לשלום שאתם מייצגים, אף שכל הדרך הזדהיתי אתכם.

סופה לדבר (העבודה):

למה אתה מערב שני דברים שונים לגמרי?

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת חזן, אני מבקש לתת לדובר להשמיע את דעתו.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני בטוח במאה אחוז במה שאני אומר. סממאות שלום עם ערבים – זה הלוגו שלכם, אבל השלום עם יהודים – חלילה וחס.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר מ' שטרית:

חברת הכנסת נעמי חזן, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

ביום תשעה באב – בדיוק היום אנחנו מציינים את זה – בימי בין המצרים, אתם באים להפגין בתוך השכונות החרדיות להכעיס עם מכוניות שלכם ועם הפגנות? יוסי שריד בא וצועק בתוך השכונות: לא ניתן להם. אם בר-אילן ייסגר, תיסגר כל המדינה. 163 רחובות סגורים בירושלים. לא ראיתי אף רחוב אחד במדינה שנסגר סתם, אלא אם כן יש הצדקה והחוק מאפשר לסגור את הרחובות. אתם באים להטיף לנו מוסר?

באמת לא רציתי לגעת בכם היום, אבל אם באמת תדברו – יוסי שריד מודיע ברדיו: אם החרדים יסגרו את בר-אילן, כל החילונים יעזבו את ירושלים. להחזיר לערבים חצי ירושלים – הוא לא אומר שהיהודים יברחו מירושלים, זה לא. אבל אם יסגרו רחוב אחד, פתאום כל החילונים יברחו. איזו קטנוניות, באיזו דמגוגיה זולה אתם משתמשים. המעבר לאופוזיציה השפיע עליכם בצורה נוראית כל כך, שאתם לא שמים לב למה שאתם אומרים.

אדוני השר, עומד שם קצין ששמו קראוזה. ניגשתי אליו אחרי שראיתי את המחזה, כשהרכב של התזת מים מתחיל להתיז בצורה פראית על כל אלה שהיו שם, ובכלל זה עלי, שעברתי עם הילדים, כשהוא מתיז לכל הכיוונים מים וגם מים עם צבע על בגדי השבת של האנשים. הכתב אמר שזה קרה פעם אחת. במשך 40 הדקות שהייתי שם, חמש פעמים התיזו מים על האנשים. אנשים נפלו על הרצפה. דרך אגב, בעדות של עיתונאי שהיה שם, אייכלר, נדמה לי, נאמר שהוא ראה אדם זקן נופל על הרצפה מעוצמת סילון המים. עד שצעקתי על הקצין ושאלתי: מה אתה עושה לו? הוא אמר: מיישהו זרק אבן. אמרתי לו שאני לא ראיתי שמישהו זרק אבן, חצץ אפילו; אולי במקום אחר. מה ההשתוללות הזאת? שאלתי. הוא אמר: אני לא חייב לתת לך שום פרטים.

אדוני השר, חלק מהאנשים הולכים בלי תגים, לא מוכנים להזדהות. זה דבר נורא ואיום. אדוני, התפקיד שלהם לעשות שם סדר. אני בעד משטרה חזקה, בעד משטרה שתשמור על הסדר, אבל לא ייתכן שיבואו עם סוסים. שמעתי אותך, אדוני, מתבטא השבוע בצורה נכונה. אני עומד שם ובאים סוסים שנכנסים בתוך האנשים, רומסים אותם. איפה הם עומדים? על המדרכות.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה לשאול אותך שאלה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

סליחה, אני באמצע ההתלהבות. תן לי לסיים. אני מוכן אחר כך, אם היושב-ראש ירשה.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

רק הערה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' שטרית:

בבקשה.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

האם אתה מקבל את היציאה של כל מיני אנשים כלפי השוטרים וכלפי מפקד מחוז ירושלים וההשתלחות של כל מיני גורמים במשטרה? אני לא מקבל את הדרך של מרצ, היא עושה את הדברים והפגנות בצורה בוטה לחלוטין, אבל אי-אפשר לקבל את התזה, שמנהיגים משתלחים בשוטרים ובמפקד התחנה.

משה גפני (יהדות התורה):

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת גפני, אנחנו לא פותחים עכשיו דיון בין חברי הכנסת. אני מבקש לאפשר לדובר לסיים את דבריו.

שלמה בניזרי (ש"ס):

רק שנייה. יש לי ישיבת סיעה, אני מאוד ממהר. חבר הכנסת לוי, לא שמעתי מנהיגים דתיים רציניים שקמו והתקיפו את השוטרים.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

לא שמעת?

שלמה בניזרי (ש"ס):

לא. שמעתי אנשים ברחוב שאולי צעקו "נאצים", וגינינו את זה בכל תוקף, אבל כדאי שתבין את המציאות שם. באים שוטרים על סוסים ועולים על האנשים. סליחה, איפה הם עומדים, אתה יודע? על המדרכות. אני עמדתי שם, ומה קרה? כשראו אותי הקצינים, הם נבהלו. בכל מקום שהלכתי ועמדתי בין האנשים שמעתי שאמרו: תיזהרו, תיזהרו, הח"כ פה. רק הלכתי למקום אחר, הם נכנסו עם הסוסים. עיני ראו, ולא זר. אני לא מדבר על המכות האלימות שנותנים שם באלות. תשמע עדות של אנשים שלא ישקרו לי. שוטרים עמדו שם בליל שבת והתחילו לזרוק אבנים. אחר כך מי הזורק? אנחנו הזורקים. השוטרים עמדו וזרקו אבנים על אנשים. מתיזים מים עם זרנוקים לתוך בתים. זורקים אבנים לתוך בתים.

אני לא בא להצדיק אלימות של חרדים, אני מוקיע ותוקף, וגם העדה החרדית קיבלה השבוע שכל שמעת את הרב משי-זהב שתקף ואמר שהעדה החרדית תדע להעניש ולהעמיד במקום. אני באמת מתבייש כשאני שומע שאדם חרדי צועק "נאצי" לשוטר, שזורק אבן, ואני מגנה זאת בכל תוקף. אבל אי-אפשר להתעלם מההתנהגות של אנשי מרצ שעברו שם.

והמעניין ביותר, אדוני השר – לכבוד ההפגנה של מרצ סגרו את הכביש ובקושי יכולת לעבור שם. לכבודנו הם סוגרים את הכביש בזמן שיש החלטות של ועדות, ואני לא רוצה להיכנס לכל הפולמוס הזה. אני רק רוצה להזכיר דבר אחד מעניין ששמעתי מחבר מועצת עיריית ירושלים, סגן ראש עיריית ירושלים מאיר – – –

ח כהן (מרצ):

תעשה הפגנה שיסגרו לכם את הכביש. כל שבת תעשו הפגנה, תחללו – – –

שלמה בניזרי (ש"ס):

קודם כול, השבת זו הפגנה לכבוד הקדוש-ברוך-הוא.

אדוני השר, אני רוצה להזכיר לך, שמעתי שמול שער שכם יש בכל יום שישי רוכלים שבאים עם מרכולתם, סוגרים את הכביש ועושים אותו למעין מדרחוב. אני לא מזכיר את הרחובות דיזנגוף והרצוג בנתניה. פה, בהוראה של מי? של מפקד המחוז, ואני מקבל את זה, דרך אגב. מקובל עלי שיסגרו רחוב לצרכים מסוימים.

לכן, אדוני השר, אני פונה אליך בבקשה לרסן את השוטרים – ואני מעריך ומוקיר אותם; תשאל אותם, הם יודעים שאני עובד אתם בצורה יפה מאוד. אבל בלהט היצרים, או בכך שמבטלים את עונג שבת ומקבלים על כך משכורת – שישמרו קצת על איפוק. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת בניזרי.

אני מזמין את השר לביטחון פנים לענות על שתי ההצעות לסדר-היום.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי הכנסת שאקי ובניזרי, אכן, אתם נוגעים באחת הבעיות שעומדות על סדר-היום הלאומי שלנו, והיא בעיית כביש בר-אילן. כביש בר-אילן איננו רק נקודה, הוא בעצם מחדד את סוגיית החיים משותפים של דתיים וחילונים.

אני רוצה לענות לך, חבר הכנסת שלמה בניזרי, ואני רואה שיש איש מהקואליציה שמפריע לך, ואני אעזור לך במקרה הזה להסב את תשומת לבו. אני רוצה לומר לכם כמה דברים. אני מאמין במערכת יחסים של כבוד הדדי בין ציבור דתי לבין ציבור חילוני – לשמור כל אחד על הזכויות שלו ולנסות לחיות לפי המושג "חיה ותן לחיות".

אני רוצה להתמקד עכשיו בנושא של כביש בר-אילן. אין למשטרה שיקול דעת באשר לכביש בר-אילן. למשטרה אין שיקול דעת אם לסגור או לפתוח ברגע שזה נמצא על שולחן הבג"ץ. יש הוראה שהכביש יהיה פתוח, וזה תפקידנו.

יש כמה דברים שעולים כתוצאה מן העניין. ישבה ועדת-שטורם, הגישה מסמך המלצות שאני באופן אישי מקבל אותו – שהכביש יהיה סגור בעת תפילה. אני חושב: זה כבוד למקום וכבוד לאנשים שגרים במקום, ואני מקבל את ההצעה הזאת של הוועדה, שהיתה מורכבת מאנשים מכל גוני הקשת, והיא ממליצה על סגירה בשעות התפילה; אני מקבל אותה כלשונה ומקווה שנדע לאמץ את ההצעה הזאת למען כולם – אלה הנוסעים ואלה הגרים באזור.

מכאן תראו לאיזה מצב הגענו, שהמשטרה הפכה להיות אשמה בין הניצים. המשטרה עומדת בתווך ורוצה לגרום לכך שהחוק שאומר: להשאיר את הכביש פתוח – יקוים, מצד שני – לאפשר להפגין. זה לא סוד שהשבוע יש ויכוחים על הנושא של הכביש, ואומר כמה דברים שהסקתי. לא ראית אותי, אני עמדתי על מרפסת ונסעתי בכביש כמה פעמים. סגרו אותי בתוך מכונית משוריינת. תאמין לי, עברתי את אחת החוויות הכי לא נעימות בחיי. בשדה הקרב לא סגרו אותי ברכב משוריין כמו שם.

ח כהן (מרצ):

אני מבין שהיית בסכנה מאתנו.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

לא הייתי בשום סכנה, אבל השב"כ רצה לסגור אותי.

ח כהן (מרצ):

הצילו את חייך. בכל זאת – מפני מי?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

מפני שום צד.

ח כהן (מרצ):

בכל זאת, זה מעניין אותי, אדוני השר – מפני מי?

שלמה בניזרי (ש"ס):

מפני השוטרים.

ח כהן (מרצ):

מעניין מפני מי: או מפני אנשי מרצ, או מפני הערבים, שאינם שם, או מפני השוטרים, או מפני החרדים.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני אענה לך, אם אתה כבר שואל אותי.

משה גפני (יהדות התורה):

— — — מפני השוטרים

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת גפני.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

זה כמו שהחרדים יבואו לעשות לך שביתה בתוך הקיבוץ.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת דיין, לא "גנרל דבטה". חבר הכנסת רן כהן, ההסבר פשוט מאוד: השר רגיל להיות כל הזמן ברכב משורין, זה מהניסיון בצבא.

רן כהן (מרצ):

אני כבר ראיתי אותו בצריח וראיתי אותו במכונית המשוריינת בשבת.

היו"ר מ' שטרית:

לכן אני אומר: הוא רגיל.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני לא רוצה ללבות את היצרים, אבל עמדתי במרפסת מעל ההפגנה של מרצ. ההפגנה היתה מאוד מכובדת, אבל היו כמה שיצאו מתוך ההפגנה והתבטאו כלפי באופן אישי בביטויים שמעולם לא שמעתי. מעולם. הפכתי להיות אויב הציבור. היו כלפי ביטויים של אנשים ממרצ. אני רוצה לומר לך, שאני במכונית משוריינת כנראה צריך להיות בגלל כל הכיוונים, ואני לא אהיה עוד במכונית המשוריינת הזאת, ואמצא את הדרך. אבל לא זאת הנקודה, אני רוצה להמשיך הלאה.

ח כהן (מרצ):

אתה יודע, אדוני השר, שזה לא נכון, מה שאמרת.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני אומר מה שאמרו לי.

ח כהן (מרצ):

לא נשקפה לך שום סכנה פיסית מאנשי מרצ.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אין סכנת חיים. לא, לא. לא אמרתי את זה.

ח כהן (מרצ):

אבקש שתהיה ישר: שום סכנת חיים לא נשקפה לך מאנשי מרצ.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אין סכנת חיים משני הכיוונים.

היו"ר מ' שטרית:

הוא לא אמר שנשקפה לו סכנת חיים, הוא אמר שהעליבו אותו.

דוד טל (ש"ס):

לא מכובד לשים דברים בפי השר.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

לא נשקפה לי סכנת חיים ברחוב הזה בכלל. אני חושב שצריך לתת לשר, אשר חובתו או רצונו להיות ברחוב, ללכת בין האנשים, לחוש אותם, ללחוץ ידיים, לשמוע אותם. סוגרים אותו כתוצאה מאיזה פחד נורא שתפס את כולנו. ואבוי לנו, אנשי הציבור, אם כך נצטרך לחיות: נתנתק מהעם, לא נחוש. אני מזהיר את כולנו, הלוא כולנו בסך הכול נציגים של ציבור, ואוי אם יסגרו אותנו בשם הביטחון. סטיתי מהנושא.

שלמה בניזרי (ש"ס):

יש להם שלושה עצורים, זה לא סתם.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

חבר הכנסת בניזרי, אני רוצה להמשיך, ברשותך.

אני רוצה לומר כך: אני לא אתן לפגוע במשטרה. בשבוע האחרון מעלים כלפי כל מיני דברים: נותן גיבוי, לא נותן גיבוי. קודם כול, אני נותן גיבוי על מעשים שעושים ולא על דברים שלא עושים. דבר שני, אני נותן גיבוי ונתתי גיבוי למשטרה על דברים. אני לא אתן לפגוע בשוטר אחד, ואני אומר ששוטר ישראלי לא יגיש את הלחי השנייה שלו כאשר נפגעה הראשונה. המשטרה תעשה את תפקידה, וזה לא נוח להימצא שם כדי לבצע את התפקיד. השוטרים יבצעו את תפקידם.

אבל בהחלט יש לי מדיניות שונה. אני אינני בא להחליף את מפקד המחוז או את המפקד בשטח, כי למפקד המחוז יש אפשרות לסגור את הכביש אם יש סכנה, וזה לשיקול דעתו, ואינני נכנס לשיקולים כמה כוח יעמוד באיזו פינה ומי יתקוף את מי ואיך יפרידו. אבל אני בהחלט רוצה להכתיב תפיסת עולם אחרת, תפיסת עולם של הגינות, של אנושיות. וזה לא משנה: היום זה מרצ, מחר זה חרדים, מחרתיים זה "נשים בשחור" ו"נשים בירוק". כל פעם יש לנו הפגנות אחרות.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

ונשים בדיאטה.

נעמי חזן (מרצ):

מיותר לחלוטין, חבר הכנסת דיין.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת: אני רוצה לשמור על הסדר, אבל בטכניקה אחרת. אני אינני רוצה לראות סוסים מסתערים על בני אדם, וזאת מדיניות. אני לא רוצה לראות סוס מסתער על בן אדם, ואם נגיע למצב שקיימת סכנת חיים והסוס הוא זה שיציל את המצב, ישתמש בו. לכן לא יהיו יותר סוסים בהפגנות, והסוסים יעמדו במרחק גדול משם. ישתמשו בהם רק במקרה שתהיה סכנת חיים. זו הנחיה של מדיניות אחרת.

ראיתי את ה"שפריץ" של המים. ניגשו אלי אנשים צבועים בירוק מן המים, ביניהם אנשי חוץ. הרגשתי מאוד לא נוח. אני גם חושב שהשימוש במים הוא אמצעי כאשר אין ברירה. ולכן לא יעמדו שם זרנוקי המים בזמן ההפגנות. הם יעמדו במרחק גדול, וישתמשו בהם רק אם תהיה סכנת חיים ויהיה קשה להפריד.

ההפרדה של המשטרה תהיה פנים אל פנים. אני לא מוכן ששוטר ייפגע, אני לא אתן את זה. אני זוכר את התמונות מלפני עשרה ימים, מה קרה לשניים אשר היו לבושים בבגדים של אברכים לצרכי הפנימיים של המשטרה. כמעט פגעו בחייהם, היתה סכנה לקיומם. לכן הלכו והגנו עליהם. עובדה ששוטרים נפגעו מאבנים, ולזה אינני מוכן לתת יד. אבל הסגנון צריך להשתנות בכל הכיוונים. אלימות מילולית מצד אחד, אלימות עם אבנים מצד שני, והמשטרה מוצאת את עצמה באמצע מנסה להגן על שני הצדדים וגם מנסה להגן על עצמה.

רבתי, אולי נשמור על הזכות הזאת להפגין, כל איש במקום שיבקש ולצורך המטרה שהוא רוצה לעמוד מאחוריה. אבל אנחנו חייבים ליצור מצב שלא נגיע לאלימות. אני, בתפקידי, אעשה הכול שאלימות כזאת לא תהיה, והשוטרים, אם ייפגעו, יחזירו לאלה שיפגעו בהם. התפיסה שלי אולי תגרום להורדת המתח. אנחנו נמשיך למלא את ההוראות של הבג"ץ. מי שירצה להפגין, יוכל להפגין. נאפשר לכל הצדדים במדינת ישראל לשמור על החוק. כולנו כפופים לאותו חוק ונבצע אותו.

אני מקווה מאוד, לטובת כולנו, שאכן נאמץ אותה המלצה של ועדת-שטורם ונביא שקט אל הרחוב הזה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

מה עמדת אדוני?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אם חברי הכנסת רוצים שייערך דיון במליאה, אין לי התנגדות. אני חושב שתשובתי מספקת. מה שתחליטו, מבחינתי – מקובל.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני השר, אני מסכים.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת שאקי, האם אתה מקבל את הצעתו של השר? מסכים?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

בהחלט.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת שלמה בניזרי מסכים להצעתו?

שלמה בניזרי (ש"ס):

כן.

היו"ר ח' דיין:

ובכן, נעבור להצבעה — — —

חגי מירום (העבודה):

לא, לא.

היו"ר ח' דיין:

סליחה, יש הצעות אחרות.

חגי מירום (העבודה):

זו הסתפקות בהודעה, או דיון במליאה?

היו"ר ח' דיין:

דיון במליאה.

חגי מירום (העבודה):

השר הציע להסתפק בהודעתו.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני ביקשתי להסתפק בהודעה שלי ושניהם הסכימו.

חן כהן (מרצ):

אם המציעים מסתפקים בתשובת השר, אין בעיה.

היו"ר ח' דיין:

הבנתי. תודה רבה.

הצעות לסדר-היום שיקום קטינים בידי משרד העבודה והרווחה

היו"ר ח' דיין:

נעבור לנושא הבא – הצעות-לסדר היום מס' 294, 316 ו-337, בנושא: שיקום קטינים בידי משרד העבודה והרווחה. יציג את הנושא חבר הכנסת דוד טל, ואחר כך הוא יחליף אותי כדי שאעלה את הצעתי. תודה רבה.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, עמיתי חברי הכנסת, ההצעה לסדר-היום נוגעת למצב המעונות לנוער בפרט ולנושא השיקום בכלל.

לפני ימים אחדים נתן נשיא בית-משפט השלום לנוער בחיפה, השופט אהרן מלמד, פסק-דין חריף מאוד, שבו הוא הביע את עוגמת נפשו ומורת רוחו מהמצב הקשה של המעונות ושל מערך השיקום בכלל.

אדוני היושב-ראש, הבעיה המרכזית היא חוסר מקום, הן במעונות הסגורים והן במכון לאבחון. בפסק-הדין דיבר השופט הנכבד על מקרה קיצוני, שבו סירב המעון לקבל נער עקב חוסר מקום, דבר שיש בו בעיות משפטיות של ביזיון בית-המשפט באי-קיום צו, אך גם במקרים פחות קיצוניים נגרמת סחבת רצינית בקליטה במכונים.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת טל, מה עם שר שצריך להיות נוכח?

היו"ר ח' דיין:

חברי חברי הכנסת, שר העבודה והרווחה בדרך לכאן. הוא השאיר כאן הודעה, ואני מקווה שבתוך דקות מספר אכן יגיע לכאן. אם לא, אין לו התנגדות שהנושא יועבר לוועדת העבודה והרווחה, אם הוא לא יספיק להגיע.

חגי מירום (העבודה):

אדוני סגן היושב-ראש, העניין לא פשוט. אתם מתייחסים לזה כאן כאילו אפשר שיועלו כאן הצעות לסדר-היום ששרים צריכים לשמוע ולהשיב עליהן כדבר שעובר לוועדות וזהו? הממשלה לא ממלאת את תפקידה, השרים לא מגיעים.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת חגי מירום, מי כמוך היה בקואליציה בקדנציה שעברה וראה אותה תמונה בדיוק.

אברהם שוחט (העבודה):

לא, אדוני היושב-ראש, אני הייתי שר האוצר, ובכל פעם שעלתה הצעה לסדר-היום בנושאים שלי הייתי נוכח באולם.

היו"ר ח' דיין:

גם בעבר היה מצב ששרים לא הצליחו להגיע. לכן אנחנו נמשיך בישיבה ונחכה לשר.

דוד טל (ש"ס):

תודה רבה, אדוני; אני מודה לך.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה שתדע, שההערה שלי היתה גם לכבודך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעיר – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת דראושה, אנחנו באמצע הצעתו של חבר הכנסת דוד טל. אתה מפריע לו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני לא רוצה להפריע לו, אבל, עם כל הכבוד, זה נוהג לא בריא.

דוד טל (ש"ס):

אני הבנתי אותך, אבל תאפשר לי להמשיך בדברי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אלה הצעות לסדר-היום, ולא ייתכן שהשר יוכל לצאת ולבוא. חבר כנסת מדבר על הצעתו לסדר-היום

אברהם שוחט (העבודה):

בעבר היה היושב-ראש מפסיק את הישיבות בכל פעם שלא היה שר נוכח.

דוד טל (ש"ס):

חבר הכנסת חגי מירום, אני שותף לדעתך. אני הבעתי אותה מעל דוכן הכנסת אתמול.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

מותר לחבר כנסת להעיר.

היו"ר ח' דיין:

לא עכשיו, הנה כבר נגמר חצי מהזמן שלו רק בהערות ביניים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

זה לא צריך להיות על חשבוננו. השרים מזלזלים בעבודה של הבית הזה.

היו"ר ח' דיין:

יש לו שלוש דקות והוא עוד לא התחיל. אני מבקש לא להעיר עכשיו, כי הוא באמצע ואתם מפריעים לו. אתה מפריע, חבר הכנסת דראושה, אל תאלץ אותי לקרוא אותך לסדר, כי אני אעשה זאת. השר בדרך לכאן. חבר הכנסת דוד טל, בבקשה. כאמור, קיבלתי הודעה מהשר שהוא בדרך לכאן, ועל כן אני מחליט להמשיך בדיון. תודה רבה.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, סחבת של חודשים עד לאבחון במכון "נווה חורש", שממתינים לו כרגע כ-40 נערים, וחודשי המתנה רבים עד לקליטה במעונות, משאירים את הנערים בסביבה הקשה של פשע ואלימות שממנה באו במשך זמן רב, ומחריפים ואף מונעים את אפשרות שיקומם.

יתירה מזאת, הידיעה שאין מספיק מקום במעונות גורמת מראש לשופטים לא לתת צווים למעונות. בכך, רבותי חברי הכנסת, מוחזרים הנערים הללו לרחוב, לבתים השבורים, ונמנע מהם כל סיכוי לשיקום.

חבר הכנסת דראושה, המצב קשה וחמור בהרבה אצל בני המיעוטים. שם אין מעון סגור כלל וממילא מושלכים הנערים לרחוב או לכלא.

רבותי חברי הכנסת, מצב זה הוא בלתי נסבל וחמור מאוד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

דוד טל (ש"ס):

למה, למה אתה מפריע לי פעם אחר פעם? אני מנסה להציג גם את הבעיה שלך ואתה מפריע לי.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת דראושה, אם תמשיך להעיר, אני אקרא אותך לסדר בפעם הראשונה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני עוזר לו.

היו"ר ח' דיין:

אל תעזור לו. אף אחד לא עוזר לך פה, אל תעזור לו.

דוד טל (ש"ס):

אני אבקש את עזרתך כשאזדקק לה. אני מודה לך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, אתה הראשון שהיית עוזר לי מדי פעם.

היו"ר ח' דיין:

הייתי עוזר לך, אבל לא באמצע הדיון.

דוד טל (ש"ס):

רבותי חברי הכנסת, מצב זה הינו בלתי נסבל וחמור מאוד. אין אנו מדברים על מקום או תנאי מגורים של מאן דהוא, היכן ירצה נער מסוים את עונשו. מדובר כאן בדיני נפשות, בקביעת כל עתידים של נערים אלה. בגיל הזה עוד ניתנת לנו האפשרות האחרונה אולי לנסות ולשקמם, לברר את מקור הבעיה, להרחיק אותם מהשפעות רעות ומהסביבה שבה הידרדרו למצבם הקשה ולנסות לאפשר להם חיים חדשים ותקנים.

אם בגיל הצעיר הזה לא נעשה את המקסימום להצילם, הם יאבדו מאתנו לכל חייהם. מחסור, פשע ואלימות יהיו מנת חלקם. הם יכנסו למעגל הגדול של נכנסים ויוצאים בבתי-כלא, ואנחנו, לצערנו, נזכה לדור נוסף של משפחות הרוסות; שלא לדבר על העלויות הגבוהות של אחזקתם.

אדוני היושב-ראש, טוב שנשקיע בהם היום כדי לחסוך בעתיד הרבה עוגמת נפש. אני סבור שכל השקעה בנערים כאלה נושאת למדינה תשואה בלתי רגילה, גם יותר גבוהה מהשקעות במניות היום.

רבותי חברי הכנסת, כשבאים לשקול שיקולי תקציב, שיקולי עדיפות, אסור לדון בשאלה זו כבשאלה של מקום לנער למשך שנה. זאת לא שאלה של תנאים ועדיפויות. השאלה היא היכן יהיה הנער כל ימי חייו. אם יוקמו עוד מעונות, יוקם מעון סגור לבנות, יוקם מעון סגור לבני המיעוטים, יורחב מערך האבחון, נוכל למנוע את שהייתם של נערים רבים בבתי-כלא בהמשך חייהם.

אני רוצה להדגיש, גם אם אחוז המשתקמים במעונות נמוך, גם אם זה אחד ממאה, הרי ידוע המאמר: כל המציל נפש אחת, כאילו הציל עולם מלא.

רבותי חברי הכנסת, הנושא חשוב כל כך, כואב כל כך – את המעט שבידנו לעשות חייבים ומצווים אנו לעשות, ואם לא עכשיו, אימתי?

היו"ר ח' דיין:

תודה. אני מזמין את חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר הערה בצורה מסודרת, אם אפשר – מן המיקרופון.

היו"ר ח' דיין:

בבקשה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני יכולתי להבין אותך, אדוני היושב-ראש – צריך לנהל את סדר-היום, ואחרי הכול, אתה רוצה שגם יהיה ביצוע – שהחלטת כאשר קיבלת הודעה מהשר שהוא עושה את דרכו לכאן, שאתה ממשיך בדיון. אבל הנה כבר נואם ראשון סיים את דבריו וכמעט עולה כבר חברי חבר הכנסת שאקי לדבר כאן ולהעלות את עניינו.

הנה הגיע סוף סוף השר, ואני שמח. עכשיו אני חושב שהדיון יכול להתקיים. אבל, אדוני השר, זו הזדמנות לבקש ממך להגיע בזמן. הכנסת כולה מחכה לכבודך שתגיע לכאן.

היו"ר ח' דיין:

ידידי חבר הכנסת חגי מירום, ידוע לך, ואתה מומחה בתקנון, שהתקנון אומר, כי שר לא חייב להיות במליאה, אלא מכבודה של המליאה, על מנת להשיב על הצעה לסדר-היום. יענין ידידי בתקנון.

חגי מירום (העבודה):

זה יסוד הפרלמנטריזם, שממשלה נמצאת פה.

היו"ר ח' דיין:

היסוד הוא יסוד, ואני מקבל את מה שאתה אומר. אבל אני מפנה אותך לתקנון, שאתה יודע להפנות אותי לסעיפיו.

חגי מירום (העבודה):

אל תעלה על דל שפתיך את מה שאתה אומר כאן עכשיו, כי דבר יסודי בפרלמנטריזם הוא שהכנסת מעלה כאן הצעות לסדר-היום והממשלה משיבה.

היו"ר ח' דיין:

אני אמרתי שאני מקבל את דבריך אבל מפנה אותך לתקנון, שאנחנו ממייסדיו וממחוקקיו, ויש שם סעיפים הנוגעים לשהותו של שר במליאה; אם כי אני מקבל את הגישה ששר חייב להיות פה, והבהרתי את דברי. תודה רבה.

חבר הכנסת שאקי, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר – איפה השר?

היו"ר ח' דיין:

השר נמצא פה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מכון אליך את הדברים, אני אשמח מאוד אם תואיל לשבת ולשמוע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני אעביר לו.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לך, שראש הממשלה הבטיח, אמר, ביקש, דרש, שבמהלך דיוני הכנסת יהיה נוכח שר. זה לא בסדר שליד שולחן הממשלה לא יהיה שר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אבל השולחן הזה תמיד ריק. אז תעביר את זה לראש הממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא צריך לעשות את זה משום שראש הממשלה ביקש, אלא משום שהיחסים בין הממשלה לכנסת מחייבים שיהיה כאן נציג של הממשלה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת איתן, שר העבודה והרווחה אלי ישי הוא אחראי, ואכן הוא גם דאג לשלוח הודעה – וקראתי אותה בתחילת הדיון – שהוא בדרך. אף אחד לא יכול לדעת את לוח הזמנים, את הקצב של ההצעות שעולות כאן ושל השרים המשיבים. על כן, הוא שלח הודעה שהוא בדרך, ואכן הגיע לכאן בתוך שתי דקות. תודה רבה. חבל להרחיב בנושא זה.

בבקשה, חבר הכנסת שאקי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, הביקורת הקשה והנוקבת של השופט אהרן מלמד, נשיא בית-המשפט לנוער בארץ, על מה שהוא כינה "אוזלת יד" של משרד העבודה והרווחה בטיפול בקטינים עבריינים, מן הדין שתטרווד את שלוותנו ותעורר אותנו לפעולה, לשינוי דרך.

השופט מלמד מסתייג חד-משמעית מן המדיניות שהיתה נקוטה שנים רבות במשרד העבודה והרווחה, שבמקום לשקם עבריינים קטינים ולהחזיר אותם בהדרגה למעגל העשייה היצרנית, כאזרחים מן השורה, זורקים את הנערים לרחוב או לבתי-הכלא, על ההשתמעויות וההשלכות החמורות שבדבר. מצב מדאיג זה מחייב את הכנסת, את הממשלה, את משרד העבודה והרווחה בראש ובראשונה, לחשיבה מחודשת ולתיקון הדברים בהקדם.

במה דברים אמורים? נער פלוני בגיל 18, שהועמד לדין בגין עבירות אלימות, נידון, בהתחשב בעברו, ל-15 חודשי שהייה במעון מסוים, אלא שהוא נעלם ולא התייצב במעון במועד שנקבע לו. לאחר שעורך-דינו שכנע אותו להתייצב במעון ואף עודד אותו להתייצב בלשכת הגיוס, שאליה זומן ובה עבר את כל המבדקים, סירב המעון לקלוט אותו, בטענה שלא היה בו מקום.

המשמעות הפשוטה והמקוממת היא, שהמעון, היינו הממונה על המעון והמוסד עצמו, הפרו בצורה בוטה צו של בית-משפט בכך שלא קיבלו את הנער, דבר הגובל בביזיון בית-המשפט או, כפי שציין השופט מלמד, "דבר שהינו ממש עבירה על ביזיון בית-המשפט".

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, ההתנהגות החמורה של המעון נבעה, כנראה, ממציאות קשה, והמציאות הזו היא העדר מקומות פנויים במעונות. פירושו של דבר, שהמעונות, שהם מעטים במספרם, מלאים עד אפס מקום. מאחר שהסתבר כי המצב אינו אמור להשתנות גם בשנה הבאה עקב צפיפות גדולה במעונות הקיימים ואי-הקמתם של חדשים, לא היה מנוס מהתפתחות עגומה, החוזרת על עצמה במקרים רבים: נערים ונערות בסיכון נשלחים למאסר, או שהם מוחזרים לחיק משפחות מסוכנות, לחיקם של עבריינים או אף לחיי פשע, חלילה.

אין ספק כי מדיניות שגויה זו חייבת להשתנות. כיוון שלא נוצר שיתוף פעולה בין הנערים והנערות הנאשמים לבין המטפלים בהם, וקציני המבחן אינם מציעים דרכי טיפול, נשאר עניין העונש לשיקולו הבלעדי של בית-המשפט. מציאות זו היא שהסעירה את השופט מלמד, והיא שהביאה אותו להשמיע ביקורת בלתי שגרתית, כאמור.

בדיקת העניין מלמדת, כי, למרבה הצער והפליאה, פנימיות רבות לנוער בישראל לא הכשירו עצמן כראוי לטיפול בנוער שוליים, בנוער עזוב ומוזנח, בנוער בעייתי, בנוער הזקוק להן, שאינו נהנה, למרבה הצער, מעזרתן, שהיתה יכולה להיות וחייבת להיות הטובה והיעילה ביותר. במקום זאת, העדיפו פנימיות אלו להמשיך ולהתרכז במשיכת נוער טוב, מבתי טובים ומסודרים, ולהשקיע בו את מיטב המאמצים ואת מיטב המשאבים.

בדיקות אלה מעלות, אדוני השר, ש"מקרים סוציאליים", ילידי הארץ ועולים חדשים, שהתנהגותם בעייתית ורמת הישגיהם נמוכה, היו והינם בתחתית סולם העדיפויות לעניין קליטתם. רבים מהם נדחו, נשרו או הונשרו, לאחר שהתנהגותם נראתה למדריכיהם "לא-תקנית", "גרועה", "מורידה את הרמה", או "פוגעת בשמו הטוב של המוסד" – הכול ציטוטים.

יצוין, כי מומחים שבדקו את העניין המליצו לפני משרד החינוך, המפקח על רוב הפנימיות לנוער בארץ, להקצות עוד מקומות לבני נוער בסיכון, שהפנימייה היא המוצא היחיד בשבילם. ההמלצות, למרבה הצער, לא מומשו. משרד החינוך המשיך להפנות לפנימיות רק את התלמידים הטובים ואף לסבסד את החזקתם של חניכים שהתקבלו לפנימיות שבפיקוחו.

אם נוסיף על כך את העובדה, שחניכים בעייתיים נשלחים הביתה בחופשות, במקרים רבים – לבתים הרוסים, למשפחות הרוסות, פירושו של דבר שלא רק שאין התלמידים הללו זוכים לטיפול הנאות, אלא מצבם גם מידרדר והולך.

אני מפנה אליך קריאה, אדוני השר, וגם קריאה לידידי זבולון המר, סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות: הכניסו לפנימיות גם, או בראש ובראשונה, את הילדים, את החניכים ואת החניכות מן הבתים המסכנים הללו. זו הזדמנות אחרונה בחייהם להשתקם. אין שיקום אלא בחינוך, ואין חינוך – אלא בפנימיות בעלות רמה, על-ידי טובי המחנכים. לא יעלה על הדעת שמדינת ישראל – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שאקי, אני מבקש לסיים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מסיים, אדוני.

אדוני היושב-ראש, מדינת ישראל ניצבת במקום הראשון בעולם במספר הפנימיות יחסית לאוכלוסייה. פנימיות אלו ממומנות על-ידי המדינה. יוצא אפוא, שהמדינה מממנת דווקא את החזקים ודווקא את אלה שבאים מבתים טובים ומאפשרת להם את הקידום ואת החינוך הראוי והנאות, ואילו בני משפחות הרוסות, הנערים הבעייתיים, הנערים בסיכון, הנערות בסיכון, במקום לזכות לעדיפות ראשונה, נמצאים בתחתית הסולם. זה מצב לא טבעי. הכספים הם כספי מדינה – – –

היו"ר ד' טל:

חבר הכנסת שאקי, היטבת להבהיר את הנקודה. הנקודה ברורה. אני מבקש לסיים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני אודה לך מאוד אם תיתן לי עוד דקה.

היו"ר ד' טל:

לא. דקה זה הרבה מאוד זמן, אדוני.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

היושבים-ראש מגלים קצת – – –

היו"ר ד' טל:

הקדשתי לך מעבר לכך, עם כל הכבוד.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' טל:

בבקשה, חבר הכנסת שאקי, לסיים במשפט אחרון.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מסיים.

אני חושב, שאם יחשבו על העניין פעם שנייה, תימצא דרך לבנות מעונות במספר מספיק וגם תימצא דרך להורות, כמדיניות ממשלתית, הן במשרד החינוך והתרבות והן במשרד העבודה והרווחה, שקדימה תינתן דווקא לבני המשפחות החלשות וההרוסות הללו.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה לחבר הכנסת שאקי. חבר הכנסת חיים דיין, בבקשה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני לא אחזור על אותם דברים שסיפרו כאן חברי הכנסת לגבי מצוקת המעונות וההחלטות של השופט אהרן מלמד, שהתייחס למצב המצוקה של הנוער, או המצוקה במוסדות סגורים, על מנת לבוא ולשפר את מצבם.

אומר לך דבר אחד, אדוני השר. זה ארבע שנים אני נשיא כבוד של עמותת "גילעם", זה מוסד שנמצאים בו נערים תחת צו בית-המשפט על מנת להכניסם לתלם מסוים, ואני רואה כאן בעיה קשה מאוד. אם נגעתי בכנסת הקודמת בחוק משפחות חד-הוריות, שהתייחס לכך שמשרד העבודה והרווחה ייתן מענק לאותם ילדים שנמצאים במסגרת חוק חינוך חובה, כדי שיוכלו לשלם את אגרת החינוך ולהיכנס ללמוד – והצלחנו להקיף קרוב ל-70,000 בני נוער כאלה – אני עושה היום את החשבון, כמה נערים כאלה הצלתי מפני האפשרות שיסתובבו ברחובות, כמה משפחות חד-הוריות שאינן מסוגלות לשלם את אגרת החינוך מתהלכות היום בגאווה, וזאת בתקציב שהושג דרך חוק המשפחות החד-הוריות, שנועד לשלם אותה אגרת חינוך.

והנה אנחנו רואים כאן מצב עגום מאוד. 56,000 בני נוער בישראל משתמשים היום בסמים. השאלה הנשאלת היא, מי מספק להם את זה. ההורים? – לא. החברים? – לא. השכונה, האזור, המבוגרים שמוצאים בילדים האלה בלדרים טובים ביותר, כי אלה הם המסוגלים להפעיל אותם, לפתות אותם, להדריך אותם, לפנק אותם ולמלא את החסר בבית. והילדים האלה הולכים ומידרדרים לאט לאט, מגיעים לעבירות, ואז נכנסים לתמונה משטרת ישראל, המחלקה לנוער, העובדים הסוציאליים, וכאן מתחילה ההידרדרות היותר קשה.

ברגע שילד מגיע לעבירות מסוימות, אין פתרונות. היום אין גם פתרונות בבתי-המעצר לבגירים, אז מה יעשו עם הקטינים? הרי בתי-המעצר במדינת ישראל מוצפים, אין פתרון למבוגרים, איך להכניס אותם, אז מה יעשו עם הקטינים האלה? אז הוא הולך לשופט, השופט נותן לו צו מבחן ואומר לו: תגיע לקצינת מבחן. קצינת מבחן – נתת לי את הזמן בדיוק? – טוב. קציני המבחן לא יכולים לעשות שום דבר, והנה אנחנו נתקלים בבעיה חמורה מאוד. בעיה אחת היא, שאין די מוסדות לקלוט את הנערים אף שיש צווים של בית-המשפט, שאכן המקום הטוב ביותר עבור הנערים האלה הוא המוסדות הסגורים. אין בכלל פתרון לנעירות. אני יודע שיש מוסד אחד בהקמה כרגע, ומוסד אחד שנמצא כרגע בפעולה. המוסד שנמצא בפעולה לא מאוכלס ב-100%, כפי שהוא צריך להיות מאוכלס.

אדוני השר, אני יודע שיש לך תשובות. אתה מוכן עם כל התשובות שהמשרד הכין לך. אני אשמח מאוד לדעת מה התשובות שיש לך ואשמח מאוד גם לעמוד לצדך, לסייע, לעזור בקידום רעיונות כאלה או אחרים על מנת להתגבר על הפער החברתי שהולך וגדל עם המצוקה של בני הנוער. תודה רבה.

היו"ר ד' טל:

תודה רבה, חבר הכנסת דיין.

אדוני השר, בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, זאת גם ההזדמנות שלי לברך את ידידי חבר הכנסת דוד טל על היכנסו לתפקידו.

חברי הכנסת דוד טל, אבנר חי שאקי וחיים דיין מעלים על סדר-היום נושא חשוב מאוד, והוא שיקומם של קטינים עבריינים. כאשר קטין מגיע לעבריינות ולטיפול בתי-המשפט, יש לכך גם סיבות חברתיות, ועל החברה לעשות הכול על מנת לשקמו במהירות האפשרית ולהוציאו ממעגל הפשע והעבריינות לתפקוד תקין.

אני מבקש לציין, כי בעשור האחרון הוכפל מספר המסגרות הקיימות לנוער עברייני. לנערים קיימים שני מעונות – "גילעם" ו"מצפה ים". חבר הכנסת חיים דיין מכיר את המקומות, בקי, היטיב לפרט.

מעון "מצפה ים" נמצא כיום בהרחבה, ואם נראה שהלחץ נמשך גם לאחר ההרחבה, אפעל גם להרחבתו של מעון "גילעם".

לגבי המקרה שאליו התייחס כבוד השופט מלמד בפסק-הדין שלו, מדובר בנער בן 16 אשר קיבל כבר לפני שנה צו למעון נעול והיה בבריחה במשך שנה שלמה. עם זאת, יש להתייחס במלוא כובד הראש לצו השופט המורה על הכנסת נער למעון נעול.

הנחיתי את הממונה על המעונות לעשות ככל הנדרש כדי לקלוט את הנערים באופן מידי. חשוב לזכור כי אין מדובר בבתי-כלא וכי מטרת המעונות הינה חינוך, טיפול ושיקום.

צריך לזכור, רבותי, שהמעונות הללו תפקידם העיקרי לשקם אותם נערים ונערות שזקוקים לטיפול, וזה לא תחליף לכלא, כי נחטיא את המטרה שלשמה קיימים המעונות הללו.

כיום ממתינים שבעה נערים לטיפול ושמונה נערים להסתכלות, וכולם ייקלטו עד סוף ספטמבר. יש להניח, כי אם יהיו מקומות רבים יותר – יפנו השופטים נערים רבים יותר למעון נעול.

אנו בונים, בסיוע ה"ג'וינט", מעון נעול לנערות במתחם "מסילה". בנייתו אמורה להסתיים בסוף 1997. בשלב זה מופנות הנערות לתקופות הסתכלות במעון "צופיה". כיום יש ברשימת ההמתנה להסתכלות 20 נערות שייקלטו ברגע שייעצרו.

לגבי מעון נעול לנוער ערבי, הרי שמשרד העבודה והרווחה הקצה תקציב להקמת מעון נעול אשר אמור להיפתח בשטח עיריית עכו, ואולם התנגדותו של ראש העירייה מעכבת את התקדמות הבנייה ומתן מענה לנערים אלו. הנושא תלוי ועומד כרגע בבג"ץ.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מנסה להקל ראש בחומרת הבעיה. תפקידו של משרד העבודה והרווחה לשקם את הנערים ולהציע מסגרות הולמות לתהליך השיקום. אני מציע, בגלל חשיבות העניין, להעביר את הנושא להמשך דיון בוועדת העבודה והרווחה, אשר אין לי ספק שתוכל לסייע לנו רבות לבחון פתרונות נוספים ולמלא בכך את תפקידה של החברה בשיקום ובסיוע לנוער עבריין.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לאדוני השר. אני הייתי מציע לשר למצוא יום פנוי כדי להגיע למוסד "גילעם", שנמצא ליד קריית-אתא, כדי לראות את הפרויקט הנהדר הזה. יש מקום להשקיע בהכשרות מקצועיות, שיכשירו את הילד ויתוו את דרכו לעתיד.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני בהחלט, בתוקף תפקידי, אצטרך לבקר ולסייר במקומות הללו. בהזדמנות זאת אני מבקש לומר, שאני שוקל להקים ועדה בתוך המשרד אצלנו, לבחון את כל ההליך, על מנת שלא נגיע למצבים כאלה ששופט פוסק, שולח ילד, ונוצר מצב שהוא לא נקלט, וזה יכול לגרור אותו להידרדרות גדולה יותר.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לשר העבודה והרווחה אלי ישי.

חבר הכנסת דוד טל, האם אתה מסכים להעברת ההצעה לוועדה? אני יודע שיש הצעות אחרות. היכן חבר הכנסת דוד טל? איננו?

קריאה:

היו"ר ח' דיין:

אני מבקש, חברי הכנסת. אינני יודע מי קרא את הקריאה, אבל חבר כנסת לא יכול לדבר בשמו של חבר הכנסת שהציע, כשם שהוא לא יכול להצביע בכנסת במקומו. הביאו זאת בחשבון.

חבר הכנסת אבנר חי שאקי, האם אתה מסכים להעברה לוועדה?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מסכים.

היו"ר ח' דיין:

גם אנוכי. אנו מסכימים להעביר לוועדה. יש הצעות נוספות?

חבר הכנסת אופיר פינס מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד טל, בבקשה. דקה מהמקום.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני רוצה לנצל את האפשרות לומר בהקשר זה דבר שנאמר אומנם על-ידך, כבוד היושב-ראש, אבל יחסית באופן מובלע. אני, בתפקידי כיושב-ראש הרשות לשיקום האסיר בשלוש השנים האחרונות, רוצה להעיד ולומר בצורה הכי מפורשת, שלגבי קטינים, אסירים – לא רק עצירים, גם אסירים – אני קובע באופן חד-משמעי, שאין גוף במדינת ישראל שדואג לשיקום קטינים ששהו בבתי-סוהר, וזה דבר חמור מאין כמוהו. הבעיה היא לא רק בעיה תקציבית; יש פה גם בעיה מקצועית קשה מאוד, כי אלו הם אסירים שהכי קשה להתמודד אתם, ואני מציע לשר העבודה והרווחה להיכנס לתחום הזה בכל כובד הראש ולמצוא דרך כדי שלקטינים האלה תהיה כתובת משקמת.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אופיר פינס.

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים דיין. אני רואה שהוא לא נמצא. תודה רבה.

נעבור להצבעה – מי בעד העברת הנושא לוועדת העבודה והרווחה ומי מתנגד, בבקשה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

תשעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הערה לפרוטוקול: הצעתו של חבר הכנסת דוד טל לא תועבר לוועדה כי הוא לא השתתף בהצבעה.

הצעה לסדר-היום תלמידי ישראל ממשפחות מעוטות הכנסה לקראת פתיחת שנת הלימודים התשנ"ז

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום – תלמידי ישראל ממשפחות מעוטות הכנסה לקראת פתיחת שנת הלימודים התשנ"ז, הצעה לסדר-היום מס' 293, של חבר הכנסת יהודה לנקרי. בבקשה.

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, מכובדי ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ, שר העבודה והרווחה, כנסת נכבדה, מצאתי טעמים אחדים להעלות על סדר-היום של הכנסת את סוגיית עוניים של רבבות תלמידים בישראל, יהודים כערבים, לקראת פתיחת שנת הלימודים הקרובה.

טעם אחד הוא, כמובן, מחויבותי התנועתית כאיש גשר, מחויבות הגורסת הקשבה לעקת הדל וחתיירה מתמדת להפיג ולו מעט ממצוקתו במסכת ימיו הקשה. טעם שני נעוץ ברצון לגאול את מציאות העוני מעת לעת מגבולותיו המוסכמים והבטוחים של יום העוני הלאומי המתרגש עלינו אחת לשנה עם פרסום דוח הביטוח הלאומי. בתודעת כולנו רשומה היטב זעקת השבר – בין כזעקתה ובין שלא כזעקתה – של רבים ממנהיגי העם ונבחריו בכל הרמות. אף נשורת של מאמרים ופרשנויות סוללת תוואי נוסף לעניינו לעוד יום-יומיים, עד לשילוח העוני לאזורי הנשייה הממושכים שאנחנו מכירים.

מאותו דיון שנתי ממוקד בעוני אנחנו למדים כי בדרך כלל, וכמו להשקיט את המצפון הלאומי הקולקטיבי, אין ילד בישראל רעב ללחם. וכאן המקום לצטט אותך, אדוני שר החוץ. באחת מהתבטאויותיך השבת על הסוגיה הזאת – האם אתם מכירים ילד רעב לספר בישראל. ואכן אין שומעים באותו רב-שיח על העוני אחת לשנה אם יש ילדים רעבים לספר או לילקוט. את ההתמעטות הרוחנית-החומרית הזו כן שומעים בעצם שבועות אלה, ברשויות המקומיות, בערי הפיתוח ובשכונות המצוקה לרוב, בכפרים הערביים.

באחד מתפקידי הקודמים, כראש המועצה המקומית שלומי, חוויתי אותה התרוצצות דרוכה של הורים לתלמידים עניים המבקשים להתמודד עם רכישת הילקוט וספרי הלימוד ותשלום אגרות החובה לרשות של מערכת החינוך. אומנם, אדוני היושב-ראש, יש סיכוי סביר שב-31 באוגוסט יאמרו ראשי מערכת החינוך, ובראשם שר החינוך, לעם ישראל, כי אין ילד המתייצב ממש בערב פתיחת שנת הלימודים לבית-הספר בלא ילקוט ובלא ספר. וכתמיד יתהלכו גם יתהלכו תלמידים בהתמעטותם הרוחנית והחומרית מן הבחינה הזו. ושר החינוך שלנו – במנוגד למשאלת לבו, במנוגד לרצונו ובאי-ידיעתו – ישגה כאשר יאמר שאין ילד שמתייצב לבית-הספר בלי ספר ובלי ילקוט.

רבתי, זו התוצאה הנוקבת של הקיטובים הכלכליים-החברתיים הקשים בחברה הישראלית, המבוקעת ומשוועת מבחינת מעמדותיה ומתנהלת בשתי מהירויות – מהירות אחת לעשירים, ושובלי סילון לה, ומהירות אחת לעניים, רצופת תקרים ותקלות ומכשולים.

במדינות נאורות, רבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אפילו לא בעשירות בהן, יש יכולת הקשבה לשוועת העניים. מדינת ישראל, אשר מורשתה האירה את שחר התרבות העולמית, עשויה כן להפיק לקח מועיל וצודק ולהקשיב הקשבה דרוכה לשוועת העני.

מדינה שאני מכיר, צרפת, דואגת מדי כניסה לשנת הלימודים החדשה להעניק מענק מיוחד לכל התלמידים הצרפתים. די לנו אם נחליט, אדוני שר העבודה והרווחה, שערב פתיחת כל שנת לימודים מדינת ישראל – באמצעות הביטוח הלאומי, מתוך בדיקה מדוקדקת ומבחני הכנסה, כמקובל במוסד הזה – תעניק מענק מיוחד מדי חודש אוגוסט לכל תלמידיה העניים; ואני מציע שקצבת הילדים באותו חודש תהיה קצבה כפולה, על מנת לסעוד סעד רוחני וחומרי כל תלמיד ערב כניסתו לשנת הלימודים. אם זאת נעשה, לא רק צדק צדק ירדוף, כי אם גם ננחיל ולו בשורה חיובית אחת להצעת התקציב הנוכחית של הממשלה, שבמתכונתה הנוכחית עדיין מהווה מכה קשה לעניים בישראל. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה לחבר הכנסת לנקרי. אתה העלית נושא כל כך חשוב, שהייתי מפנה אותך לחוק המשפחות החד-הוריות שאני חוקקתי בכנסת הקודמת, שאכן נותן את המענק הזה ל-67,000 ילדים במדינת ישראל – 700-800 שקל צמוד כל שנה. אשמח מאוד אם השר ירחיב.

אני רוצה להזמין את שר העבודה והרווחה להשיב על ההצעה. בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כפי שאמר היושב-ראש, חבר הכנסת יהודה לנקרי העלה לדיון נושא חשוב מאוד. לעניות דעתי, מן הראוי שהוא יופנה בעיקר לשר החינוך.

עם זאת, המוסד לביטוח לאומי מסייע בהיקפים נרחבים למשפחות מזקקות בתחום זה. מענק הלימודים שהוא נותן למשפחות חד-הוריות, כפי שאמר היושב-ראש, ניתן אחת לשנה. הוא עמד ב-1995 על 757 ש"ח לילד מקרב גילאי 6-11 ועל 421 ש"ח לילד מקרב גילאי 12-14. גובה המענק לשנת הלימודים הקרובה יעודכן לאחר פרסום המדד ב-15 אוגוסט 1996.

ב-1995 שולם המענק ל-41,367 משפחות, שבהן 34,352 ילדים בגיל 6-11 ו-24,962 ילדים בגיל 12-14. עלותו הכוללת של המענק עמדה ב-1995 על 37 מיליון ש"ח.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כפי שצינתי בראשית דברי, לעניות דעתי, מדובר בנושא הנמצא בתחום אחריותו של שר החינוך. משרדי, באמצעות המוסד לביטוח לאומי, מסייע רבות בפתיחת כל שנת לימודים לתלמידים שהם בני משפחות חד-הוריות וראויים לסיוע מיוחד. ברור כי סיוע זה אינו מספיק, ואין לי התנגדות להעברת הנושא לדיון בוועדת החינוך של הכנסת.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לאדוני השר. יש הצעות נוספות?

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש להציע הצעה אחרת.

היו"ר ח' דיין:

בבקשה – הצעה אחרת. דקה אחת מהמקום.

חברת הכנסת ענת מאור, לא קיבלתי הודעה בכתב. אם היית מצביעה מהמקום בצורה מסודרת, הייתי נותן לך. תודה.

מקסים לוי (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, העניין שדיבר עליו השר, וגם חבר הכנסת יהודה לנקרי, מצוי היום במצב, ששנת הלימודים לא תיפתח בגלל כמה דברים חשובים הנוגעים לנושא של אגרות לתלמידים. ועדת החינוך הציעה שלא לגבות מההורים, וועדת העבודה והרווחה צריכה לדון בתקנה של שר הבריאות בכל הנושא של אגרת הבריאות למוסדות החינוך. אני מציע להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה, משום שהיא דנה כרגע בתקנה הזאת של האגרות.

היו"ר ח' דיין:

אני, מבחינתי, קיבלתי את הצעתך, אבל השר יציע לאיזו ועדה הוא מעוניין להעביר – ועדת החינוך או ועדת העבודה והרווחה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

ועדת הכנסת קובעת, אם יש חילוקי דעות.

היו"ר ח' דיין:

בינתיים אין חילוקי דעות. השר יענה ולא יהיו חילוקי דעות.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני מציע להעביר לוועדת הכנסת שתשקול.

היו"ר ח' דיין:

אנחנו מחליטים שהנושא יעבור לוועדת הכנסת, שתשקול ותחליט באיזו ועדה יידון הנושא.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדה ומי נגד?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

11 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. על כן תחליט ועדת הכנסת באיזו ועדה יידון הנושא הזה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ח' דיין:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, ולאחר מכן נעבור לנושא הבא.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

החלטת ועדת הכנסת למכסת הצעות לסדר-היום והצעות חוק של חברי הכנסת לסיעותיהם במושב השני של הכנסת הארבע-עשרה; וכן הצעת החלטה בדבר תיקון טעות בחוק הסדרת מקומות רחצה (תיקון מס' 2), התשנ"ו-1996. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לשאלות ותשובות.

אני מזמין את שר החוץ דוד לוי להשיב על שאלות המונחות לפני. שר החוץ ישיב על שאלתא מס' 25. חבר הכנסת אינו נמצא במליאה. שר החוץ ישיב על שאלתא מס' 28. חבר הכנסת אינו נמצא במליאה. על כן, על-פי סדר פרוצדורלי, יחליט השר אם להשיב אם לאו.

ישראלים ביפן

חבר הכנסת ד' ראם שאל את שר החוץ ביום כ"ג בתמוז התשנ"ו (10 ביולי 1996):

הובא לידיעתי, כי ישראלים המגיעים ליפן עוברים בנמלי התעופה בדיקות מקיפות ומביכות, וזאת כתוצאה מהתדמית שיוצרים הישראלים העובדים שם באופן בלתי חוקי.

רצוני לשאול:

1. כיצד יפעל משרדך לשיפור התדמית של הישראלים ביפן?

2. אילו פעולות הסברה נערכות לישראלים היוצאים ליפן?

3. כמה ישראלים עצורים ביפן באשמת עבודה בלתי חוקית?

חבר הכנסת נ' דהן שאל את שר החוץ ביום א' באב התשנ"ו (17 ביולי 1996):

גלעד אושר נרצח לפני שבועיים ביפן. מתחקיר "מעריב" עולה, כי ישראלים רבים עובדים שם בניגוד לחוק המקומי, בשיתוף המאפיה המקומית.

רצוני לשאול:

1. האם ידועים למשרדך ממדי התופעה ביפן ובארצות אחרות?

2. האם פועל משרדך כדי למנוע עבריינות ישראלית בחוץ-לארץ?

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, מפאת חשיבות הנושא, ואף שהמגישים אינם באולם, אני מוצא לנכון להשיב על שתי השאלות.

בין יפן לישראל קיימים, כמקובל בין מדינות ידידותיות, הסכמים המסדירים כניסתם של מבקרים. שתי המדינות מקיימות בדרך כלל את ההסכמים, אם כי לעתים מתעוררות בעיות מסוימות לתיירים הישראלים המבקשים לבקר ביפן.

משרד החוץ, במגעיו עם משרדי החוץ והמשפטים ביפן ועם שלטונות ההגירה באותה מדינה, עומד על הצורך לכבד במלואם את ההסכמים שבין שתי המדינות בדבר כניסת מבקרים מישראל. שגרירותנו בטוקיו פועלת, כאשר הדבר נדרש, למניעת אפלייתם של צעירים ישראלים המגיעים ליפן, ומבירה שאיננו רואים בעין יפה התייחסות אל ישראלים הרוצים לבקר שם כאל עבריינים בכוח.

אדוני היושב-ראש, אף שלעתים דעתנו איננה נוחה מצעדי השלטונות היפניים, יש להודות, לצערנו, שבקרב צעירים ישראלים רבים ביפן פשה הנגע של הפרת חוקיה של המדינה המארחת. זו תופעה שמעגלה מתרחב, לצערי. צעירים ישראלים רבים עוסקים בעבודה בלתי חוקית, לעתים בשיתוף פעולה עם המאפיה המקומית. אחרים מעורבים בסחר ובשימוש בסמים ובעבירות נוספות. צעירות ישראליות עובדות בניגוד לחוק, ולא ארחיב.

מספרם המדויק של הישראלים העצורים ביפן אינו ידוע, והוא משתנה מיום ליום. רבים מהנעצרים חותמים על מסמך המבקש שלא לדווח לשגרירות על מעצרו, כדי שהדבר לא יוודע למשפחותיהם.

אלה הנעצרים בגין עבודה ללא רשיון מגורשים מהמדינה עם תום תקופת מעצרם, כשלעיתים מתלווה לכך תשלום קנס כספי. אחרים, שנעצרו בגין עבירות חמורות יותר, מובאים למשפט ומבלים תקופות שונות במאסר לפני גירושם.

כצעד מונע פרסם משרד החוץ חוברת הדרכה למטייל באסיה, ובה מובהר שממשלת יפן מתייחסת בחומרה למפירי חוק. דברים דומים פורסמו בהרחבה ובהבלטה בתקשורת, בתיאום עם משרד החוץ. אך בפעילות הסברתית של משרד החוץ אין די, והיא אינה בגדר תשובה מספקת לתופעה מדאיגה זו. לא מדובר כאן בבעיה של תדמית בלבד, העניין חמור יותר. עלינו לחרוד כיום לביטחונם ולחיייהם של מטיילים רבים יותר ויותר, אשר פעילותם הנוגדת את החוקים המקומיים מביאה למאסרים ואף לפגיעות בנפש, כפי שנוכחנו לאחרונה באופן טרגי, כאשר נרצח המטייל הישראלי גלעד אושר.

בקרב מטיילים צעירים במזרח הרחוק קיימת נטייה להמעיט בחומרת הפרות החוק ולהתייחס אליהן כאל שעשוע אופנתי ולא מזיק. יש צורך לעקור משורש גישה הרסנית זו. ניתן יהיה להשיג זאת רק במאמץ מתמשך ואינטנסיבי של מערכות החינוך האזרחית והצה"לית, שיקיף בני נוער בני כל הגילים ויתמקד בחיילי צה"ל ערב שחרורם. חשוב לזכור, שאי-כיבוד החוק במדינות זרות אינו מעודד בסופו של דבר גם הקפדה על החוק בבית, כלומר במדינות המוצא.

אדוני היושב-ראש, בצעד בלתי שגרתי, אף שאין מקובל לעשות זאת דרך שאילתא, הואיל והשואלים אינם נמצאים כאן, ומפאת חומרת המצב – הייתי מציע, כמשאלה, להעביר את הנושא הכאוב הזה לדיון בוועדת החינוך של הכנסת. אולי ילובן שם הנושא ויוצעו הדרכים כדי להפחית מחומרתו ההולכת ומתרחבת. אני מודה ליושב-ראש.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה, אדוני השר. אתייעץ רגע עם מזכירות הכנסת.

שר החוץ ד' לוי:

זוהי משאלה.

חגי מירום (העבודה):

זוהי משאלה, ולא צריך להצביע על כך. תעבירו את הפרוטוקול לוועדת החינוך.

היו"ר ח' דיין:

אדוני השר, יש אפשרות שנושא זה יועבר ישירות דרך לשכת השר אל יושב-ראש הוועדה הנוגעת בנושא. אני מקבל את דעתך, שחשוב וכדאי שיהיה דיון מקיף בנושא זה. דרך משרדך, אדוני השר, תוכל לעשות את הדבר.

הצעה לסדר-היום

השלטון בטורקיה

היו"ר ח' דיין:

אנו עוברים להצעה לסדר היום מס' 106: השלטון בטורקיה. יעלה את הנושא חבר הכנסת רפאל אדרי. בבקשה.

רפאל אדרי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש לנצל את ההזדמנות הזו כדי לברך מעל דוכן הכנסת את שר החוץ מר דוד לוי בברכת הדרך ובהצלחה בכל מעשי ידיו.

אדוני השר, אנו נמצאים בתקופה רגישה, ונושאים חשובים עומדים על סדר-יומה של החברה הישראלית. בהכירך את התקופה שבה אנו נמצאים ואת רגישויותיה, ובשל הבנתך את שורשי התהליכים המדיניים – קיימת חשיבות רבה למדיניות חוץ נבונה וחכמה. במציאות הנוכחית אתה נראה לי האיש הנכון בזמן הנכון ובמקום הנכון בממשלה הזאת. הציפיות של עם ישראל ממך במצב העדין והמסוכן הזה גבוהות.

הרשה לי גם לברך אותך על הצעד הנכון והנבון שעשית בפגישתך אתמול עם יושב-ראש הרשות הפלשתינית מר יאסר ערפאת. במעשה זה מבוטא הרעיון היסודי שבבסיס השלטון הדמוקרטי, בדבר המשכיות שלטונית, וכן ההכרה שאין זולת הפלשתינים על שלטונם הנבחר שום פרטנר להידברות לשם פתרון הסכסוך הישראלי-פלשתיני.

בנימין אלון (מולדת):

חוץ מהרוצח הזה.

רפאל אדרי (העבודה):

אני משוכנע, כי פגישה זו יוצרת אווירה טובה ומסלול הידברות, כי הרושם בעקבות פגישת ראש הממשלה והנשיא קלינטון לא הותיר טעם מתוק.

אדוני היושב-ראש, בתחילת החודש נבחרה בטורקיה ממשלה חדשה, ממשלת הרווחה האסלאמית "ראפח", שהקימה קואליציה עם מפלגת "נתיב האמת", וזכתה באמון של 278 קולות מול 265 ממושביו הפרלמנט הטורקי. לאחר 50 שנה שבהן שלטו במדינה ממשלות שדבקו בעקרונות חילוניים, נבחר ראש הממשלה מר נג'מטין ארבאקאן כמי שמייצג תפיסה אסלאמית דתית.

שיתוף הפעולה בין ישראל לטורקיה הוכיח את עצמו במשך שנים. האומה הטורקית, שריד לאימפריה העות'מאנית ששלטה בארץ-ישראל, כלכלה במשך השנים את צעדיה בתבונה, הן במזרח התיכון והן בתוככי העולם הערבי, והגיעה להישגים מרשימים. טורקיה היא מדינה מודרנית, מתועשת, שחיה בשלום עם שכנותיה. היא בנתה כלכלה מרשימה, כוח צבאי איתן ותיירות מפותחת. כל זאת הודות למדיניות חוץ נבונה שבנה מוסטפא כמאל אטאטורק, מייסד טורקיה המודרנית, שאף הנהיג את ההפרדה בין דת ומדינה.

לא בכדי הפכה טורקיה למוקד טיולים נעים ופופולרי לישראלים. מתינותה עזרה לייצוב המזרח התיכון, בהיותה דמוקרטית ושוחרת שלום. אפיון זה המריץ משקיעים מכל העולם והביא לה שגשוג ורווחה כלכלית.

יש לזכור, כי מדיניות החוץ הנבונה של טורקיה נולדה עוד בימי המלחמה, בנוקטה עמדה פרו-מערבית בתוך סביבה עוינת. כבר אז בחרה טורקיה בערכי הדמוקרטיה, הליברליות והפשרה. רק טבעי היה, שמדינת ישראל, שהחזיקה בהשקפות דומות, תמצא בטורקיה בעלת ברית טבעית. לא בכדי בחר נשיא המדינה, מר עזר ויצמן, לקיים את ביקורו הממלכתי הראשון בחוץ-לארץ דווקא בטורקיה. לאחרונה אף נחתם הסכם צבאי בין חילות האוויר של ישראל לטורקיה לשיפוף "פנטומים" ולפריסות הדדיות.

כיום עומד בראש הממשלה הטורקית אדם שמסתייג מהסכם שיתוף הפעולה הביטחוני בין ישראל לבין טורקיה. הוא סבור של"חמאס" בשטחים יש הזכות המלאה לשחרר את ארצו. במהלך מערכת הבחירות הוא הכריז, שצריך לשחרר את בוסניה, אזרביג'אן, צ'צ'ניה וירושלים. מצע מפלגתו כולל את ההכרזה "לשים קץ לאימפריאליזם העולמי ולציונות". הוא אמר: "נקים או"ם מוסלמי, נאט"ו מוסלמי, מטבע מוסלמי וגרסה אסלאמית של האיחוד האירופי". שתי המפלגות הקודמות שבראשן עמד בוטלו על-ידי המשטר הצבאי בטורקיה, כיוון שהטיפו לאסלאם כדרך היחידה. עד שנת 1987 נאסר עליו לקחת כל חלק בחיים הפוליטיים.

מאז נבחרה הממשלה הזאת קיים חשש, שמי שעומד בראשה יבטל או יקפיא את ההסכם הצבאי בין חילות האוויר של ישראל וטורקיה וביצוע פריסות הדדיות. גם עתיד עסקת שיפוף ה"פנטומים", להשבת 54 מטוסי "פנטום" טורקיים על-ידי התעשייה האווירית בתמורה ל-600 מיליון דולר, מוטל בספק. כן נרשמה ירידה בתנועת התיירות של ישראלים לטורקיה. שמועות אלו, אם יתממשו, הן סימנים שאינם מבשרים טובות ויכולים לשבור את האיזון העדין שהתקיים עד היום במזרח התיכון.

אדוני שר החוץ, חילופי השלטון מחייבים אותנו להיערכות אחרת ולגישה פרגמטית כדי לחזק את הקשרים בין שתי המדינות, קשרים אשר נרקמו במשך שנים רבות. עלינו להבטיח שטורקיה תמשיך

לעמוד בהתחייבותיה – כשם שנעמוד גם אנו. הן ישראל והן טורקיה נהנו עד היום, במשותף, מפירות שיתוף הפעולה.

הפונדמנטליזם האסלאמי נמצא, במידה מסוימת, במצב רדום, מתחת לפני השטח. כל תמריץ יכול לעוררו בקלות. עלינו לזכור, כי רק לפני חודשיים, ב-17 במאי שנה זו, נעשה ניסיון התנקשות בחייו של נשיא טורקיה, סולימן דמירל, על-ידי אזרח טורקי שהתנגד להסכם הצבאי שנחתם בין טורקיה לישראל.

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, אחריות גדולה מוטלת עליך למנוע התפתחות שלילית ביחסים בין שתי המדינות, יחסים שנבנו במשך שנים רבות. ישראל פתוחה לשיתוף פעולה, ליזמות כלכלית ועסקית, ליחסים הוגנים וידידותיים ולשכנות טובה. מטרתי היא להסב את תשומת הלב, בתקווה כי קברניטי המדינה החדשים יכללו את צעדיהם בתבונה וברגישות הנגזרות מהמצב החדש.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לנצל את ההזדמנות כדי לברך את חברי הכנסת שיוצאים לפגרה, את מזכיר הכנסת וסגנית מזכיר הכנסת, את עובדי הבית וכל אלה שסייעו לנו בעבודתנו. תודה.

היו"ר ח' דיין:

פגרה – זה לא חופש; פגרה – זה עבודה יותר קשה.

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל אדרי. המשיב – שר החוץ דוד לוי, בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, אני רוצה להודות לחבר הכנסת רפי אדרי על ברכותיו ואיחוליו. אני אתייחס לסוגיה שהיא הנושא בסדר-היום.

אדוני היושב-ראש, אני שמח על ההזדמנות להבהיר בפני הכנסת את ראיית הממשלה בכל הנוגע לממשלה החדשה בטורקיה. ישראל מקדמת בברכה את הממשלה החדשה בטורקיה, אשר זכתה לפני שבועיים באמונו של הפרלמנט הטורקי, כפי שנאמר, ברוב של 278 קולות מול 265. יש להוקיר ולכבד את התהליך הדמוקרטי בטורקיה. זהו תהליך שלצערי עדיין איננו שכיח באזורנו.

עם היוודע תוצאות הצבעת האמון שיגרנו, ראש הממשלה ואנוכי, את ברכותינו לעומדים בראש הממשלה החדשה ואת איחולינו להצלחתם לנוכח המשימות והאתגרים המורכבים שהם ניצבים בפניהם. הבענו בברכותינו את אמונתנו בהמשך שיתוף הפעולה הפורה בין שתי המדינות. שיתוף פעיל זה התפתח היטב בשנים האחרונות. הוא חובק קשת מגוונת ורחבה של נושאים. הוא בא לידי ביטוי, בין היתר, בביקורים הדדיים רמי דרג, חסרי תקדים בהיקפם וברמתם, וכן בחתימה על שורה ארוכה, מקיפה ומגוונת של הסכמים בין שתי המדינות.

לדעתי, מבין אותם הסכמים יש להדגיש במיוחד את ההסכם לכינונו של אזור סחר חופשי בין טורקיה לישראל, הסכם שנחתם בעת ביקורו של נשיא טורקיה סולימן דמירל בישראל בחודש מרס האחרון. להסכם זה חשיבות כלכלית רבה, ולפי התחזית הוא יביא לכך שבשנת 2000 יהיה היקף הסחר ההדדי כ-2 מיליארדי דולרים, לעומת היקפו הנוכחי – כחצי מיליארד בשנה שעברה, כלומר ב-1995.

הממשלה הנוכחית רואה בטורקיה שותפה בכירה למטרותינו האזוריות ולערכינו הבסיסיים ביותר – יציבות וחתירה לשלום. טורקיה חולקת עמנו את ההשקפה, שבהעדר ביטחון לא יכון שלום. שתי המדינות סובלות מפגעי הטרור והן מחויבות באופן מובהק ביותר ללחום בו ובגורמים המעניקים לו תמיכה ומחסה. שותפות זו של ערכים תמשיך להנחות את מאמצינו להגביר ולהעמיק את קשרינו עם טורקיה, ממשלתה ועמה.

אכן יש לפנינו חידוש בעצם העובדה שלראשונה מאז יסד אותה אטאטורק מכהן בראשות ממשלת טורקיה אדם שהוא מוסלמי מאמין. אך אין בכך משום תמיהה בעינינו. כפי שכבר ציינתי בראשית דברי, יש לנו הערכה לכך שמר ארבאקאן הגיע לכהונתו בתהליך דמוקרטי.

בהקשר זה ברצוני להבהיר מעל במה זו, אדוני היושב-ראש, אנחנו לא אנטי-מוסלמים. מעולם לא היינו כאלה ולא נהיה כאלה. אין לנו סכסוך עם האסלאם. יש לנו מאבק עם כוחות מיליטנטיים המנצלים את הפרשנות המעוותת שלהם לאמונה המוסלמית והופכים את אמונתם למכשיר של אלימות, שטנה ושפיכות דמים.

אנחנו רואים בטורקיה מדינה ייחודית, שבזכות קשריה הטובים עם העולם המוסלמי ובגלל היות רובם המכריע של אזרחיה מוסלמים יכולה לשמש כגשר וכתנא דמסייע במאמצינו להגיע לשלום עם העולם המוסלמי כולו. זאת תקוותנו.

ברצוני לציין עוד, שבימים שחלפו מאז החלה הממשלה החדשה בטורקיה בפעולתה נדמן לי לשוחח טלפונית עם עמיתתי טנסו צ'ילר, שהיא סגנית ראש הממשלה ושרת החוץ בממשלה החדשה. גברת צ'ילר, שבעת כהונתה בעבר כראש הממשלה תרמה רבות להידוק קשרי טורקיה וישראל, הביעה בפני באופן נחרץ את מחויבותה להמשך הידידות בין שתי המדינות שלנו. הקשרים השוטפים בדרג רם זה ובכל הדרגים נמשכים ללא הפרעה, ואני צופה שיימשך גם מימושם של כל ההסכמים שנחתמו בין ארצותינו.

הסימנים שקיבלנו לכך בימים האחרונים נוטעים בנו את התקווה, שמעבר לוויכוח של העבר קיים כר נרחב לשיתוף פעולה גם עם העומדים בראש הממשלה שזה לא כבר נכנסה לתפקידה.

ואשר לסוגיית השבחת מטוסי ה"פנטום" של טורקיה, סוגיית השבחתם של מטוסים אלה של חיל האוויר הטורקי בישראל תמצא את פתרונה, לפי מיטב ידיעתי, בימים הקרובים ביותר, ואנחנו מטפלים בזה עם כל הגורמים.

הפרטים הפיננסיים האחרונים בסוגיה זו הם בשלבי סיום. זו עסקה רבת-חשיבות לשתי המדינות, הן מההיבט המדיני והן מההיבט הכלכלי. היקפה, כ-650 מיליון דולר, יבטיח את קיומם של מקומות

עבודה חשובים, הן בתעשיות שלנו והן בתעשיות הטורקיות, ולפיכך חשוב מאוד להביאה לסיום מוצלח. כפי שציינתי, זאת תקוותי. זה עניין של ימים, אדוני היושב-ראש. יש לי כל היסוד להניח כי כך יהיה.

אשר להסכם הצבאי בין שתי המדינות, מדובר בהסכם לשיתוף פעולה בתחומי ההדרכה והאימונים, שאיננו מכון בשום צורה כנגד מדינה שלישית כלשהי. הטורקים ואנחנו הבהרנו זאת לכל מי שפנה וביקש הבהרות.

בימים האחרונים אמר ראש הממשלה החדש של טורקיה, שאין הוא רואה בהסכם כל רע. גם נשיא מצרים מובארק אמר בביקורו באנקרה, בשבוע שעבר, שברור לו עתה, לאחר שקיבל את הסברי מארחיו, שההסכם אינו מכון כנגד מדינות ערב.

ככל הידוע לנו, מתעתדת ממשלת אנקרה לכבד את כל הסכמיה, ובכללם הסכם זה. אנו מצדנו נמשיך לפעול לחיזוק הקשרים והידידות עם המדינה החשובה טורקיה.

מפאת חשיבות העניין אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לאדוני שר החוץ דוד לוי.

חבר הכנסת רפי אדרי, האם אתה מקבל את הצעת השר להעביר את הנושא לוועדה?

רפאל אדרי (העבודה):

כן.

היו"ר ח' דיין:

יש הצעה של חבר הכנסת עזמי בשארה להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה, דקה מן המקום.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, הצעתו של חבר הכנסת אדרי בעניין טורקיה והיחסים בין טורקיה לישראל היא אומנם הצעה חשובה, אבל לדעתי לא מבוססת כלל. הדברים שנאמרו על הדמוקרטיה בטורקיה הם

לדעתי לא מבוססים. בטורקיה יש אומנם משטר פלורליסטי, אבל קשה, קשה מאוד לכנות את המשטר בטורקיה דמוקרטי.

אני לא יודע איך יכול משהו לעמוד על הבמה בכנסת ולא לדבר על שביתת הרעב המתקיימת עכשיו בבתי-הסוהר בטורקיה. רק אתמול נפטר שם משהו, ושני אסירים פוליטיים, מבין כל האסירים הפוליטיים השובתים עכשיו רעב בטורקיה, נמצאים בסכנת חיים.

טורקיה היא מדינה שמדכאת מיליוני כורדים, ולא נותנת להם לדבר בשפת אמם. לכנות את טורקיה מדינה דמוקרטית, בצורה שבה דובר כאן היום, לדעתי זה רחוק מאוד מהאמת. יש בה אומנם משטר מפלגתי פלורליסטי, אבל זה לא משטר דמוקרטי.

זה הדבר הראשון. הדבר השני, החשוב יותר, הוא לדעתי הדיבור היותר – – –

קריאה:

— — —

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

גם לא זה. זכויות האזרח הכורדי לא נשמרות בטורקיה בשום מובן שהוא. זה משטר פלורליסטי וכו'.

העילה העיקרית להעלאת ההצעה לסדר-היום היא עלייתו של ארבאקאן לשלטון. הדיבור על ארבאקאן, כאילו הוא מייצג זרם פונדמנטליסטי, איננו נכון. לצערי לא נכון גם מה שאמר אדוני שר החוץ, שזו פעם ראשונה שמוסלמי מאמין שולט בטורקיה.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם בבקשה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

כן, אני מסיים.

תמיד שלטו בטורקיה מוסלמים מאמינים. המפלגה הזאת דומה מאוד, בכיוון שלה, למפלגה כמו ש"ס בישראל. אנחנו לא מדברים כאן על שום מהפך פונדמנטליסטי. בטורקיה קיים אותו משטר. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת עזמי בשארה.

אנחנו עוברים להצבעה. לפנינו שתי הצעות: הצעה אחת – להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון, והצעה שנייה – להסיר את הנושא מסדר-היום. אנחנו מצביעים. מי בעד העברת הנושא לוועדת החוץ והביטחון?

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

14 בעד, אחד נגד, אין נמנעים. ההצעה תעבור לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

הצעה לסדר-היום הפסקת שליחותם של שגרירים וקונסולים אשר מונו על-ידי הממשלה **הקודמת**

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 330, בנושא: הפסקת שליחותם של שגרירים וקונסולים אשר מונו על-ידי הממשלה הקודמת. יעלה את ההצעה חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה. עשר דקות, או שמונה?

חגי מירום (העבודה):

12 דקות יספיקו.

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, חברי חברי הכנסת, כאשר הגשתי את הצעתי בעניין ההודעות לשגרירים ולקונסולים לא הייתי ער לכך שאנחנו נעמוד כאן יום אחד לאחר פגישתו של שר החוץ דוד לוי עם ראש הרשות הפלשתינית יאסר ערפאת. על כן אני מוצא לנחוץ להקדיש, אדוני שר החוץ, מחצית מהצעתי לסדר-היום לעניין פגישתך עם ראש הרשות.

נדמה לי שמדובר באירוע מיוחד במינו, בפריצת דרך בכל הקשור לממשלת הליכוד, ואני מרגיש שאני חייב להקדיש לפחות חמש מעשר הדקות העומדות לרשותי לעניין הזה.

ראשית אני רוצה לפנות אליך, אדוני שר החוץ, בברכה. אני חושב שנקטת צעד אמיץ. היית השר הראשון בממשלת הליכוד שהלך לפגוש את יאסר ערפאת ולחץ את ידו, ותקשר אתו, והחל לפתח אתו את הדרכים המתאימות למימוש ההסכמים שעליהם חתמה ממשלת העבודה.

אני שמח על כך, אבל אני מוכרח להגיד ששמחתי זו מהולה באיזו תחושה משונה. אם אנחנו זוכרים את תעמולת הזוגיות השבורות, החלונות המתנפצים וההצגה של לחיצת היד או ההליכה יד ביד של שמעון פרס עם יאסר ערפאת כחטא וכפשע, כדבר שלא יסולח – – –

הי"ר ח' דיין:

או היונה הקשורה.

חגי מירום (העבודה):

הנה אתה, אדוני שר החוץ, הלכת וביצעת בדיוק אותו מעשה, שאני מברך עליו. אבל בכל זאת נשאלת השאלה: לא יצאו עוד מאה ימים לממשלת הליכוד, והנה אתם כבר על הדרך הנכונה, דרך השלום, הדרך שהותוותה על-ידי הממשלה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

חיים רמון (העבודה):

סופה לדבר (העבודה):

צבועים.

חגי מירום (העבודה):

אדוני שר החוץ, אני זוכר את תמונות הזוועה בתעמולת הבחירות שלכם, כאשר הצגתם את שמעון פרס לוחץ את ידו של יאסר ערפאת. והנה היום בעיתונים שלנו תמונה מרכזית, תמונה חשובה ביותר, תמונה שלא תישכח, אדוני שר החוץ, שלך, שבה אתה לוחץ את ידו של יאסר ערפאת.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

מה כתוב בכותרת שמעל התמונה?

חגי מירום (העבודה):

פשוט, זה לא שמעון פרס. אני שפשפתי את העיניים הבוקר. ניסיתי לראות, אולי אני רואה את שמעון פרס ולא את דוד לוי, שר החוץ של ממשלת ישראל. שמעון פרס לא עומד כאן. עומד כאן שר החוץ דוד לוי, והוא אשר לוחץ את ידו של יאסר ערפאת.

חיים רמון (העבודה):

זה פוטו-מונטאז', אל תאמין.

חגי מירום (העבודה):

לא, זה לא פוטו-מונטאז'; בדקתי ובחנתי. יעקב ברדוגו היה שם גם הוא. עורך-הדין מולכו ראה את זה בעיניים שלו. שורה ארוכה. האלוף שחור היה שם אתם.

חיים רמון (העבודה):

ולא היה שחור בעיניים?

חגי מירום (העבודה):

היה זה מחזה היסטורי. אני אומר לך, אדוני שר החוץ – אני גם מציג את זה לעיניו של הציבור הישראלי. זאת תמונה ראויה; אתה ראוי לכל ברכה על התמונה הזאת.

אני מוצא לנחוץ לומר, שמה שהוצג על-ידיכם, אדוני שר החוץ, כספינת תועבה – הפך להיות ספינת האהבה. כך צריך להיות. כך מובילים תהליך של שלום.

אני בטוח, אדוני שר החוץ, ואני סומך עליך, כי אני מעריך אותך, ואני יודע שאתה מתון בהרבה מסממאות השקר של תעמולת הבחירות של הליכוד – אתה תוביל לכך שלא יסגרו את ה"אוריינט האוס"; אתה תוביל לכך שתהיה נסיגה מחברון, והיא תהיה בקרוב; ואתה, אדוני שר החוץ, אין לי FURTHER שום ספק בכך, תוביל לכך שתהיה היערכות מחודשת, מה שנקרא באנגלית: REDEPLOYMENT בשטחי יהודה ושומרון. אין לי ספק שאתה גם תתחיל את הדיונים על הסדרי הקבע.

אני מבקש ממך, אדוני שר החוץ, אם תוכל לומר משהו: האם כבר החלפתם איזו מלה, אתה ויאסר ערפאת, על הכיוון של הסדרי הקבע, של כינון הוועדות המשותפות? זה נושא חשוב. זה לא נושא זניח. הממשלה הקודמת התחייבה עליו. אני משוכנע שאתה תלך במהלך הזה. לאן תגיעו? – תגיעו למדינה פלשתינית, אחרת הכול יתנפץ. לאן תגיעו? – תגיעו לזכות שיבה מוגבלת של פלשתינים גם לשטחים שיימסרו לפלשתינים, אחרת הכול יתנפץ. ואתם גם לא תקימו התיישבות יהודית חדשה ביהודה ובשומרון, כי אתם מבינים שיש אחריות ומוכרחים לעשות זאת.

אני שולח לך מכאן את ברכותי האישיות, אני משוכנע שגם את ברכות סיעתי, על הצעד האדיר הזה שביצעת אתמול.

ואשר להצעתי לסדר-היום, אני רוצה לומר כאן, אדוני שר החוץ – – –

יונה יהב (העבודה):

עוד לא גמרת חמש דקות.

היו"ר ח' דיין:

הוא עוד לא התחיל לדבר על הצעתו. עד עכשיו זה היה רק הקדמה.

חגי מירום (העבודה):

אתם רוצים לשמוע עוד קצת על העניין הזה, כי יש לי הערכות משלי – – –

יונה יהב (העבודה):

תגיד לשר החוץ בשמנו, שכל עוד הוא ימשיך, אנחנו תומכים בו מכל הלב.

היו"ר ח' דיין:

יש לך עוד ארבע דקות. תחלק את הזמן כפי שנוח לך.

חגי מירום (העבודה):

אם אתה רוצה, אני אסכם את דברי, ואומר כאן לשר החוץ – יש שיר כזה, שמלותיו העיקריות הן: דברים שרואים מכאן לא רואים משם. דברים שהשר רואה היום בתפקידו כשר החוץ, לא יכול היה לראות אותם מחוץ למשרד החוץ. את הדברים שראש הממשלה רואה היום מכיסאו כראש ממשלה הוא לא יכול היה לראות מהמקום שבו הוא היה קודם. ואני מברך על כך.

יונה יהב (העבודה):

תזכיר לאלה שצופים, ששר החוץ היה זה שהציע לשמעון פרס לצאת מלבנון. זו דרכו של שר החוץ תמיד. אנחנו נתמוך בו.

חגי מירום (העבודה):

בהחלט. הוא מן המתונים, תמיד חשבנו שהוא מן המתונים.

חיים רמון (העבודה):

אני מציע שלא נתמוך בו תמיכה כל כך גורפת, כי אנחנו לא רוצים לקלקל – זה עלול לפגוע.

יונה יהב (העבודה):

אדוני שר החוץ, יש לך פינה חמה בלב אצלנו.

חגי מירום (העבודה):

אדוני שר החוץ, אני רוצה לומר כמה דברים. חבר הכנסת חיים רמון, אתה מפריע.

היו"ר ח' דיין:

החברים שלך מפריעים לך.

חגי מירום (העבודה):

בשבוע החולף קיבלו חמישה שגרירים וקונסולים, שהיו מינויים פוליטיים של העבודה, צווי גירוש ממשרד החוץ שאתה עומד בראשו. הם נתבקשו לארוז את חפציהם ולהכין את עצמם לחזרה לישראל. מדובר בשגרירים שלנו: ברוסיה – הגברת עליזה שנהר; בטורקיה – מר צבי אלפלג; בניו-זילנד – מר ניסן קרופסקי. בברלין – הקונסול יעקב ויסמונסקי; במיאמי – הקונסולית רוחמה חרמון.

זאת לא הפעם הראשונה שמינויים פוליטיים מקבלים הודעה שהם חוזרים הביתה.

יונה יהב (העבודה):

אנחנו כיבדנו את המינויים הפוליטיים של השר לוי.

חגי מירום (העבודה):

אבל נראה לי שההודעות האלה, עוד כמעט טרם הספקת לחמם את הכיסא כשר החוץ, נעשו בחיפזון. היה כאן דיון רציני מאוד על עניין טורקיה, למשל – – –

יונה יהב (העבודה):

ד"ר לנקרי נשאר.

חגי מירום (העבודה):

רגע, אני אומר את זה, תחכה; תן קצת צ'אנס, למדנו את החומר.

שגרירנו בטורקיה צבי אלפלג יושב שם קצת יותר משנה. טורקיה היא לא עוד מדינה במזרח התיכון; היא אחת המדינות החשובות ביותר – כמעט שכנה שלנו, הפתח והשער לאירופה, מערכת יחסים כזו או אחרת עם העולם האסלאמי. והנה צבי אלפלג מקבל הודעה. אי-אפשר לחכות עוד קצת? עוד שנה, עוד שנה וחצי? משהו שיעשה מהכהונה שלו כהונה רצינית, ולא איזה דבר שמסלקים אותו כך.

אדוני שר החוץ, אם תאמר לי שגם אנחנו עשינו כך, אתה תצדק – אם כי יושב פה חבר הכנסת לנקרי, שהיה שגרירנו בצרפת ולא קיבל צו גירוש כזה, כי היתה הערכה לעבודתו. הגישה הנכונה צריכה להיות: שקול מיהו השגריר שלך, שקול מיהו האיש, מהו תפקודו, מהי מרכזיותו.

יש גם שגרירים וקונסולים, כמו למשל שגרירנו בדרום-אפריקה אלעזר גרנות, שהודיע בהגיונות הרבה ובטוהר תפיסתו המדינית, מייד עם חילופי השלטון: אני מחזיר את המנדט שלי, תודיעו לי מתי אני חוזר לארץ. זה יפה, זה מכובד – ויש לו קשרים עם מנדלה מפה ועד הודעה חדשה, הוא סלל דרכים והוא חשוב למדינת ישראל. הודיע – הודיע; כי הוא נאמן לתפיסת עולמו. אותו דבר עשה גם פרופסור איתמר רבינוביץ.

אני כבר מסכם.

היו"ר ח' דיין:

מסכם או מסיים?

חגי מירום (העבודה):

אבל בכל זאת, אדוני השר, מדובר פה בתופעה. ועכשיו אני רוצה לבקש ממך, אדוני השר, על מנת שלא תפעל להסרת הצעתי מסדר-היום אלא להעברתה לוועדה, אני רוצה להגיד לך כך: בין שמדובר בממשלת העבודה ובין שמדובר בממשלת הליכוד, צריך להפסיק את המינויים הפוליטיים במשרד החוץ בכלל. זאת לא צריכה להיות לשכת עבודה פוליטית של מפלגות. זה לא צריך להיות מקום מקלט לפוליטיקאים שרוצים למצוא להם פתרון. כך זה היה בזמננו, לכך זה משמש גם היום. זה לא צריך להיות.

לכן, לפי דעתי, צריך לחדול מזה. יש בדעתי לפנות בעניין זה למבקרת המדינה ולהציע לה להמליץ לאומה בעניין זה. יש בדעתי אפילו להגיש הצעת חוק בעניין זה, למניעת מינויים פוליטיים במשרד החוץ. למשרד החוץ יש אנשים מקצועיים ממדרגה ראשונה, שרתי ציבור שהוסמכו לעבודה מדינית, עושים אותה טוב, ואין לי שום ספק שהשאלה העקרונית הזאת של המינויים הפוליטיים, ללא קשר לליכוד או לעבודה, אלא בכלל מינויים פוליטיים, צריכה להישקל כאן על-ידי הכנסת.

ובסוף דברי, אדוני שר החוץ, אודה לך מאוד אם לנוכח האירוע הדרמטי שהתרחש אתמול, בכל זאת תתייחס לעניין המפגש שלך עם יאסר ערפאת, כי הכנסת ודאי תרצה לשמוע אותך. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום. אני מזמין את שר החוץ להשיב על ההצעה.

רבותי, ברצוני להזכיר לחברי הכנסת את לוח הזמנים – נשיאות הכנסת ויושב-ראש הכנסת החליטו, שהדיונים היום יימשכו עד השעה 14:00. על כן אני מבקש מחברי הכנסת להקפיד על הזמן בהצעות שלהם, כי יש סיכוי שלא כל הנושאים שעומדים היום על סדר-היום יידונו. תודה רבה.

אדוני שר החוץ, בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הקשבתי קשב רב לדבריו של חבר הכנסת חגי מירום, אפילו עם התנועה התיאטרלית בהציגו את העיתון והתמונה, ותהיתי ואני שואל, באמת, האם אתה עצוב או מבסוט?

חגי מירום (העבודה):

מבסוט. מבסוט חאלס.

שר החוץ ד' לוי:

מדברך נדמה היה שיש לך שתי התחושות יחד. מדוע? אני סבור, אני אפילו בטוח, שלו הלכה הממשלה הזאת בדרך אחרת ואמרה כפי שאמרתם עליה: היא לא תמשיך בתהליך השלום, היא לא תכיר ברשות – אני מתאר לי איזה נאום חוצב להבות היה כאן, ואילו תמונות פוטו-מונטאז' היית עושה. אנחנו מכירים את הכללים האלה.

EN PASSANT לכן, אני רוצה להבהיר, כבקשתך, אף שהנושא שהעלית לא דן בסוגיה זו כלל, ש-עשית תרגיל מוצלח, עם רטוריקה ועם פולמוס, אבל בגדר הטעם הטוב, ומשום כך אני אתייחס לדברך.

הרי הבעיה האמיתית היא זו, וצריך לזכור ולהזכיר עובדה אחת, היא לא שייכת לתקופה היסטורית רחוקה, בשנים אלה. מי שדחף את תהליך השלום עדי מדריד היה מפלגת הליכוד בממשלה, ממשלת הליכוד; הדבר שנראה היה משימה בלתי אפשרית. את העובדה הקטנה הזאת צריך לזכור ולהזכיר.

לראשונה מאז הקמת המדינה היה מפגש פנים-אל-פנים של ישראל עם כל שכנותיה, ולאחר מכן באו גם מפגשים נוספים רחבים יותר בדיונים המולטילטרליים, שבהם לקחו חלק מדינות ערביות מצפון-

אפריקה ומן המפרץ ומן הסביבה שלנו. אנחנו יזמנו זאת; מה, כדי לסדר אתכם, כדי לתת לכם סיפוק? – מתוך אמונה שצריך להתקדם אל השלום. בהזדמנות זו, את השלום הראשון עם מדינה ערבית, מצרים – ממשלת הליכוד עשתה. מה לעשות, אלה העובדות.

יונה יהב (העבודה):

איש לא מתכחש להן.

שר החוץ ד' לוי:

רגע, אמרתי מתכחשים? כאשר משחקים במשחק המסוים, ועוד מעט תבוא בוודאי הצעה של חברי, חבר הכנסת בן-עמי, שירצה לדעת מה יחסנו ומדיניותנו כלפי העולם הערבי – גם אז נבהיר זאת עוד הפעם. מה לעשות? אנחנו נמצאים – – –

יונה יהב (העבודה):

— — —

שר החוץ ד' לוי:

תרשה לי, בבקשה, או שאני לא אתייחס בכלל לנושא, כי אני לא מחויב. זו משאלה שאני בחרתי באמת להתייחס אליה. אבל הבעיה היא שאנחנו עומדים כצד שמחויב בהוכחה מתמדת, ולא חשוב מה ייאמר, אפילו לא חשוב מה ייעשה. אנחנו אמרנו, גם בקווי היסוד של הממשלה, מדיניותנו, ובמרכז פעילותנו המדינית – קידום תהליך השלום. אמרנו זאת גם מעל במה זו.

נכון, אנחנו לא יזמנו את הסכמי אוסלו, זאת עובדה. אתם, בבהילות שלכם כי רבה, כשראיתם שאינכם מסוגלים להשיג שלום, והנה חולף זמן של שישה חודשים, תשעה חודשים, שנה, ומתוך חשש לפירוק קואליציה מסוימת, שבה האצבע המאשימה היתה כלפי מפלגת העבודה, נטשתם את התהליך של מדריד והלכתם לאוסלו, בחשכה – יש לי חדשות בשבילך – באותם זמנים, בניגוד לחוק, דבר שאין לו תקדים.

אבל ניחא, לא אחזור עכשיו על ההיסטוריה. הושגו הסכמים. אנחנו לא יזמנו את ההסכמים האלה. אבל כממשלה אחראית במשטר דמוקרטי, המחויבויות שלכם מחייבות אותנו.

סופה לדבר (העבודה):

הכול?

שר החוץ ד' לוי:

כל מה שכתוב וחתום. אני לא רוצה להרחיב, כי זאת לא ההזדמנות, משום שאני נתקל גם בדברים שנאמרים שאפילו את לא יודעת עליהם.

סופה לדבר (העבודה):

יכול להיות.

שר החוץ ד' לוי:

אני מעדיף עכשיו, כדי שלא לקלקל תהליך מסוים, לא לומר אותם, מתוך אחריות לעתיד.

לכן, אף שלא חתמנו, אנחנו מקבלים את הרציפות של האחריות, ואף שבמפגש זה אני פועל על-פי מדיניות הממשלה כולה, הברורה, וכאשר נפגשתי עם ראש הרשות, עם ערפאת, נפגשתי בשם הממשלה כולה. אנחנו מתכוונים להתקדם, ואמרתי זאת עוד לפני הבחירות, שנה לפני הבחירות; כאשר המציאות היא כזאת ויש רשות שנבחרה, עם כל הביקורת, אי-אפשר להתעלם מכך שזהו הפרטנר. אמרתי זאת בפומבי, עוד לפני שהייתי חבר הממשלה. אותה ממשלה במדיניותה קבעה לכבד, כמובן כיבוד הדדי, של שני הצדדים. אין צד אחד שאליו באים בטענה והצד השני פטור. את הדברים אמרתי בפגישתי, ואני יכול לומר לכנסת שהדברים התקבלו.

תביעתנו למלחמה בטרור ובתשתית המאיימת של ה"חמאס", שהיא סכנה לתהליך, סכנה לנו וסכנה לרשות ולמי שעומד בראשה – גם את הדברים האלה אמרתי בצורה הברורה ביותר והישרה. אם הרשות לא תילחם בתשתית הטרור, אזי כל התהליך בסכנה. ואת הדברים האלה אני לא אומר לך, אמרתי לו והוא מבין זאת.

יש דברים נוספים, שבדיון מיוחד אני מוכן להרחיב בהם. אנחנו מתכוונים להמשיך בכיבוד הסכמים המבוסס על הדדיות. העניין המרכזי הוא הטרור והדברתו, פעילות אינטנסיבית נגד התשתית והדברתה והפסקת הפעילות השלטונית המדינית של הרשות בירושלים. את הדברים כפי שאני אומר לך פה שמתי על השולחן שם. זה מנוגד להסכם, ועליהם להפסיק. אני לא מתכוון לפעילות תרבותית, לפעילות קהילתית, לא. את זה אפילו אנחנו מכבדים. פעילות שלטונית, מדינית, מנוגדת להסכם, ואנחנו לא נסבול אותה. אמרנו זאת שם: אל תאלצו אותנו להפסיק אותה, תגלו בבקשה את הדבקות שלכם ואת קיום חלקכם בהסכם. אני יכול לומר לך, שהדברים נתקבלו בהבנה ובאמירה שאין צורך בפעילות הזאת, ואנחנו מצפים כי הדבר הזה יקוים הלכה למעשה, והכול יהיה מבוסס על אמינות ואחריות משני הצדדים.

אשר למעמד הקבע וכיוצא באלה: אנחנו לא נכנסו לזה. יש השלב שבו ישראל והרשות ייכנסו לדיונים על מעמד הקבע. כפי שנקבע בהסכם, דיונים אלה יימשכו שלוש שנים. אנחנו לא מעוניינים בסחבת.

המסלול עשוי תחנות, תחנה תחנה, ובמילוי, הלכה למעשה, של המחויבויות של שני הצדדים נתקדם גם לתחנה הזאת.

הקמנו והסכמנו על שתי ועדות, על ועדת היגוי עליונה משותפת ועל ועדה לבירור, לבקרה וליישום. אני חייב לומר, שהדברים שהעליתי שם בתחומים רבים – מפאת חומרתם לא היו נושא לדיון, למשא-ומתן, אלא קיום חלק בהסכם – נתקבלו, ואני שבע רצון מהפגישה.

עכשיו אתה תרעיף עלי שבחים, וחבר הכנסת רמון יאמר: אל תשבח, בואו לא נקלקל לו. מה אתם מקלקלים? זה פיקניק פרטי שלי? זו מדיניות הממשלה, אני שמח שהיא כזאת. אישית אני רוצה לומר לכל אלה שקמים בימים אלה, גם בקרב מפלגתי ומתומכי הממשלה, ומותחים ביקורת ברדיו: אדרבה, מה האלטרנטיבה שלכם? בבקשה, מה האלטרנטיבה? ממשלה זו קבעה, גם במצע של הליכוד, גם בקווי היסוד שלה, שהיא מכירה ברשות הפלשתינית כפרטנר למשא-ומתן, ואי-אפשר להתעורר כאשר קורה דבר זה, שהוא ביטוי הלכה למעשה של מדיניות הממשלה, בידיעת כל שרי הממשלה ובשליחות ראש הממשלה, ויתחילו לנסות ליהנות משני העולמות. אני לא אסבול, אני אומר זאת, את החלוקה המדומה של הטוב והרע והמכוער.

חיים רמון (העבודה):

מי הטוב ומי המכוער?

שר החוץ ד' לוי:

זו הדרך. אני פונה לכל הבית, ואתה מכיר אותי כאשר אני מאמין בדבר והוא ביטוי של הממשלה כולה: מי שחושב שיש לו אלטרנטיבה לאחר שנוצר בשטח מצב כמות שהוא ולאחר שזה הקו של הממשלה, יציג אותה, בבקשה. יש כאלה שחושבים אולי, שב ואל תעשה והכול יסתדר מאליו. אני שמח שאלה אינם צריכים לתת דין-וחשבון לציבור ולמדינה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר החוץ, יש לי בקשה אליך: לך יש עוד שני נושאים, ואנחנו חייבים לסיים היום בשעה 14:00. מכיוון שיש עוד שני נושאים שנוגעים לך, אבקש, אם תוכל, לחלק את תשובתך לשלוש מנות.

שר החוץ ד' לוי:

כן. אבל חבר הכנסת חברי חגי מירום הכניס נושא רגיל ונושא "ככה" והוא מבקש – – –

היו"ר ש' וייס:

אתה התחלת דווקא ב"ככה".

שר החוץ ד' לוי:

אלא מה? יש שיר שנקרא "ככה וככה". הוא ניצל זאת – – –

היו"ר ש' וייס:

יש לי הצעה: שיהיה ככה וככה וככה, שלוש מנות. יש שלושה דוברים.

שר החוץ ד' לוי:

זאת המדיניות של הממשלה, ואנחנו מתכוונים להמשיך בה. היא מושתתת על הדדיות, כאשר הביטחון הוא הדבר המרכזי שעליו יקום וייפול כל התהליך. ישראל לא תסבול בשום תנאי רפיון במלחמה בגורמים הטרוריסטיים ולא תוכל לסבול פגיעות באזרחיה. אני שמח שהצד השני קיבל על עצמו לפעול – איך הוא הגדיר – במאה אחוזים מאמץ והוא מבין שהסכנה הזאת מאיימת גם עליו. הוא הרחיב את הדיבור לגבי זה. אני מקווה שהדברים האלה יבואו לידי ביטוי בפעולה אינטנסיבית ולא פוסקת.

חיים רמון (העבודה):

אדוני שר החוץ, הממשלה בהחלט סומכת על ערפאת במלחמתו בטרור.

שר החוץ ד' לוי:

הממשלה סומכת ותסמוך על עובדות, על עובדות – –

חיים רמון (העבודה):

מה מצב העובדות?

שר החוץ ד' לוי:

— — ולא לשקול לא לומר דבר לפרטנר כאשר זה מתחייב — אל נאמר אותו כדי לא להרגיז אותו, ולהיות "הדוברים של". תהיו קודם כול הדוברים של ישראל ותביאו את הדברים בתקיפות ובמלוא חומרתם, על השולחן. הכמיהה להתקדמות לשלום אסור שתסטה מהמחויבות שלנו לעמוד על הדברים החיוניים — ועל השולחן. לא ב"נדמה לי". אני שמח שהדברים הוגשו אל השולחן. אני מקווה כי המעשים יהיו ביטוי להתחייבויות.

חיים רמון (העבודה):

איך המעשים?

היו"ר ש' וייס:

לא, חבר הכנסת רמון.

שר החוץ ד' לוי:

תגיש הצעה לסדר-היום, טוב? הנה, אני מתגרה.

היו"ר ש' וייס:

יש לנו עוד חברים שצריך לתת להם אפשרות.

שר החוץ ד' לוי:

— — — אדוני היושב-ראש, לנושא עצמו — — —

היו"ר ש' וייס:

מה אנחנו עושים? יש לנו קצת מצוקה היום, כי עלינו לסיים בשעה 14:00 בגלל תשעה באב.

חגי מירום (העבודה):

מה אתה רוצה, שהוא לא יענה?

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש הפעם, אם השר יוכל, קצת לתמצת. מכיוון שיש עוד שתי הצעות שמתייחסות אליך, תשזור את ההמשך בהמשך. אני רוצה לתת בכל זאת אפשרות ביטוי לחברים נוספים.

שר החוץ ד' לוי:

על-פי הסכם משנת 1977 זכאי שר החוץ למנות 11 אנשים מטעמו לתפקידי ייצוג בשירות הדיפלומטי בנציגויות ישראל ברחבי העולם. אלו הם מינויים שלא מקרב עובדי שירות החוץ והם מוגדרים כמינויים חיצוניים.

טרם צאתו לשליחותו חותם כל מי שמונה במסגרת מכסת המינויים החיצוניים על חוזה סטנדרטי. במסגרתו של חוזה זה מוגדרת תקופת כהונתו לשנתיים. סעיף אחר בחוזה מאפשר את התרתו בידי השר או נציגו בהתראה של חודש מראש.

יצוין, שמבין 11 הנציגים שמונו על-ידי הממשלה הקודמת קיבלו הודעות על הפסקת שליחותם שבעה בלבד, ולא תשעה, כפי שמצוין בטעות בהצעה לסדר-היום. שישה מבין אותם שבעה ישלימו לפחות את שתי שנות הכהונה המוגדרות בחוזה העסקתם, וחלקם יסיים שלוש שנים בתפקיד ואף יותר מכך.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני לא רוצה להרחיב, יש לי פה טיעונים המוכרים וידועים לך. זה לא גירוש, אלא דבר טבעי ומקובל. אין פה מצב שבאים לסלק מאן דהוא. אני רוצה לציין, שיש גם כאלה, שעם היוודע תוצאות הבחירות הודיעו שהם עוזבים את השליחות שלהם. אני מברך על הכנות ועל גילויי האחריות על-פי דעתם ומצפונם. לכן, לא נעשה פה צעד של גירוש אלא הכול לפי הכללים המקובלים.

ההצעה הזאת מתייחסת לדברים שנדמה היה שהם לא מבוססים, לכן לאחר ההסבר – ואפשר לברר כל מקרה לגופו – אני מציע להוריד את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר החוץ. הצעה להעביר לוועדה – של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. בבקשה, דקה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר החוץ, אני רוצה לברך על הפגישה שלך אתמול עם ערפאת. זו היתה פגישה חשובה. אנחנו תמיד קראנו לכל הממשלות לפגוש את מר ערפאת וחבריו כדי להגיע להסכם

של שלום. הכתובת הפלשתינית היחידה לכל אפשרות של שלום, של דו-קיום בין שני העמים, היא ערפאת. אש"ף תמיד היה הכתובת. אני שמח שסוף סוף אתם מתפכחים ופוגשים את מר ערפאת.

אבל אני רוצה גם לציין, שמה שצריך לעשות הוא שגם ראש הממשלה מר נתניהו יפגוש את מר ערפאת, ולא כמי שעושה טובה שהוא פוגש אותו אלא יפגוש אותו למען העניין, ידבר אתו על שלום.

טוב מה שעשית, אבל צריך להמשיך במפגשים הללו ולקדם בפועל את תהליך השלום ולא רק לקיים פגישות למען הפגישות.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת דראושה.

אנו עוברים להצבעה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לבקש משר החוץ, אף-על-פי שיש כאן רוב לקואליציה, שיסכים להעביר את הנושא לוועדה. אנו סבורים שיש מקום לכך שחברי הכנסת יקיימו דיון בנושא בוועדה. זה עניין של מדיניות שאנחנו נוקטים.

שר החוץ ד' לוי:

כל ההקדמה שהיתה, היתה תשובה על משאלה ולא על הצעה לסדר-היום. ההצעה לסדר-היום היתה על הפסקת שליחותם של שגרירים וקונסולים, ואותה אני מבקש להסיר מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

העניינים ברורים; נעבור להצבעה. זו זכותו של שר החוץ. אם כן, הפסקת שליחותם של שגרירים וקונסולים אשר מונח על-ידי הממשלה הקודמת – מי בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה ומי בעד ההצעה להסיר מסדר-היום? ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 10

נמנעים – 1

היו"ר ש' וייס:

המצב הוא תיקו. מה זה אומר? אני לא בטוח שזה אומר שההצעה לא נכללת בסדר-היום. הרי משהו צריך לקרות עם זה. אני לא רוצה לבזבז זמן; האמינו לי שאני לא מדבר כאן סתם.

חגי מירום (העבודה):

לוועדת הפירושים.

שר החוץ ד' לוי:

לא, לא – – –

היו"ר ש' וייס:

יש פה הצעה שתיקו אין משמעותו הסרה, כי יש פה שני מצבים. אבל לא חשוב. כרגע אני קובע שזה תיקו, וזהו. חבל לבזבז זמן, אבל תחשבו על זה בעצמכם, שבנסיבות האלה תיקו זה לא כמו בנסיבות אחרות. חבל על הסימפוזיון. הנושא נדון, ובכל זאת נדון כאן במליאה היום, ואני קובע שהוא לא נכלל בסדר-היום של הכנסת.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ש' וייס:

הודעה קצרה ליושב-ראש ועדת הכנסת, ואחרי כן יביא חבר הכנסת שלמה בן-עמי את הצעתו. אני מבקש מסגנית המזכיר לברר אצל יושב-ראש הכנסת אם אנחנו מפסיקים ב-14:00 בדיוק, כי אז כדאי לבקש את סליחתם של בעלי ההצעות שכבר לא יספיקו להגיע היום ולא להזמין לכאן את השרים.

בבקשה, אדוני.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכנסת קבעה בישיבתה אתמול, כי ועדת הכלכלה תדון בהצעות לסדר-היום בנושא: עיבוי ההתנחלויות והקצאת דירות בקריית-ארבע – של חברי הכנסת האשם מחאמיד, רחבעם זאבי, דוד צוקר ויצחק כהן. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה. אנו מסתפקים בהודעה, תודה רבה.

החלטה בדבר תיקון טעות בחוק הסדרת מקומות רחצה (תיקון מס' 2), התשנ"ו-1996

היו"ר ש' וייס:

רציתי להזמין את חבר הכנסת שלמה בן-עמי להצעה לסדר-היום, אבל אבקשך להמתין דקה עד ששר החוץ ייכנס, ובינתיים אני מזמין את חבר הכנסת מיכה גולדמן למסור הודעה. אני מציע בכל זאת להזמין את שר החוץ, כי גם ההצעה של חבר הכנסת שלמה בן-עמי, גם של חבר הכנסת בנימין אלון, מופנות אליו, ורצוי שיהיה כאן.

בבקשה, חבר הכנסת גולדמן.

מיכה גולדמן (בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא החלטה של ועדת הפנים ואיכות הסביבה בדבר תיקון טעות בחוק הסדרת מקומות רחצה (תיקון מס' 2), התשנ"ו-1996, לפי סעיף 10א לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948.

בנוסח שהונח על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית נפלה טעות שמוצע לתקנה.

סעיף 1 לחוק הסדרת מקומות רחצה (תיקון מס' 2), התשנ"ו-1996, מוסיף סעיף חדש לחוק הסדרת מקומות רחצה, התשכ"ד-1964 – הוא סעיף 5א. הסעיף קובע הוראות לעניין מקום מרפא מוכרז. סעיף קטן (א) מגדיר את המונח "מקום מרפא"; סעיף קטן (ב) קובע הוראות לעניין קביעת הסדרים וייעוד מועדים לרחצה נפרדת לגברים ולנשים; וסעיף קטן (ג) קובע הוראות לעניין הסדרת כל הנחוץ כדי לאפשר לנכים גישה למקום המרפא והשימוש בו.

סעיף קטן (ד), שבו נפלה הטעות, קובע את מקומות המרפא שעליהם יחול סעיף זה. בטעות נכתב בו "סעיף קטן זה יחול" במקום: "סעיף זה יחול". לפיכך, אני מבקש מחברי הכנסת לאשר את התיקון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רבותי חברי הכנסת, מי מסכים לתיקון הזה – יצביע. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 10

בעד ההחלטה – 12

נגד – אין

נמנעים – 1

ההחלטה בדבר תיקון טעות בחוק הסדרת מקומות רחצה (תיקון מס' 2),

התשנ"ו–1996, נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

12 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שהתיקון אושר. תודה רבה לחבר הכנסת מיכה גולדמן.

הצעה לסדר-היום

ממשלת נתניהו והעולם הערבי

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. חבר הכנסת שלמה בן-עמי, אני רואה ששר החוץ לא אתנו, הוא רק לקח קצת הפסקת עישון. בבקשה – הצעה לסדר-היום מס' 351.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, חברי הכנסת, בלא שום רוח של קנטרנות אני רוצה להצטרף לברכות של כמה מן החברים במפלגת העבודה כאן למפגש שהיה אתמול, ולכיוון הכללי שנדמה לי שמוביל שר החוץ דוד לוי בתוך הממשלה הנוכחית. זאת, למרות הדגש שהוא ביקש לשים בדבריו עכשיו וגם בדברים שאמר בהקשרים אחרים – שהוא מדבר בשם הממשלה כולה.

אני חושב שברור בעליל שבקואליציה הנוכחית יש בקיעים מאוד מאוד משמעותיים בסוגיה הזאת, משום שבאמת יש קו פרגמטי שמשתלב בעובדות החיים הבלתי נמנעות, ויש קו שסבור שהעולם, ובמקרה זה, המזרח התיכון או הרשות הפלשתינית או בן-השיח הפוטנציאלי צריכים להתאים את עצמם לאידיאולוגיה שלהם.

אני שמח ששר החוץ, שגם בתקופה שקדמה לוועידת מדריד היה מנוע מאוד קונסטרוקטיבי וחיובי בתהליך שהביא לאותה ועידה, ממשיך למלא את התפקיד הזה. אני שם דגש בעניין כי יש לי ספקות גדולים לגבי לכידותה של הקואליציה הזאת סביב הקו הזה. שמענו דברי ביקורת חריפים מאגף מסוים במפד"ל, מחבר הכנסת יהלום; שמענו דברים גם מהשר בני בגין. כך שיש כאן בהחלט כיוון שצריך לברך עליו, לא משום שהוא יוצר בקיעים, אלא משום שהוא הכיוון הנכון.

אשר למפגש עם ערפאת, אנחנו נתבשרנו שבעקבות המפגש הוא ישלח מכתב לאדוני, או לראש הממשלה, שיהיה מעין הסבר או הדגשת יתר של שאלת הביטול של האמנה הפלשתינית, ומאוד היה חשוב לשמוע מה דעתך, אדוני. האם מכתב מן הסוג הזה, ויהיה כתוב בו מה שלא יהיה כתוב, הוא בבחינת המסמר שינעל את הסוגיה הזאת, שהיתה כל כך חשובה במערכת הבחירות: ביטול את האמנה הפלשתינית, לא ביטול את האמנה הפלשתינית? במה מכתב כזה יהיה שונה מאותה הצהרה לנו, גמרנו, אין? זאת בהחלט סוגיה. CADUQUE מפורסמת שלו על :

אני גם שומע וקורא בכל מיני מקומות הכחשות של הפלשתינים באשר לביטול הפעילות המדינית שלהם במזרח-ירושלים, עניין שהגדרת אותו כאחת התוצאות של המפגש שלך עם ערפאת. מה האמת? יכול בהחלט להיות שיש פה איזה קו תפר שלא לגמרי ברור להם. השאלה, אם הוא ברור לנו. מכל מקום, אני בהחלט מברך על הפגישה עם ערפאת. מבלי שתודו בכך, מדובר כאן במפנה יסודי בהשקפת העולם של הממשלה הזאת, כפי שהיא בוטאה במהלך תקופת הבחירות.

הכוונה שלי אולי גם לבקש לקבל ממך פעם אחת, אדוני השר, בלי קשר לנושא הפלשתיני, איזו תמונה כללית של המזרח התיכון, מה בדיוק יש, מה היא התמונה שיש לליכוד, לאן בעצם אנחנו מובלים, מהי תמונת היחסים בין ישראל לעולם הערבי שאנחנו חותרים אליה. לממשלה הקודמת היה קונצפט; מה הוא הקונצפט שלכם?

כשאני מסתכל, למשל, על הנסיעה של ראש הממשלה למצרים, נסיעה חשובה מאין כמוה, ברור שכאן קרה דבר תמוה. את שחרור הקיטור האידיאולוגי עשה ראש הממשלה בקונגרס באמריקה, ואחר כך הוא בא למצרים, ועל-פי ייעוץ של ראש ממשלת ירדן כאברית, שבא כנראה בשליחותו של מובארק, בכלל לא בשליחותו של חוסיין, הוא התביית על גישה קצת יותר פרגמטית.

שאלה בפני עצמה, ואינני יודע אם אתה צריך לענות עליה, היא: מה קורה במערכת הייעוץ המדיני של ראש הממשלה עצמו, שהוא צריך את כאבריתי כדי להכין אותו לביקור במצרים? אולי כל מערך הייעוץ ותהליך בניית המדיניות אצל ראש הממשלה לוקים בחסר חמור ביותר. כאבריתי צריך לבוא ולהכין אותו ולהגיד לו מה להגיד ומה לא להגיד, לתת לו עצות. לא שיש לי בעיה עם זה שמדינה שמוגדרת כמדינה ידידה תיתן עצות, אבל יש לי ספקות גדולים מאוד לגבי השאלה, כיצד פועלת לשכת ראש הממשלה בהבנת האזור הזה.

ראש הממשלה ירד במצרים מכמה עקרונות: הדמוקרטיה היא רק רצון, היא לא התניה; ואשר לשאלת שטחים תמורת שלום, הוא אמר לבני-שיחו, כך אני שומע, שהוא יחתור לחזור למקורות של מדריד. אבל אדוני שר החוץ יודע, כמו כל אחד כאן, שלעולם אינך נעצר במקורות, ומבחינתה של הממשלה הזאת, לחזור למקורות ההם יכול עוד להיות חזרה לזירת הפשע.

אתה, לצערי הרב, לא היית באירוע הזה, וישב שם ראש הממשלה מול האגף היותר קיצוני באש"ף. עבד אל-שאפי זה האגף היותר קיצוני באש"ף. היום הוא האופוזיציה מבחוץ כלפי ערפאת. ומולו ישב ראש הממשלה שמיר. ולכן, יש איזו דינמיקה לעניין הזה. מה פירוש הדבר לחזור למקורות של מדריד? האם המקורות של מדריד לא הניחו את התביעה הבסיסית הזאת של העולם הערבי, שבלעדיה, כנראה, לא ניתן להתקדם להסדר, והיא – שטחים תמורת שלום? הרי אנחנו לא יכולים לשחק יותר מדי בנוסחאות.

ושאלה נוספת, שנדמה לי שהיא חיונית להבנת התהליך הזה, ולדעתי, זאת שאלה מדינית ואסטרטגית מן המעלה הראשונה: האם יש באמת אפשרות להתקדם בתהליך המדיני מתוך תקיעת טריז בתוך העולם הערבי? שאלה לגיטימית. האם, למשל, אנחנו יכולים להתקדם עם הפלשתינים, להתקדם עם המצרים – אין הרבה מה להתקדם עם המצרים, אבל ללכת עם המצרים – בלי להתקדם עם הסורים? האם בכלל ייתכן קונצפט כזה? משום שבסופו של דבר אנחנו חייבים להבין, שהמצרים הם חלק מן המארג הערבי, הם לא ירצו ללכת אתנו תוך כדי תקיעת טריז ביחס לסוריה.

דובר כאן קודם על טורקיה. יש חרדה מסוימת למצרים בנושא הטורקי. פועלים עם טורקיה, כדי שלא תבודד את סוריה, כדי שלא תזרוק את סוריה לזרועותיה של אירן. זאת אומרת, ההנחה הזאת, במידה שהיא קיימת, ואני אשמח מאוד אם השר יפריך אותה, ההנחה הזאת שאפשר להתקדם עם אחד, כדי להשתחרר מהצורך ללכת לפשרה הכואבת עם השני, היא הנחה נטולת בסיס. בידודה של סוריה או אי-התקדמות במסלול הפלשתיני יניע את העולם הערבי בתוך המטוטלת הזאת בין האופציה של סאדאת לאופציה של נאצר, העולם הערבי ישוב חזק מאוד אל האופציה הנאצריסטית. מובארק הוא אותו מובארק כאשר הוא הולך לוועידת שארם-אל-שיח' וכאשר הוא הולך לוועידת קהיר. הוא ילך אל הפסגה הערבית, שתהיה פסגה של תיאום, פסגה של בלימה, אם לא תהיה התקדמות ראויה בזווית הסורית. ולכן השאלה היא באמת: מה היא הראייה הכללית שלכם? מה היא הראייה הגלובלית?

ויש עוד איזו זווית, שבעיני היא חשובה – הזווית הירדנית. זה לא סוד, וזה התפרסם בעיתונים, שמכל התגובות שהיו בעולם הערבי לגבי חילופי השלטון בישראל, נדמה היה שנשמעה מוסיקה קצת שונה מירדן, יותר מברכת כלפי השינוי הזה, יותר מקדמת אותו בברכה. האם יש איזה קונצפט, תפיסה של הממשלה, שמניחה שאפשר להגיע להסדר ישראלי-ירדני שמקטין את ממדיו של הפתרון הפלשתיני? משום שאצל הירדנים, במשפחה ההאשמית, יש זרם, יש כיוון, יש מגמה שמניחה שהמשפחה ההאשמית צריכה, בדרך זו או אחרת, לשמור על נוכחותה בגדה המערבית. מה הוא באמת הקונצפט של הממשלה הזאת בסוגיה הזאת?

והערה אחרונה. נמצא כאן היום שר החוץ הצרפתי, והוא מן המובילים, עם אירופים אחרים, את הדפוס הזה של הדיאלוג הביקורתי עם אירן, שמילא תפקיד כלשהו בהחזרת הגופות של שני החיילים אלשייך ופינק. וייתכן עוד שאפשר יהיה להשיג הישגים נוספים במסלול הכואב והחיוני הזה של התחברות מחודשת אל גופות ואל נעדרים, שהחברה הזאת רוצה בהשבתם הביתה. האם זה מוביל אתכם ליחס קצת שונה כלפי הדיאלוג הביקורתי? אולי בכל זאת יש לדיאלוג הביקורתי הזה אפקט כלשהו. אני יודע שבדעת הקהל הישראלית זה מאוד פופולרי לומר: אירן – ושמעתי ביטויים כאלה גם מאנשי מפלגת העבודה – חרם טוטלי, בידוד טוטלי, אין שום אפשרות – – –

היו"ר ש' וייס:

אפשר להגיד: אירן-גט.

שלמה בן-עמי (העבודה):

אירן-גייט זה דווקא דיאלוג ביקורתי.

היו"ר ש' וייס:

לא, אני אומר – גט.

שלמה בן-עמי (העבודה):

השאלה היא מה התפיסה לגבי הדיאלוג הביקורתי. האמריקנים מתנגדים לו. האם סבור אדוני שלא רק בסוגיה הזאת של השבויים והנעדרים ראוי שלא להיות תקיפים כל כך בנושא הזה של הדיאלוג הביקורתי?

והערה אחרונה: לבנון. נדמה לי שלא לגמרי ברור אם ראש הממשלה מוביל מהלך של "לבנון תחילה", או "רק לבנון". אם מדברים על לבנון תחילה, ייתכן שבלבנון תחילה, בתוך איזו תפיסה כללית שתגיע בסופו של דבר להסדר טריטוריאלי עם סוריה, יש היגיון, אבל לבנון בלבד – אינני מאמין לשנייה אחת בסיכוי של המהלך הזה, והפתרון לבעיה הלבנונית היה ונותר בסוריה. האם אדוני מאמין שניתן להגיע להסדר נפרד עם לבנון? ואם הוא איננו מאמין בכך, האם הוא מבין שאין מנוס מהסדר טריטוריאלי נדיב בסוריה? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת שלמה בן-עמי. אדוני שר החוץ, בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, האמת היא שהכינותי נאום על-פי מה שיכולתי ללמוד מדברי ההסבר של ההצעה לסדר-היום, ובחרתי להשאיר אותו שם. מה בעצם רוצה חבר הכנסת בן-עמי? איזו סוגיה מסוימת, מוגדרת, ספציפית, הממשלה לא נוהגת נכון לגביה, ולכן צריך לבקרה או לבקר את צעדיה?

ייקח לו, הייתי אומר, את כל המזרח התיכון כולו עד אירן – אומנם, בנושא אחר – ויחפש את הקונצפט. עם כל הכבוד, אני רוצה לומר, שדבר זה יכול להיות באמת נושא חשוב מאוד להרצאה, לדיון מומחים, המזרח התיכון לאן, אבל מפאת הזמן – –

אורי אור (העבודה):

מה שהוא רוצה זה להחליף את הממשלה.

שר החוץ ד' לוי:

אפשר לדון 50 שנה, אבל מהו הקונצפט? הרי באותו היגיון הייתי אומר, שכל הדברים האלה שציננת כאן היו ידועים לכם. מדוע לא הגעתם לשלום כולל? מדוע לא הגעתם לשלום עם סוריה? מה, אתם כאלה שלא רוצים שלום? באמת, מדוע? זאת שאלה.

משה שחל (העבודה):

אדוני שר החוץ, עוד חצי שנה שהיינו בשלטון – היינו מביאים – – –

שר החוץ ד' לוי:

אני מכיר את זה, אני מכיר את זה. אפשר לומר שמפאת הקושי, יש ביניכם גם כאלה שאומרים: ברוך שפטרנו, כי אז אתם אומרים שאנחנו נעשה את העבודה – חבל שלא היית לפני כן, חבר הכנסת שחל – שאנחנו עושים את העבודה עכשיו לשביעות רצונכם. אז מה? אם זה כך – טוב שהפסדתם. אני מחפש את הקונצפט הזה, שאולי הוא מטה הקסמים שייתן לנו תשובה, שיאיר את דרכנו. כל סוגיה עם הבעיות שלה.

דיברנו לפני כן על הסוגיה הפלשתינית, על כל המורכבות שבה, אבל יש הסכמים, וצריך ללכת מתוך אחריות ולכבד אותם, גם אם לא חתמת עליהם. אבל זה אותו דבר; הממשלה הקודמת חתמה. יש מסלול עם תחנות מוגדרות ואנחנו הולכים בו.

אפי אושעיה (העבודה):

למה לא אמרתם את זה בבחירות?

שר החוץ ד' לוי:

עכשיו אני אתחיל – מה אמרתם בבחירות? אתם אמרתם בבחירות, אדוני, שאתם בעד לרדת מכל רמת-הגולן? אני רוצה לדעת. זאת התביעה של סוריה. אתם מקבלים אותה? הרי התנסיתם בזה, התקשיתם בזה, אז על מה אנחנו מדברים?

אני קודם כול חסיד: יש מסלול – אנחנו הולכים בו. עם ירדן הושג שלום – תמכנו בו כולנו; בירכנו את היוזמה, וזאת עובדה. עם מצרים אנחנו חיים בשלום, לפעמים חם, קר, אבל טוב יותר מכל מצב אחר. עם הפלשתינים מתקדמים, אני מקווה טוב, אבל עם הסורים יש בעיה שעמדתם בה, התנאי הבלתי מתפשר: קבלו את עמדתנו – נדבר אתכם. ואז ישאל השואל: זה משא-ומתן או זה תכתיב? הרי זאת הסוגיה שטרם מצאה לה אפילו סדק, היא מנוגדת. זה אפילו לא עניין של נוסחת מדריד. כאשר מדובר בסוגיה: שלום תמורת אדמה, אתה יודע במה מדובר. מה, אתה חדש? אתה יודע. זה לא כפי שאתה חושב, וגם אם אתה בעד פשרה טריטוריאלית, ואני מכבד את דעתך – אבל לא זאת הסוגיה. כאשר צד מסוים אומר, זאת אומרת הכול, הכול – זאת השאלה. על-פי תכתיב כזה תלך?

יש עדיין, אפילו בספסלים האלה, שאינם מוכנים לזה; שבשום תנאי לא מוכנים לזה; שמוכנים לפשרה טריטוריאלית, אבל להכתיב את התפיסה ואת הפירוש, כפי שמציבים לך אותו הסורים, שלא קידם עד כה אפילו בסנטימטר אחד את המשא-ומתן, אדרבה.

אמרתי, ואני חוזר ואומר בפעם המאה, שמי שחושב, אפילו בין חברי, שלא נדבר עם הסורים, ורק כאשר יובטח שהם מקבלים שכל רמת-הגולן בידינו, או-אז נדבר אתם – זה לא הגיוני. לא ידברו אתך. אבל באותה מידה, באותו היגיון נאמר, שאם הם מציבים לנו את התנאי הבלתי מתפשר: לרדת מכל רמת-הגולן, או-אז ידברו אתנו – לא מקובל.

מה היא הדרך? דרך ללא תנאים מוקדמים – להיפגש, לשוחח. או-אז תיבחן הממשלה וגם ייבחן הצד השני. זו הרי מהות כל העניין. עם מי עוד יש לנו עסק? אני חושב שעם שכנינו, גם כאלה שרחוקים מאתנו. אני מברך על פעולות שנעשו, כפי שגם אני עשיתי בזמני כדי לקרב, כדי להתקדם גם עם הרחוקים. זה תמיד עומד בראש דאגותינו ואנחנו מצווים – מעבר לחילוקי הדעות הפוליטיים והשקפות העולם, אני יכול לומר, שעם כל הכמיהה לשלום, רוב הבית הזה, הרוב המכריע, אינו מקבל כמובן מאליו את קבלת התכתיב של הצד השני, התכתיב המקסימלי. לא – עובדה. היתה קדנציה שלמה, וזה לא הסתייע.

אדוני היושב-ראש, בסוגיה הזאת יש לא רק ישראל אלא גורמים נוספים. הממשלה תמשיך ולא תחסוך כל מאמץ כדי לקדם את תהליך השלום, המושתת כמובן על העיקרון של משא-ומתן ישיר ובאווירה שהיא אופיינית לעמים או למדינות הרוצות להתקדם לשלום ללא תכתיבים וללא איומים.

אולי באמת הוועדה היא מקום שנוכל להרחיב בו ולהציג גם שאלות ולנתח אותן, ולכן אני לא מתנגד – אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. מי מתנגד? חבר הכנסת טופיק כטיב רוצה להביע התנגדות, בבקשה. יש לך דקה.

טופיק כטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, אני רק רוצה לברך על הצעד שנעשה אתמול ולראות בו פתיחה או פתיח למה שצריך לבוא עם כל השכנים, בכלל זה סוריה, בכלל זה לבנון. מה שהוזכר כאן.

לי לא מובנת הטענה שמושמעת כאן מדי פעם, שהפגישה הזאת מכשירה את ערפאת, או שערפאת מקבל הכשר, כאילו היתה חסרה לו חותמת להיות כשר – – –

דוד צוקר (מרצ):

עכשיו זה בד"ץ.

טופיק כטיב (מד"ע-רע"ם):

– – – קצת לא מובנת, ואני אומר שהיא אפילו מפריעה להיגיון הישר. ערפאת קיבל מבני עמו 85%, בהצבעה חופשית, בבחירות חופשיות, ולדעתי מאז הוא הוכשר לנהל משא-ומתן ולנהל את ענייני עמו. לא צריך לתת לו הכשר משום מקום אחר. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מודה מאוד לחבר הכנסת כטיב.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

ביקשתי להסיר, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה? לא. הוא ביקש להסיר. הטעו אותי. סליחה. אמרו לי שחבר הכנסת כטיב ביקש להסיר, ואני רואה שהוא ביקש להעביר לוועדה. אתה ביקשת להסיר. הפעם, מה לעשות? אי-אפשר כבר. אני מתנצל מאוד. אי-אפשר ששניים יסירו, אבל תהיינה לך עוד הזדמנויות.

חבר הכנסת דהאמשה, אני אתן לך חצי דקה, אתה לא צריך להיות קורבן של טעות שלנו. בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להזכיר לכולנו קצת היסטוריה לא רחוקה. הרי ב-1967, לאחר כיבוש כל השטחים, היתה החלטה של מועצת הביטחון של כל אומות העולם להחזיר את השטחים תמורת שלום. היתה החלטה בהחלטות של ממשלת ישראל לא פעם אחת ולא פעמיים: אנחנו מוכנים להחזיר את כל השטחים, תבואו אומות העולם הרוצות לעשות שלום.

למה אנחנו עכשיו לא מקבלים את זה? מה השתנה, עברו 20 שנה? השתנו יחסי הכוחות? לדעתי אפילו לא השתנו. עדיין יחסי הכוחות, וגם אז, הם לטובת מדינת ישראל.

אני רוצה לומר בלי לאיים, אוי ואבוי אם יחסי הכוחות ישתנו לאחר מכן ואנחנו עדיין דבקים בעמדות האלה. למה אין עמדה ישראלית להחזיר את השטחים תמורת שלום? למה לא מקבלים את זה עכשיו, מפני שהערבים מקבלים אותה?

אני מברך שוב על הצעדים האמיצים ועל הצעד האמיץ של שר החוץ בפגישתו אתמול עם היושב-ראש ערפאת. אני מאחל שהמדיניות הזאת אכן תהיה מדיניות גאה, מדיניות אמיצה, לא מדיניות של זיגזגים, ואכן יבואו שלום וברכה לכל הארץ. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה.

חבר הכנסת שלמה בן-עמי, אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדת החוץ והביטחון?

שלמה בן-עמי (העבודה):

כן.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, מי בעד ומי נגד? אפשר להצביע.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 19

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

שבח וייס (העבודה):

אני הצבעתי למעלה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שבח וייס, שנינו התבלבלנו. אני הצבעתי ממקומך. יש להוסיף את חבר הכנסת רענן כהן. התוצאות: בעד – 19, נגד – אין, נמנעים – אין. הנושא עובר לדין בוועדת החוץ והביטחון.

דברי יושב-ראש הכנסת עם סיום המושב הראשון של הכנסת הארבע-עשרה

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, אדוני חבר הכנסת שחל, אני מפריע לך?

משה שחל (העבודה):

לא.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

ברשותך, חבר הכנסת שבח וייס, כמה מלים לפני שהמליאה תצא לפגרה. לכל אלה ששואלים אותי אם הכנסת יוצאת לפגרה – הכנסת לא יוצאת לפגרה, מליאת הכנסת יוצאת לפגרה. הוועדות ממשיכות לקיים דיונים.

התכנסנו לראשונה ב-17 ביוני על-פי מצוות החוק, משחלפו 21 יום מאז הבחירות. זה היה מושב קצר אך פורה ביותר. לפי הדוח הסטטיסטי: 13 ישיבות, במשך 62 שעות. הצעות חוק פרטיות: אנחנו כנראה שוברים את השיא העולמי. הוגשו עד כה, נכון לזה הרגע, 361 הצעות חוק פרטיות. זה מבטיח לנו, חבר הכנסת שבח וייס, שאפילו השיא שלך יישבר בקלות על-פי מנהגי האולימפיאדה דהיום.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני לא התגאיתי בכך.

היו"ר ד' תיכון:

אני בניגוד לקודמי לא מזלזל בכל מי שמוצא לנכון להגיש הצעת חוק פרטית.

אני עובר לעיקרי הסטטיסטיקה. הצעות לסדר-היום שנדונו במליאה – 61. גם זה מספר מרשים. הצעות אי-אמון שהוגשו – 4, בניגוד לכל התחזיות. הצעות אמון – 1. שאילתות – 45. שאילתות שלא נענו – 5. שאילתות בעל-פה – 10.

הכנסת היתה כנסת, איך אמר היושב-ראש הקודם, אקטיבית מאוד, פעילה. הנוכחות טובה. צריך לציין לשבח את סיעת מולדת בת שני החברים ואת סיעת מד"ע שמגלה נוכחות ופעילות חסרת תקדים.

כפי שאמרתי, הרבו לציין את העובדה שפחתה עוצמתה של הכנסת, שחה קומתה ועלתה חשיבות הממשלה. אני לא כל כך רואה זאת, לפחות לפי שעה. מה שחסר לי זה נוכחות של הממשלה. התורנות עדיין לא מתקיימת. אני אחראי לכך שנוכחות ראש הממשלה תגדל והוא יופיע במליאה וישתתף בדיונים. אם הייתי יכול לבקש משהו מחברי הכנסת לקראת חידוש המושב ב-7 באוקטובר, משתי הסיעות הגדולות – שיגלו נוכחות והשתתפות רבות יותר במליאה.

חבר הכנסת שחל, אתה ממחר לאיזה מקום?

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני עושה מה שאתה עשית כאשר היית באופוזיציה.

היו"ר ד' תיכון:

נכון. אבל זה בדיוק מה שאמרת לי שאסור לעשות.

משה שחל (העבודה):

אני מנסה לראות, האם שינוי המקום ישנה גם את העמדה, כי הממשלה שינתה מקום ושינתה עמדה עקרונית.

היו"ר ד' תיכון:

כן, היה כאן תמיד מאבק, כשכל היושבים-ראש ניסו להושיב אותי ואני סירבתי לשבת. אבל זה בסדר.

רבותי, בסך הכול מנקודת ראותי כפרלמנטר ומנקודת ראותו של היושב-ראש הקודם כאיש מדעי המדינה, הציון של המושב הקצרצר – טוב. אני מקווה שכך נמשיך. שמרנו על תרבות הדיבור וההתנהגות. לא היו אירועים שראויים לגינאי לפחות בתחום הזה.

מאחר שהתחייבתי לסיים את ישיבת המליאה היום בשעה 14:00 בשל הצום, אני מכבד את ההתחייבות הזו ומאחל לכול חופשה נעימה, בריאות והמשך פעילות של הוועדות.

שואלים אותי, מה עם הנושאים שלא נשמעו היום – ב-7 באוקטובר, או אם תדאגו לקיום מושב מיוחד בפגרה.

סופה לנדבר (העבודה):

גם ההצעה שלי?

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו לא נקפח אותך, גברתי, ובלבד שתבואי בעת שסיעתך תבקש לכנס את הכנסת למושב חירום או למושב מיוחד.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, לפני שאנחנו מתפזרים, הודעה למזכיר הכנסת. בבקשה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לדיון מוקדם: הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 8), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק המילה, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (חנייה בתחום רשות מקומית), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק להקלת הפירעון של משכנתאות, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת ד' אזולאי וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – גיל ילד), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק המוסדות להשכלה גבוהה (שכר לימוד), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק הגבלת השתתפות במכרז בשל הפרת חוק שכר מינימום (תיקוני חקיקה), התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק בית-דין לעבודה (תיקון – תובענות הקשורות בארגון מעבידים), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – הבטחת זכויות עובדים בהפרטה), התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת ע' פרץ, רן כהן, ח' אורון וע' מאור; הצעת חוק ההמנון הלאומי, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק החברות הממשלתיות (תיקון – מענק בגין שירות ביטחוני לפני קום המדינה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (הארכת מועד לתביעת גמלת כסף), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק עובדי הציבור (הגבלת שכר), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק עבודת נשים (תיקון – חופשת לידה בלידת תאומים), התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת נעמי חזן; הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון – גובה שכר הלימוד), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים) (תיקון – פגישה עם עורך-דין), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה [נוסח משולב] (תיקון – התפלגות סיעה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אליעזר זנדברג; הצעת חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) (קביעה והצמדה של מזונות), התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת ת' גוז'נסקי, ה' מחאמיד, ס' סלים, ע' בשארה וא' סעד; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – דחיית העלאת שכר חברי הכנסת) (תיקון מס' 15), התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת י' ביילין, א' יחזקאל וי' יהב; הצעת חוק עובדים זרים (זכויותיהם ותנאי העסקתם של עובדים זרים), התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת ת' גוז'נסקי, ה' מחאמיד וס' סלים; הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון – קביעת שיעור דמי מזונות), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – השתתפות מסיימי שירות קבע בצבא-הגנה לישראל במכרז), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק רשות הרבנות הראשית לישראל, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק תעסוקת נכים, התשנ"ו-1996, מאת חברי הכנסת ת' גוז'נסקי, ה' מחאמיד, ס' סלים, ע'

בשארה וא' סעד; הצעת חוק למניעת מפגעי רדון, התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הגדרת מבוטח לעניין ביטוח אבטלה), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – הגדרת "שכר ממוצע"), התשנ"ו-1996, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – ביטול תקופת אכשרה לקצבת זיקנה לאסירי ציון), התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק פיצוי מפוני יהודה, שומרון, חבל-עזה ורמת-הגולן, התשנ"ו-1996, מאת חברת הכנסת ענת מאור.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לעובדי הכנסת, לקצרניות, לאנשי הטלוויזיה, לאנשי המשמר, לסדרנים, לטלפניות, לאלה שעובדים במחלקת הדפוס; ובפני כל מי ששכחתי בטעות להזכיר את שמו, אני מתנצל מלכתחילה. חופשה נעימה. להתראות בקרוב על-פי התקנון. תודה רבה לכול, הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 14:00.